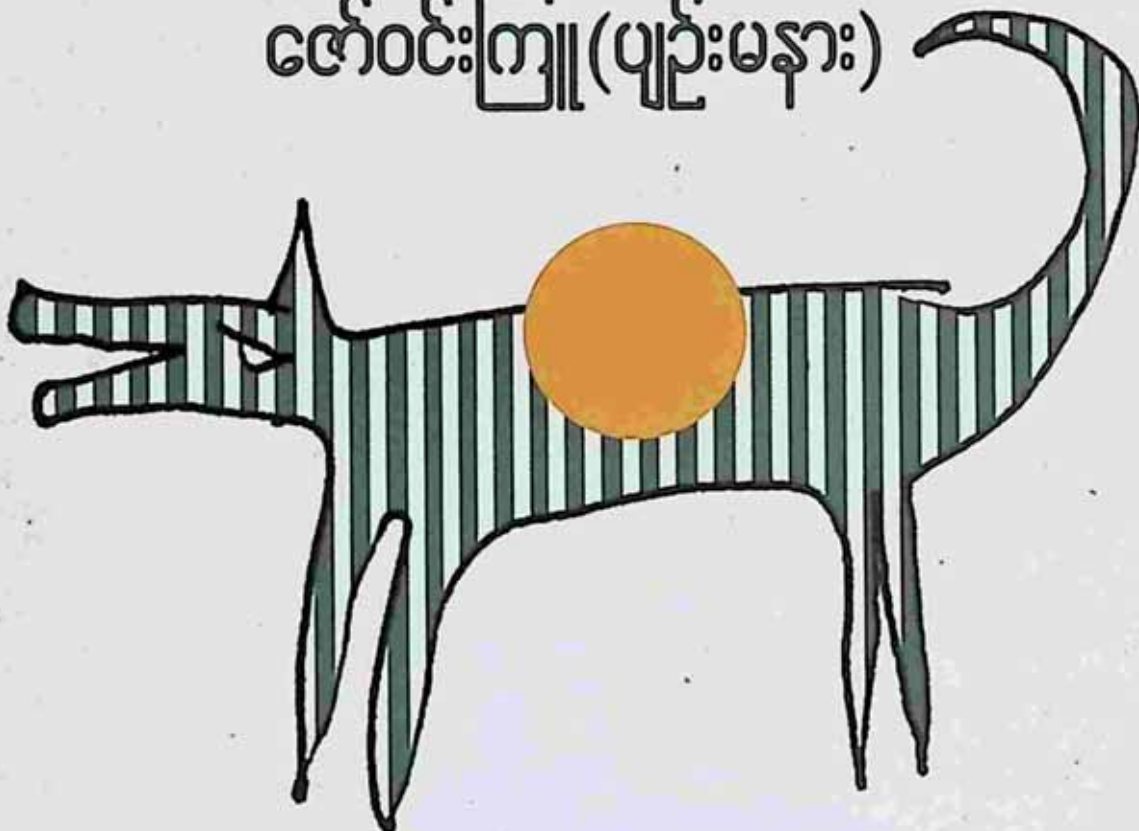

ခွေးတစ်ကောင်၏အမြင်နှင့်

အခြားရင်ခုန်ဖွယ်ဖြစ်ရပ်များ

ဇော်ဝင်းကြူ (ပျဉ်းမနား)

WHAT THE DOG SAW
AND OTHER ADVENTURES
By MALCOLM GLADWELL

ခွေးတစ်ကောင်၏အမြင် နှင့် အခြားရင်ခုန်ဖွယ်ဖြစ်ရပ်များ ဇော်ဝင်းကျူ (ပျဉ်းမနား)

အရွယ်နဲ့မလိုက်အောင်တော်တဲ့လူငယ်နဲ့ အသက်ကြီးမှ
ထူးချွန်ထက်မြက်လာတဲ့သူဟာ အခြေခံအားဖြင့်အတူတူပဲ။
နောက်ကျပြီးမှ အောင်မြင်ရတာက အဲဒီထူးချွန်ထက်မြက်တဲ့
ပါရမီရှင်ဟာ ဈေးကွက်ထဲကိုမဝင်ရောက်နိုင်တဲ့ အခြေအနေကို
ရောက်နေရုံသက်သက်ကြောင့် ဆိုတာပါပဲ။

WHAT THE DOG SAW
AND OTHER ADVENTURES
By MALCOLM GLADWELL

တူအေတာအုပ်တိုက်

အမှတ် H ၊ လှိုင်မြင်းမိုရ်ကန်လမ်း၊ ကန်ရိပ်မွန်အိမ်ရာ၊
လှိုင်မြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

ဖုန်း - ၅၀၇၃၈၅၊ ၅၀၇၃၉၁၊ ၅၀၇၃၉၂
စာတိုက်သေတ္တာအမှတ် - ၁၁၀၅၁

အမှတ်-၄၊ ၂၆ ဘီလမ်း၊ ၇၈ x ၇၉ လမ်းကြား၊
မီးရထားတိုက်တန်း၊ ချမ်းအေးသာဇံမြို့နယ်၊ မန္တလေးမြို့၊
ဖုန်း - ၀၉ ၉၁၀ ၂၇၅၂၄။

တူဒေးစာအုပ်တိုက်
ပထမအကြိမ်
 ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ
အုပ်ရေ (၅၀၀)
တန်ဖိုး (၂,၅၀၀) ကျပ်
မျက်နှာဖုံးဒီဇိုင်း
စောရန်နိုင်

ထုတ်ဝေသူ
 ဒေါက်တာသာထွန်းဦး
 တူဒေးစာအုပ်တိုက်
 အမှတ် H၊ လှိုင်မြင်းမိုရ်ကန်လမ်း၊ ကန်ရိပ်မွန်အိမ်ရာ၊
လှိုင်မြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

ပုံနှိပ်သူ
ဦးဝင်းဗိုလ်
 ဂျူးဂျူးပုံနှိပ်တိုက်
 အမှတ် ၄-ဘီ၊ ဦးဖိုးမင်းလမ်း၊
ပုဇွန်တောင်မြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

ဖြန့်ချိရေး
တူဒေးစာအုပ်တိုက်
 စာမူ မှုပိုင် © - တူဒေးစာအုပ်တိုက်

၁၀၇

ပျဉ်းမနား၊ ဇော်ဝင်းကြူ။
 ခွေးတစ်ကောင်၏အမြင်နှင့် အခြားရင်ခုန်ဖွယ်ဖြစ်ရပ်များ/
 ဇော်ဝင်းကြူ (ပျဉ်းမနား)။ — — ရန်ကုန်၊ တူဒေးစာအုပ်တိုက်၊ ၂၀၁၃။
 ၂၂၉ စာ၊ ၂၃ စင်တီ။ — — (အတွေးအမြင်စာစဉ် - ၂၆)
 မူရင်းအမည် - What The Dog Saw and Other Adventures
 (၁) ဘာသာပြန်သူ - ဇော်ဝင်းကြူ (ပျဉ်းမနား)
 (၂) ခွေးတစ်ကောင်၏အမြင်နှင့် အခြားရင်ခုန်ဖွယ်ဖြစ်ရပ်များ

အတွေးအမြင်စာစဉ် (၂၆)

ခွေးတစ်ကောင်၏အမြင်နှင့်
အခြားရင်ခုန်ဖွယ်ဖြစ်ရပ်များ

ဇော်ဝင်းကြူ (ပျဉ်းမနား)

WHAT THE DOG SAW AND OTHER ADVENTURES

BY MALCOLM GLADWELL

မာတိကာ

- ထုတ်ဝေသူအမှာ

အခန်း (၁)

မလျှို့ဝှက်သော လျှို့ဝှက်ချက်များ

(Enron ကုမ္ပဏီ၊ ထောက်လှမ်းရေးနှင့်

သတင်းအချက်အလက်များလွန်းခြင်း၏အန္တရာယ်များ)

.....

၁

အခန်း (၂)

ရုပ်ပုံပြဿနာ

(ရင်သားကင်ဆာစစ်ဆေးမှု၊ လေတပ်အင်အားနှင့်

ကြည့်ရှုခြင်း၏အကန့်အသတ်များ)

.....

၂၅

အခန်း (၃)

အသက်ကြီးမှ ထူးချွန်ထက်မြက်လာသူများ

(ထူးချွန်ထက်မြက်သောပါရမီနှင့် အရွယ်နှင့်မလိုက်အောင်

တော်သောဉာဏ်ကို ဘာကြောင့်အတူတူဟု သတ်မှတ်နေကြ

သနည်း)

.....

၄၈

အခန်း (၄)

လူသစ်အုပ်စုကွန်ရက်

(အလုပ်ဝင်အင်တာဗျူးများက ဘာကို အမှန်တကယ်ပြောပြ

နေသလဲ)

.....

၆၇

အခန်း (၅)

ဉာဏ်စွမ်းထက်မှုအယူမှား

(လူတော်တွေကို တန်ဖိုးထားလွန်းနေပြီလား)

.....

၈၆

အခန်း (၆)

အောင်မြင်ရန်အနီးစပ်ဆုံး

(အလုပ်နှင့်ကိုက်ညီသောသူသည် မည်သူဖြစ်သည်ဟု မပြောနိုင်
သောအခါ အလုပ်ကို မည်သို့ခန့်မည်နည်း)

..... ၁၀၄

အခန်း (၇)

ထောက်လှမ်းရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု ဝိရောဓိများ

(အစက်များကို ဆက်ကြည့်ခြင်း)

..... ၁၂၅

အခန်း (၈)

ခွေးတစ်ကောင်၏အမြင်

(Cesar Millan နှင့် တစ်ဖက်ကမ်းခပ်လှုပ်ရှားမှုများ)

..... ၁၄၄

အခန်း (၉)

စစ်မှန်သောအရောင်အသွေးများ

(ဆံပင်ဆိုးဆေးနှင့် စစ်ပြီးခေတ် အမေရိကန်နိုင်ငံ၏
တိမ်မြုပ်နေသောသမိုင်း)

..... ၁၆၅

အခန်း (၁၀)

ပြုတ်ပြုတ်ပြုန်းခြင်း

(ရှောင်လွှဲ၍မရနိုင်သော ဘေးအန္တရာယ်ကို ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု
မဟာဗျူဟာတစ်ခုအဖြစ်သို့ရောက်လာအောင် ပြောင်းလဲ
ပစ်ခဲ့သော Nassim Taleb)

..... ၁၈၇

အခန်း (၁၁)

ဘုကြောင့်ရှုံးနိမ့်ခဲ့ကြတာလဲ

(တချို့လူတွေက မွန်ထူသွားပြီး တချို့လူတွေကျတော့ ထိတ်လန့်
သွားတာဟာ ဘာကြောင့်လဲ)

..... ၂၁၂

ထုတ်ဝေသူအမှာ

စတင်ချင်းအဖွင့်ဆောင်းပါးတွင် ဖြစ်ရပ်တစ်ခုနှင့် စတင်လိုက်ခြင်းက စာဖတ်သူ အတွက် စိတ်ဝင်စားစရာဖြစ်မည်ဟု ထင်ပါသည်။ သတင်းစာဆရာ၊ လူကြိုက်များသည့် စာရေးဆရာ၊ အဟောအပြောကောင်းသူတစ်ဦးဖြစ်သည့် Malcolm Gladwell ရေးသားသော *What the Dog Saw and Other Adventures* စာအုပ်ကို ဘာသာပြန်ဆိုထားသည့် ဤစာအုပ်၏ အခန်း ၁၊ ‘မလျှို့ဝှက်သောလျှို့ဝှက်ချက်များ’ တွင် နာမည်ကျော် အမေရိကန်ကုမ္ပဏီကြီးတစ်ခုဖြစ်သည့် Enron ကုမ္ပဏီ၏ ကျဆုံးခန်းနှင့်ပတ်သက်၍ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရေးသားထားသည်။ အဆုံးသတ်တွင် ‘Enron ရဲ့ သင်ခန်းစာတွေကိုများ ကျွန်တော်တို့က လေးလေးစားစားယူခဲ့မိမယ်ဆိုရင် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ငွေကြေး အကျပ်အတည်း ကြီးဆိုတာကို ကျွန်တော်တို့ ကြုံခဲ့ကြပါ့မလား’ ဟု စာရေးသူက ဆိုထားခြင်းသည် ဆောင်းပါး၏ ရည်ရွယ်ချက်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အတူ အခန်း ၂၊ ‘ရုပ်ပုံပြဿနာ’၊ အခန်း ၃ ‘အသက်ကြီးမှ ထူးချွန်ထက်မြက်လာသူများ’၊ အခန်း ၄ ‘လူသစ်အုပ်စုကွန်ရက်’၊ အခန်း ၅ ‘ဉာဏ်စွမ်းထက်မှုအယူမှား’၊ အခန်း ၆ ‘အောင်မြင်ရန် အနီးစပ်ဆုံး’၊ အခန်း ၇ ‘ထောက်လှမ်းရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုဝိရောဓိများ’ စသည်ဖြင့် အခန်း ၁၁ ခန်းပါဝင်သည်။ အခန်းတစ်ခုချင်း အလိုက် သီးခြားအကြောင်းအရာများကို ဖော်ပြထားပြီး အခန်းတစ်ခုချင်းစီတွင် တွေးစရာ၊ သင်ခန်းစာယူစရာများဖြင့် ပြည့်နေသည်။ ကမ္ဘာကျော် စာရေးဆရာတစ်ဦး၏ ဆောင်းပါးများကို မြန်မာပြန်ဆိုထားသော ဤစာအုပ်ကိုဖတ်ကြည့်ခြင်းဖြင့် မိမိနေရာမှနေ၍ ကမ္ဘာ၏ ပြီးခဲ့သောခုနှစ်များဆီက အတိတ်တချို့ကို လှစ်ဟကြည့်နိုင်ခွင့်ရမည်၊ သုံးသပ်ရေးသားချက်များအပေါ် ဆင်ခြင်စဉ်းစား၊ အတွေးနယ်ချဲ့နိုင်မည့် စာအုပ်တစ်အုပ်ဟု ယုံကြည်၍ စီစဉ် ထုတ်ဝေလိုက်ပါသည်။

တူဒေးစာအုပ်တိုက်

အခန်း (၁)

မလျှို့ဝှက်သော လျှို့ဝှက်ချက်များ

Enron ကုမ္ပဏီ၊ ထောက်လှမ်းရေးနှင့် သတင်းအချက်အလက်များလွန်းခြင်း၏ အန္တရာယ်များ

(၁)

၂၀၀၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၂၃ ရက်နေ့ရဲ့ နေ့လယ်ခင်းတစ်ခုမှာ တက္ကဆက် ပြည်နယ် Houston မြို့၊ ပြည်ထောင်စုတရားရုံးတစ်ရုံးရဲ့ရှေ့က စားပွဲတစ်လုံးမှာ Jeffery Skilling ထိုင်နေပါတယ်။ သူဟာ အပြာရင့်ရောင်ဝတ်စုံကိုဝတ်ထားပြီး လည်စည်းကို စည်းထားပါတယ်။ သူ့အသက်က ငါးဆယ့်နှစ်နှစ်ဖြစ်ပေမဲ့ အဲဒီထက်ပိုပြီးအိုစာတယ်လို့ ထင်ရပါတယ်။ သူ့ဘေးမှာ ကပ်ထိုင်နေကြတာကတော့ သူ့ရဲ့တရားခံအဖွဲ့ ရှေ့နေရှစ်ယောက် ပါ။ အပြင်ဘက်မှာတော့ ရုပ်မြင်သံကြားရိုက်ကူးရေးကားတွေက လမ်းထဲကို ခေါက်တုံ့ ခေါက်ပြန် မောင်းနေကြပါတယ်။

တရားသူကြီး Simon Lake က ‘ကျွန်တော်တို့ ဒီနေ့နေ့လယ်မှာ အမေရိကန်ပြည် ထောင်စုနဲ့ Jeffery K. Skilling တို့ရဲ့ပြစ်မှုဆိုင်ရာ မှုခင်းနံပါတ် H-04-25 ကို စီရင်ချက်ချ ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်’ လို့ ပြောလိုက်ပါတယ်။ သူက တရားခံဖြစ်သူကို တည့်တည့်ကြည့်ပြီး ခေါ်ပါတယ်။ ‘မစ္စတာ Skilling အခု ခင်ဗျားရဲ့အပြစ်ကိုသက်သာစေမဲ့ ဘယ်လိုလျှောက် ထားချက်မျိုးကိုမဆို လျှောက်တင်နိုင်ပါတယ်’။

Skilling က မတ်တတ်ထရပ်ပါတယ်။ ဧရာမစွမ်းအင်ရောင်းဝယ်ရေးလုပ်ငန်းကြီး ဖြစ်အောင် သူတည်ထောင်ခဲ့တဲ့ Enron ကုမ္ပဏီဟာ လွန်ခဲ့တဲ့ငါးနှစ်လောက်က ဒေဝါလီ ခံရတဲ့အထိ ပြိုလဲသွားခဲ့ပါတယ်။ မေလတုန်းက ခုံသမာဓိအဖွဲ့တစ်ဖွဲ့က သူ့ကိုလိမ်လည်မှုနဲ့ ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခဲ့ပါတယ်။ ဖြေရှင်းဖို့သဘောတူချက်တစ်ခုနဲ့ အစုရှယ်ယာရှင်ဟောင်းတွေ ကို လျော်ကြေးပေးဖို့အတွက် သူ့ရဲ့ပိုင်ဆိုင်မှုတွေအားလုံးနီးပါးကိုရောင်းပြီး ရန်ပုံငွေတစ်ခု

ထူထောင်ခဲ့ပါတယ်။

သူက စကားကိုတုံ့ဆိုင်းတုံ့ဆိုင်းနဲ့ပြောပါတယ်။ ပြောရင်းလည်းစကားကို ရပ်ရပ် ထားပါတယ်။ 'တရားသူကြီးမင်းခင်ဗျား၊ နောင်တစကားနဲ့ပြောရရင်တော့ ကျွန်တော့်မှာ ဒီထက်ပိုပြီးနောင်တရစရာ မရှိတော့ပါဘူး' လို့ သူက ပြောပါတယ်။ သူ့မှာ အပြစ်မရှိပါဘူး။ ဒီစွဲချက်တွေအားလုံးအတွက် သူ့မှာအပြစ်မရှိပါဘူး။ သူက နှစ်မိနစ်သုံးမိနစ်ပြောပြီး ပြန်ထိုင်လိုက်ပါတယ်။

တရားသူကြီး Lake က Enron ရဲ့အခွန်ဌာနမှာ အကြီးတန်းလက်ထောက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးအဖြစ် အလုပ်လုပ်ခဲ့တဲ့ Anne Beliveau ကို ဆင့်ခေါ်လိုက်ပါတယ်။ သူက စီရင်ချက်ကြားနာမှုမှာ စကားပြောမယ်လို့ပြောထားတဲ့ လူကိုးယောက်ထဲကတစ်ယောက်ပါ။

'တစ်လကို ဒေါ်လာ ၁,၆၀၀ နဲ့လောက်အောင် နေထိုင်စားသောက်ရတဲ့ဘဝကို ရှင်ရင်ဆိုင်ရမယ်ဆိုရင် ဘယ်လိုနေမလဲ။ အဲဒါ ကျွန်မရင်ဆိုင်နေရတဲ့ ဘဝပဲ' သူက Skilling ကို ပြောလိုက်ပါတယ်။ Enron ကုမ္ပဏီဒေဝါလီခံလိုက်ရတဲ့အထဲမှာ သူ့ရဲ့ပင်စင် စုဆောင်းငွေကလေး အကုန်ပါသွားပါပြီ။

နောက်ထပ်သက်သေတစ်ယောက်က Skilling ဟာ ကောင်းနေတဲ့ကုမ္ပဏီတစ်ခုကို ဖျက်ဆီးပစ်လိုက်တာလို့ပြောသွားပြီး တတိယသက်သေက Enron ဟာ စီမံခန့်ခွဲတဲ့လူတွေရဲ့ မသမာမှုကြောင့်ပျက်စီးခဲ့တာလို့ ပြောသွားပါတယ်။ နောက်တစ်ယောက်တော့ Skilling ကိုတည့်တည့်ကြည့်ပြီး ကြမ်းကြမ်းတမ်းတမ်း ပုတ်ခတ်ပြောဆိုတော့တာပါပဲ။ 'မစ္စတာ Skilling ဟာ လူလိမ်၊ သူ့ခိုး၊ အရက်သမားပဲ'။ ဒါက Enron မှာ နှစ်ဆယ့်နှစ်နှစ်လုပ်လာခဲ့တဲ့ Dawn Power Martin ဆိုတဲ့ အမျိုးသမီးက တရားရုံးကိုပြောလိုက်တာပါ။ 'မစ္စတာ Skilling ဟာ ကျွန်မနဲ့ ကျွန်မသမီးဆီက ကျွန်မတို့ရဲ့အငြိမ်းစားဘဝ အိပ်မက်ကလေးကို လိမ်ယူသွားခဲ့ပါတယ်။ အခု သူ့အလှည့်ပါ။ ဒီကမ္ဘာပေါ်မှာ လွတ်လွတ်လပ်လပ်သွားလို့ရတဲ့ လွတ်လပ်ခွင့်ကို သူ့ဆီကပြန်လုယူရမဲ့အချိန်ဟာ အခုအချိန်ပါပဲ' သူက Skill ဘက်ကို လှည့်ပြီးတော့လည်း ပြောပါတယ်။ 'ရှင်က Chateaubriand အသားကြော်တွေ၊ ရှန်ပီနီတွေနဲ့ ညစာစားနေချိန်တုန်းက ကျွန်မနဲ့ကျွန်မရဲ့သမီးက ကုန်စုံဆိုင်မှာအလုပ်လုပ်ပြီး သူများ စားကြွင်းစားကျန်တွေကိုစားခဲ့တာရှင်' တစ်ခုပြီးတစ်ခုပြောလို့မဆုံးတော့ပါဘူး။

တရားသူကြီးက Skilling ကို ထခိုင်းပါတယ်။

'တရားခံဟာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတွေကို အကြိမ်ကြိမ်လိမ်ညာခဲ့တယ်။ Enron ကုမ္ပဏီရဲ့ ဝန်ထမ်းတွေကိုပြန်ပြီးလိမ်ညာခဲ့တယ်ဆိုတာ အထောက်အထားတွေက အခိုင်အမာဖော် ပြနေပါတယ်။ တရားသူကြီးကပြောပါတယ်။ သူဟာ ပြတ်ပြတ်သားသားလုပ်ဖို့ကလွဲပြီး အခြားမရှိတော့ပါဘူး။ Skilling ထောင်ဒဏ် ၂၉၂ လ ကျခံရပါလိမ့်မယ်။ နှစ်ဆယ့်လေးနှစ်

mgyoe.com

ပါ။ Fortune မဂ္ဂဇင်းကြီးက ကမ္ဘာ့လူကြိုက်အများဆုံး ကုမ္ပဏီစာရင်းထဲမှာ ထည့်ပေးခဲ့တဲ့ ကုမ္ပဏီကြီးကိုကွပ်ကဲခဲ့တဲ့လူတစ်ယောက်ဟာ ရုံးလုပ်ငန်းနဲ့ပတ်သက်တဲ့တရားခံတွေကို ပေးတဲ့ထဲမှာ အကြီးလေးဆုံးဖြစ်ဖက်ကို ရသွားခဲ့ပါတယ်။ သူထောင်ကပြန်ထွက်လာနိုင် ရင်တောင် အဲဒီအချိန်မှာ သူ့အဖိုးအိုဖြစ်နေပြီ။

‘ကျွန်တော် တစ်ခုပဲမေတ္တာရပ်ခံချင်ပါတယ် တရားသူကြီးခင်ဗျား’ Skilling ရဲ့ရှေ့ နေ Daniel Petrocelli က ပြောပါတယ် ‘သူ့ဆယ်လလျှော့ပြီးရမယ်ဆိုရင်၊ အဲဒီဆယ်လ ဟာ စီရင်ချက်ချတဲ့ရည်ရွယ်ချက်ဘက်ကကြည့်ရင် ဘာမှထူးခြားမသွားပါဘူး။ လူကြီးမင်း အနေနဲ့ နည်းနည်းလောက်ပြန်စဉ်းစားပေးပြီးလျှော့ပေးမယ်ဆိုရင် အကျဉ်းထောင်များ အဖွဲ့ရဲ့မူဝါဒနဲ့မဆန့်ကျင်ဘဲ သူဟာ ထောင်ဒဏ်ပြစ်ဒဏ်ကို ပြည့်ပြည့်ဝဝ ပေးဆပ်သွားနိုင် ပါလိမ့်မယ်။ စီရင်ချက်ကို ဆယ်လလေးပဲလျှော့ပေးရုံပါ။’

ဒါဟာ သက်ညှာခွင့်အတွက် အယူခံဝင်လိုက်တာပါ။ Skilling ဟာ လူသတ်သမား တစ်ယောက်မဟုတ်သလို မုဒိန်းမှုကျူးလွန်ခဲ့သူလည်း မဟုတ်ပါဘူး။ သူဟာ Houston မြို့က လူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့မဏ္ဍိုင်ကြီးတစ်ခုလည်း ဖြစ်ခဲ့ဖူးတဲ့အတွက် သူ့ရဲ့စီရင်ချက်ကို နည်းနည်းကလေးပြန်ညှိပေးလိုက်ရင် သူဟာ သူ့ရဲ့ကျန်နေတဲ့ဘဝတစ်ခုလုံးကို ကြမ်းတမ်းတဲ့ ရာဇဝတ်သားတွေကြားထဲမှာပဲ အရိုးထုတ်ရတဲ့အဖြစ်က သက်သာသွားနိုင်ပါတယ်။

‘မလျှော့ပေးနိုင်ပါဘူး’ ဒါဟာ တရားသူကြီး Lake ရဲ့ အဖြေပါပဲ။

(J)

အမျိုးသားလုံခြုံရေးကျွမ်းကျင်သူ Gregory Treverton ဟာ puzzle ဆိုတဲ့ ‘ပဟေ ငွီ’ နဲ့ mystery ဆိုတဲ့ ‘လျှို့ဝှက်ဆန်းကြယ်မှု’ ရဲ့ ခြားနားချက်ကိုထောက်ပြခဲ့တဲ့အတွက် နာမည်ကြီးခဲ့ပါတယ်။ အိုစမာဘင်လာဒင် ဘယ်မှာရှိတယ်ဆိုတာဟာ ‘ပဟေငွီ’ တစ်ခုပါ။ သူ့ကို ကျွန်တော်တို့ရှာမတွေ့ခဲ့တာဟာ ကျွန်တော်တို့မှာ သတင်းအချက်အလက်အလုံ အလောက်မရှိလို့ပါ။ အဲဒီပဟေငွီရဲ့အဖြေဟာ ဘင်လာဒင်နဲ့နီးစပ်တဲ့တစ်ယောက်ယောက် ဆီက ထွက်ချင်ထွက်လာမှာပါ။ အဲဒီစစ်မြစ်ကို ကျွန်တော်တို့မတွေ့ခင်အထိတော့ ဘင် လာဒင်ဟာ လွတ်နေပါလိမ့်ဦးမယ်။

ဆာဒန်ဟူစိန်ကို ဖြိုချပြီးတဲ့နောက်ပိုင်း အီရတ်နိုင်ငံမှာဘာတွေဖြစ်လာမလဲဆိုတဲ့ ပြဿနာကတော့ စောစောကဟာနဲ့ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်တဲ့ ‘လျှို့ဝှက်ဆန်းကြယ်မှု’ တစ်ခုပါ။ အဲဒါဟာရိုးစင်းလွယ်ကူပြီး မှန်ကန်တဲ့အဖြေရှိတဲ့ မေးခွန်းတစ်ခုမဟုတ်ပါဘူး။ လျှို့ဝှက်ဆန်း ကြယ်မှုတွေဟာ ဝေဖန်ပိုင်းခြားမှုနဲ့ မသေချာမရေရာမှုကို အကဲဖြတ်မှုလိုအပ်ပါတယ်။ ခက်နေတာက ကျွန်တော်တို့မှာရှိတဲ့သတင်းအချက်အလက် သိပ်နည်းနေတာမဟုတ်ဘဲ။

များလွန်းနေတာပါ။ ကျူးကျော်ဝင်ရောက်ပြီးနောက်ပိုင်း အီရတ်နိုင်ငံဟာ ဘယ်လိုပုံစံ ဖြစ်လာမလဲဆိုတဲ့အပေါ်မှာ CIA ရဲ့ ရပ်တည်ချက်တစ်ခုရှိပါတယ်။ အဲဒီလိုပဲ ပင်တဂွန်မှာ ရပ်တည်ချက်တစ်ခုရှိသလို နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနနဲ့ Colin Powell မှာလည်း ရှိတာပါပဲ။ နိုင်ငံရေးသိပ္ပံပညာရှင်တချို့နဲ့ သတင်းစာဆရာတွေမှာလည်း အသီးသီးရှိတယ်။ အကြံပေး အဖွဲ့ဝင်တွေမှာလည်း ကိုယ်စီကိုယ်စီရှိကြပါတယ်။

ခြားနားချက်က သေးသေးဖွဲဖွဲ မဟုတ်ပါဘူး။ ဥပမာအားဖြင့် စက်တင်ဘာ ၁၁ ရက် တိုက်ခိုက်မှုရဲ့နောက်ကွယ်က တွန်းအားနဲ့နည်းလမ်းတွေဟာ အဓိကအားဖြင့် ပဟေဠိ တစ်ခုဖြစ်မယ်လို့ သင့်အနေနဲ့ယူဆမယ်ဆိုရင် ကျိုးကြောင်းဆီလျော်တဲ့တုံ့ပြန်မှုက သတင်း ထောက်လှမ်းစုဆောင်းမှုကို တိုးမြှင့်ပြီးလုပ်ဖို့၊ သူလျှို့အသစ်တွေ နောက်ထပ်စုဆောင်းဖို့၊ အယ်လ်ဒိုင်ဒါနဲ့ပတ်သက်ပြီး ကျွန်တော်တို့မှာရှိနေတဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေကို ထပ်ပြီး ဖြည့်စွက်ဖို့ဆိုတာတွေပဲ ဖြစ်မှာပါ။ ဒါပေမဲ့ စက်တင်ဘာ ၁၁ ရက်ကို 'လျှို့ဝှက်ဆန်းကြယ်မှု' တစ်ခုလို့ သင်ယူဆလိုက်ရင်တော့ သတင်းအချက်အလက်ပမာဏကို ထပ်တိုးပေးတာဟာ အခြေအနေကို ပိုဆိုးသွားစေမလားဆိုတာ သင်စဉ်းစားရပါလိမ့်မယ်။

ပဟေဠိပုစ္ဆာတစ်ခုမှာ အမှားတွေဖြစ်သွားရင် လက်သည်တရားခံကိုဖော်ထုတ်ရ တာလွယ်ပါတယ်။ အဲဒါဟာ သတင်းအချက်အလက်ကို ဆုပ်ကိုင်ထားတဲ့လူပဲပေါ့။ ဒါပေမဲ့ လျှို့ဝှက်ဆန်းကြယ်မှုတွေကတော့ ပိုပြီးညစ်ပတ်ရှုပ်ထွေးပါတယ်။ တစ်ခါတစ်လေမှာ ကျွန်တော်တို့ကိုပေးထားတဲ့ သတင်းအချက်အလက်က မပြည့်စုံဘူး။ တစ်ခါတစ်လေမှာ ကျွန်တော်တို့ကိုပေးထားတဲ့သတင်းအချက်အလက်ကို အဓိပ္ပာယ်ဖော်တဲ့နေရာမှာ ကျွန်တော် တို့က သိပ်မကျွမ်းဘူး။ တစ်ခါတစ်လေကျပြန်တော့ အဲဒီမေးခွန်းကိုယ်တိုင်က ဖြေလို့မရတဲ့ မေးခွန်းဖြစ်နေတယ်။ ပဟေဠိပုစ္ဆာတွေဟာ စိတ်ကျေနပ်မှုရှိတဲ့အဆုံးသတ်ဆီကို ရောက် သွားတယ်။ လျှို့ဝှက်ဆန်းကြယ်မှုတွေကတော့ အဲဒီလိုမဟုတ်တာ မကြာမကြာပါပဲ။

Jeffery Skilling ရဲ့ အမှုစီရင်တာကို သင်တစ်လျှောက်လုံးထိုင်နားထောင်ခဲ့မယ် ဆိုရင် Enron အရှုပ်တော်ပုံဟာ ပဟေဠိပုစ္ဆာတစ်ခုပဲလို့ သင်ထင်မိလိမ့်မယ်။ ကုမ္ပဏီဟာ ဘယ်သူမှလုံးဝနားမလည်တဲ့ တရားမဝင်ရောင်းဝယ်မှုတွေကိုလုပ်ခဲ့တယ်လို့ တရားလိုဘက် ကပြောပါတယ်။ သူတို့ရဲ့အပြောအရ အထက်တန်းအမှုဆောင်တွေက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတွေ ကို အရေးကြီးတဲ့သတင်းအချက်အလက်တွေ အသိမပေးဘဲထားခဲ့ကြသလို ကုမ္ပဏီရဲ့မဟာ ဗျူဟာကိုတည်ဆောက်ခဲ့တဲ့ ဗိသုကာကြီး Skilling ဟာ လူလိမ်လူညာ၊ သူခိုးနဲ့ငမူးပါ။ 'ကျွန်တော်တို့ကိုလုံလောက်အောင် မပြောပြကြဘူး' ဆိုတဲ့ ပဟေဠိပုစ္ဆာရဲ့ ရိုးအီနေတဲ့ အကြောင်းပြချက်ဟာ Enron တရားလိုဘက်ရဲ့ အဓိကကျတဲ့ကောက်ချက်ပါပဲ။

'လူကြီးမင်းများခင်ဗျား ဒီအမှုဟာ ရိုးရိုးအမှုကလေးတစ်ခုပါ' တရားရေးဌာနရဲ့

အစိုးရရှေ့နေအဖွဲ့ခေါင်းဆောင်က ခုံသမာဓိအဖွဲ့ဆီကိုတင်ပြတဲ့ သူ့ရဲ့နိဂုံးချုပ်လျှောက်လဲချက်ထဲမှာ ဒီလိုပြောထားပါတယ်။

ဒီအမှုက လွယ်လွန်းအားကြီးတဲ့အတွက် ကျွန်တော်ရရှိထားတဲ့အချိန်မတိုင်ခင် အပြီးသတ်ချင် သတ်နိုင်ပါလိမ့်မယ်။ ဒါက အဖြူနဲ့အမည်းပါ။ အမှန်တရားနဲ့ လိမ်ညာမှုပါ။ လူကြီးမင်းများခင်ဗျားအစုရှယ်ယာဝင်တွေဟာ stock ရှယ်ယာတစ်ခုကို ဝယ်ထားတယ်။ အဲဒီအတွက် ဘာမှများများစားစား ရပိုင်ခွင့်မရှိကြဘူး။ ဒါပေမဲ့ သူတို့ဟာ အမှန်ကိုတော့ သိပိုင်ခွင့်ရှိပါတယ်။ ကုမ္ပဏီဝန်ထမ်းတွေအရာရှိတွေက သူတို့ရဲ့ ကိုယ်ပိုင်အကျိုးစီးပွားထက် အစုရှယ်ယာဝင်တွေရဲ့အကျိုးစီးပွားကိုရှေ့တန်းတင်ပေးဖို့ ဆိုတာလည်း သူတို့ရဲ့ရပိုင်ခွင့်ပါပဲ။ ကုမ္ပဏီရဲ့ဘဏ္ဍာရေးအခြေအနေ ဘယ်လိုဖြစ်နေတယ်ဆိုတာကို သူတို့သိပိုင်ခွင့်ရှိပါတယ်။ သူတို့ဟာ ရိုးသားဖြောင့်မတ်မှုကို ရပိုင်ခွင့် ရှိပါတယ် လူကြီးမင်းများခင်ဗျား။

ဒါပေမဲ့ အစိုးရရှေ့နေလွဲသွားပါတယ်။ Enron ဟာ တကယ်တော့ ပဟေဠိပုစ္ဆာ မဟုတ်ပါဘူး။ လျှို့ဝှက်ဆန်းကြယ်မှုတစ်ခုပါ။

(၃)

၂၀၀၀ ပြည့်နှစ် ဇူလိုင်လကုန်ခါနီးမှာ Wall Street ဂျာနယ်ရဲ့ Dallas ဗျူရိုအဖွဲ့က သတင်းထောက်တစ်ယောက်ဖြစ်တဲ့ Jonathan Weil ကို ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုစီမံခန့်ခွဲရေးလုပ်ငန်း ထဲက သူ့သိတဲ့လူတစ်ယောက်က တယ်လီဖုန်းနဲ့စကားပြောခဲ့ပါတယ်။ Weil ဟာ Houston မှာ အခြေစိုက်ထားတဲ့ စွမ်းအင်ကုမ္ပဏီကြီးတွေဖြစ်တဲ့ Dynegy၊ El Paso နဲ့ Enron တို့ရဲ့နောက်ကို အသေအချာလိုက်နေပါတယ်။ သူ့ကိုဖုန်းပြောတဲ့လူမှာ အကြံပြုချက်တစ်ခု ရှိတယ်။ သူကပြောတယ် 'ခင်ဗျား Enron နဲ့ Dynegy ကို စစ်ဆေးပြီး သူတို့ရဲ့ဝင်ငွေတွေ ဘယ်ကလာတယ်ဆိုတာကို အမှန်တကယ်စစ်ကြည့်သင့်တယ်' တဲ့။ ဒီတော့ ကျွန်တော် လုပ်ကြည့်ခဲ့တာပေါ့' လို့ Weil က ပြန်ပြောပါတယ်။

Weil က Enron မှာ အသုံးပြုတဲ့ 'mark-to-market စာရင်းကိုင်စနစ်' လို့ ခေါ်တဲ့ ဟာကို စိတ်ဝင်စားခဲ့ပါတယ်။ ဒီစနစ်က ရှုပ်ထွေးတဲ့ငွေကြေးအရောင်းအဝယ်လုပ်ငန်းတွေ ကိုလုပ်တဲ့ကုမ္ပဏီတွေမှာ သုံးတဲ့နည်းစနစ်တစ်ခုပါ။ ဥပမာအားဖြင့် သင်ဟာ စွမ်းအင် ကုမ္ပဏီတစ်ခုဖြစ်ပြီး သင့်အနေနဲ့ ၂၀၂၂ ခုနှစ်မှာ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားကီလိုဝပ်နာရီပေါင်း တစ်ဘီလီယံထုတ်လုပ်ပေးဖို့ ကယ်လီဖိုးနီးယားပြည်နယ်နဲ့ ဒေါ်လာသန်း ၁၀၀ တန်စာချုပ် တစ်ခုချုပ်လိုက်ပြီဆိုပါတော့။ အဲဒီစာချုပ်ဟာ ဘယ်လောက်တန်ကြေးရှိသလဲ။ နောက်ထပ် ဆယ်နှစ်ကြာတဲ့အထိ သင် ဘာငွေမှရဦးမှာမဟုတ်ဘူး။ ပြီးတော့ အဲဒီအချိန်ရောက်တဲ့အထိ

ဒီအရောင်းအဝယ်ဟာမြတ်မှာလား၊ ရုံးမှာလားဆိုတာကိုလည်း သင်သိဦးမှာမဟုတ်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီ ဒေါ်လာသန်း ၁၀၀ ဆိုတဲ့ကတိက သင့်ရဲ့အနိမ့်ဆုံးဈေးနှုန်းအတွက်တော့ အရေးကြီးနေတာရှင်းပါတယ်။ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားရဲ့ဈေးနှုန်းက နောက် သုံး၊ လေးနှစ်မှာ တဖြည်းဖြည်းကျသွားမယ်ဆိုရင် အဲဒီစာချုပ်ဟာ အရမ်းတန်ဖိုးကြီးတဲ့ ပိုင်ဆိုင်ပစ္စည်းတစ်ခု ဖြစ်လာမှာပဲ။ ဒါပေမဲ့ ၂၀၂၂ ခုနှစ်ကို ချဉ်းကပ်လာတဲ့အခါ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားတွေစပြီး ဈေးတက်လာမယ်ဆိုရင်တော့ သင်ဟာ ဒေါ်လာကုဋေနဲ့ချီပြီး နာသွားနိုင်ပါတယ်။ mark-to-market စာရင်းကိုင်စနစ်နဲ့ဆိုရင် အဲဒီအရောင်းအဝယ်က ငွေဘယ်လောက်ဝင်လာ မယ်ဆိုတာကိုခန့်မှန်းပြီး စာချုပ်ကိုလက်မှတ်ရေးထိုးလိုက်တဲ့အချိန်မှာပဲ အဲဒီကိန်းဂဏန်း ကို သင့်ရဲ့စာရင်းစာအုပ်ထဲကိုသွင်းလိုက်ပါတယ်။ လုပ်ရင်းကိုင်ရင်းနဲ့ ခန့်မှန်းချက်ပြောင်းလဲ သွားရင် သင်က ဘဏ္ဍာရေးရှင်းတမ်းကို လိုအပ်သလိုလိုက်ညှိပေးရပါတယ်။

mark-to-market စာရင်းကိုင်စနစ်ကိုသုံးနေတဲ့ ကုမ္ပဏီတစ်ခုက ဝင်ငွေ ဒေါ်လာ သန်း ၁၀၀ အပေါ်မှာ ဒေါ်လာ ၁၀ သန်းမြတ်ပြီလို့ပြောရင် အဲဒါဟာ အဓိပ္ပာယ်နှစ်ခုထဲ က တစ်ခုကိုဆိုလိုပါတယ်။ ကုမ္ပဏီရဲ့ဘဏ်စာရင်းမှာ ဒေါ်လာသန်း ၁၀၀ အမှန်တကယ် ရှိပြီး အဲဒီအထဲက ပေးစရာရှိတာတွေကိုပေးပြီးတဲ့အခါ ဒေါ်လာ ၁၀ သန်း ကျန်လိမ့်မယ် ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်ချင်ဖြစ်မယ်။ ဒါမှမဟုတ် ကုမ္ပဏီဟာ ရောင်းဝယ်မှုတစ်ခုအပေါ်မှာ ဒေါ်လာ ၁၀ သန်းမြတ်လိမ့်မယ်လို့ ခန့်မှန်းနေတာသာဖြစ်ပြီး နှစ်တော်တော်ကြာတဲ့အထိ ငွေပေးငွေယူ အမှန်တကယ်မရှိသေးဘူးဆိုတဲ့အဓိပ္ပာယ်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ Weil ကို ပြောတဲ့လူက Enorm က မြတ်နေပါပြီလို့ပြောတဲ့ငွေထဲက အမှန်တကယ်ရထားတာ ဘယ်လောက်လဲဆိုတာကို သူ့ကိုကြည့်စေချင်တာပါ။

Weil ဟာ ကုမ္ပဏီရဲ့နှစ်ပတ်လည်အစီရင်ခံစာတွေ၊ သုံးလပတ်မှတ်တမ်းတွေရဲ့ မိတ္တူတွေကိုယူပြီး ဝင်ငွေရှင်းတမ်းတွေနဲ့ ငွေသားစီးဆင်းမှုရှင်းတမ်းတွေကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ပါ တယ်။ ‘ကျွန်တော်လိုအပ်တာတွေအားလုံးကို တွက်ထုတ်ဖို့အတွက် အချိန်နည်းနည်းယူခဲ့ရ ပါတယ်’ လို့ Weil က ပြောပါတယ်။ ‘အဲဒါဟာ တစ်လကောင်းကောင်းလောက်ဖြစ်ချင် ဖြစ်ခဲ့မှာပါ။ ဘဏ္ဍာရေးရှင်းတမ်းတွေထဲက အသံတွေကတော့ ဆူညံနေတာပါပဲ။ ဒီကိစ္စ အပေါ်မှာပဲ အာရုံတွေကိုစုစည်းထားဖို့အတွက် သင့်အနေနဲ့အဲဒါတွေအများကြီးကို ဖောက် ထွက်ဖို့လိုပါတယ်’ Weil ဟာ အဲဒီတုန်းက မစ်ချင်ပြည်နယ်တက္ကသိုလ်က စာရင်းပညာ ပါမောက္ခ Thomas Linsmeier နဲ့ ဆွေးနွေးခဲ့ပါတယ်။ သူတို့ဟာ ၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်တွေ တုန်းက ငွေကြေးလုပ်ငန်းကုမ္ပဏီတချို့က subprime ချေးငွေလို့ခေါ်တဲ့ငွေပြန်မဆပ်နိုင်ဖို့ ဖြစ်နိုင်ချေပိုများတဲ့လူတွေကိုချေးတဲ့ငွေတွေမှာ mark-to-market စာရင်းကိုင်စနစ်ကို သုံးခဲ့တဲ့အကြောင်းကို ပြောခဲ့ကြပါတယ်။ စီးပွားရေးကျဆင်းပြီး ငွေချေးထားတဲ့လူတွေက

ငွေပြန်မဆပ်တော့တဲ့အခါ၊ ဒါမှမဟုတ် မျှော်လင့်ထားခဲ့တာထက်ပိုပြီး မြန်မြန်ဆန်ဆန် အကြွေးတွေကို အကျေဆပ်ပစ်လိုက်ကြတဲ့အခါ အမြတ်ဘယ်လောက်ရမယ်လို့ သူတို့ခန့်မှန်းခဲ့တာတွေဟာ သိပ်များသွားခဲ့ပြီဆိုတာကို ငွေထုတ်ချေးတဲ့လူတွေချက်ချင်းသဘောပေါက်သွားကြပါတယ်။ Weil ဟာ ဘဏ္ဍာရေးစာရင်းကိုင်စံနှုန်းများဘုတ်အဖွဲ့ထဲက ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်နဲ့ Moody ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအဆင့်သတ်မှတ်ရေးအေဂျင်စီက သရုပ်ခွဲစိစစ်သူတစ်ယောက်နဲ့ ပြီးတော့ တခြားလူတစ်ဒါဇင်လောက်နဲ့လည်း ဆွေးနွေးခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီနောက် သူဟာ Enron ရဲ့ဘဏ္ဍာရေးရှင်းတမ်းတွေဆီကို ပြန်သွားခဲ့ပါတယ်။ သူ့ရဲ့ကောက်ချက်တွေက လေးနက်ပါတယ်။ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်ရဲ့ဒုတိယသုံးလပတ်မှာ Enron က သူမြတ်ပြီးပြီလို့ပြောတဲ့ဒေါ်လာ ၇၄၇ သန်းဟာ တကယ်မဟုတ်ပါဘူး။ အဲဒါက အနာဂတ်တစ်ချိန်မှာ သူတို့မြတ်မှာပဲလို့ အမှုဆောင်တွေက ထင်ခဲ့တဲ့ငွေပါ။ အဲဒီစိတ်ကူးယဉ်ထားတဲ့ ငွေကိုဖယ်လိုက်ရင် အဲဒီဒုတိယ သုံးလပတ်မှာ Enron ဟာ သိသိသာသာကြီး အရှုံးပြနေပါတယ်။ အဲဒါဟာ အမေရိကန်နိုင်ငံမှာ လူကြိုက်အများဆုံး ကုမ္ပဏီတစ်ခုပါ။ အဲဒီအချိန်က stock ဈေးကွက်က နိုင်ငံထဲမှာ သတ္တမအကြီးဆုံးကော်ပိုရေးရှင်းကြီးလို့ တန်ဖိုးထားခဲ့တဲ့ ကုမ္ပဏီတစ်ခုပါ။ ဒါပေမဲ့ လက်တွေ့မှာတော့ သူ့ရဲ့ငွေသေတ္တာထဲကို ဘာငွေမှရောက်လာခဲ့တာ မဟုတ်ပါဘူး။

Weil ရဲ့ သတင်းဆောင်းပါးက ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ် စက်တင်ဘာလ ၂၀ ရက်နေ့ ဂျာနယ်ထဲမှာ ပါလာပါတယ်။ အဲဒီနောက် ရက်နည်းနည်းအကြာမှာ အဲဒီဆောင်းပါးကို *Wall Sheet* က ငွေကြေးလုပ်ငန်းရှင်တစ်ယောက်ဖြစ်တဲ့ James Chanos က ဖတ်မိသွားပါတယ်။ Chanos ဟာ short-seller လို့ခေါ်တဲ့ ကုမ္ပဏီတစ်ခုရဲ့ stock ဈေးတွေကျလိမ့်မယ်ဆိုတာကို အလောင်းအစားလုပ်ပြီး အမြတ်ထွက်အောင် ကြိုးစားတဲ့ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတစ်ယောက်ပါ။ 'ကျွန်တော် အရမ်းစိတ်ဝင်စားသွားတယ်' လို့ Chanos က ပြောပါတယ်။ 'အဲဒီပထမပတ်မှာပဲ 10-k နဲ့ 10-Q ကို ကျွန်တော်ဖတ်ခဲ့ပါတယ်' လို့ သူက ဆက်ပြောပါတယ်။ သူက အများပိုင်ကုမ္ပဏီတွေအနေနဲ့ ပြည်ထောင်စုစည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့တွေဆီမှာ တင်ပြရမယ့်ဘဏ္ဍာရေးရှင်းတမ်းတွေကို ရည်ညွှန်းလိုက်တာပါ။ 'ကျွန်တော် အဲဒီဆောင်းပါးကို တော်တော်မြန်မြန်လေးဖတ်လိုက်တယ်။ မေးခွန်းထုတ်စရာဖြစ်နေတဲ့ နေရာမှာ ကျွန်တော်ချက်ချင်းအလံတပ်တယ်။ မင်နဲ့ဝိုင်းတယ်။ ဒါဟာ ပထမအခေါက်ခပ်သုတ်သုတ်ဖတ်လိုက်တာပါ။ အဲဒီနောက် ကျွန်တော် စာမျက်နှာတွေကိုအလံတပ်တယ်။ နားမလည်တဲ့နေရာကို နှစ်ခေါက်သုံးခေါက် ပြန်ဖတ်တယ်။ ကျွန်တော် အဲဒီစာကိုဖတ်နေတာနှစ်နာရီကြာသွားတယ်ဆိုတာ ကျွန်တော်မှတ်မိနေတယ်' Enron ရဲ့ အမြတ်မာဂျင်တွေနဲ့ သူ့ရဲ့အစုရှယ်ယာပေါ် အမြတ်တွေထိုးကျနေတာကို Chanos တွေ့သွားပါတယ်။ လူဝီ

ငန်းတိုင်းရဲ့အသက်သွေးကြောဖြစ်တဲ့ ငွေသားစီးဆင်းမှုဟာနှေးသွားပြီး စီးတယ်လို့ဆိုရုံ ကလေးပဲစီးတော့တယ်။ ကုမ္ပဏီရဲ့အမြတ်ပြန်ရနှုန်းဟာ အရင်းအနှီးကုန်ကျစရိတ်ထက် ပိုနည်းနေတယ်။ အဲဒါဟာ ဘဏ်က ၉ ရာခိုင်နှုန်းအတိုးနဲ့ငွေချေးပြီး အတိုး ၇ ရာခိုင်နှုန်း ရမယ့်ငွေချေးစာချုပ်တွေကို ဝယ်နေသလိုပါပဲ။ သူတို့က သူတို့ကိုယ်သူတို့ပဲ ပြန်ပြီးအဆုံး စီရင်နေတာ အသေအချာပေါ့လို့ Chanos က ပြောပါတယ်။

အဲဒီနှစ် နိုဝင်ဘာလမှာ Chanos က Enron ရဲ့ stock တွေနဲ့ စပြီးအလုပ်လုပ်ပါတယ်။ ဒီကုမ္ပဏီဟာ ဒုက္ခတွေ့တော့မယ်လို့ သူထင်ကြောင်း နောက်လအနည်းငယ်အတွင်း မှာ သူက သတင်းဖြန့်ခဲ့ပါတယ်။ Fortune ရဲ့ သတင်းထောက်တစ်ယောက်ဖြစ်တဲ့ Bethany Mc Lean ကို သူက သတင်းပေးပါတယ်။ သူကလည်း Chanos နဲ့ Weil တို့ဖတ်ခဲ့တဲ့ အစီရင်ခံစာတွေကိုဖတ်ပြီး သူတို့လိုပဲ ကောက်ချက်ချခဲ့ပါတယ်။ သူရေးလိုက်တဲ့ 'Enron ရဲ့တန်ဖိုးကို ပိုပြီးပြထားတာလား' ဆိုတဲ့ သတင်းဆောင်းပါးက ၂၀၀၁ ခုနှစ် မတ်လမှာ ပါလာပါတယ်။ Enron ကို အနီးကပ်စောင့်ကြည့်တဲ့သတင်းစာဆရာတွေ၊ သရုပ်ခွဲစိစစ်သူ တွေ ပိုပြီးများလာသလို stock ဈေးလည်း စပြီးကျလာပါတယ်။ သြဂုတ်လမှာ Skilling နုတ်ထွက်သွားပါတယ်။ Enron ရဲ့ ယုံကြည်စိတ်ချရမှုအဆင့်သတ်မှတ်ချက် ကျဆင်းသွားပါတယ်။ ဘဏ်တွေက Enron အလုပ်လုပ်ဖို့လိုတဲ့ ငွေတွေကိုထုတ်ချေးဖို့ လက်တွန့်သွားကြ ပါတယ်။ ဒီဇင်ဘာလမှာ ကုမ္ပဏီဟာ လူမွဲအဖြစ် ဒေဝါလီခံလိုက်ရပါတယ်။

Enron ရဲ့ကျဆုံးမှုကို သက်သေအထောက်အထားပြတာတွေက ကျယ်ပြန့်လွန်းတဲ့ အတွက် အဲဒီကိစ္စဟာ ဘယ်လောက်အထိထူးဆန်းနေတယ်ဆိုတာကို မျက်စိလျှမ်းသွားဖို့ လွယ်နေပါတယ်။ ဥပမာ- Enron ကို ၁၉၇၀ ပြည့်လွန်နှစ်တွေတုန်းကဖြစ်ခဲ့တဲ့ Watergate အရှုပ်တော်ပုံနဲ့ နှိုင်းကြည့်နိုင်ပါတယ်။ အိမ်ဖြူတော်ရဲ့လျှို့ဝှက်ချက်ကိုဖော်ထုတ်ဖို့အတွက် Bob Woodward နဲ့ Carl Bernstein တို့က Deep Throat ဆိုတဲ့ သတင်းပေးတဲ့လူ တစ်ယောက်ကိုသုံးခဲ့ပါတယ်။ Deep Throat ဟာ လျှို့ဝှက်ချက်တွေ အများကြီးကိုရယူနိုင် သူဖြစ်ပြီး သူ ဘယ်သူဘယ်ဝါဆိုတာကိုတော့ ဖုံးကွယ်ထားရပါတယ်။ သူက Woodward နဲ့ Bernstein တို့ကို သူတို့ရဲ့တယ်လီဖုန်းတွေမှာ ကြားဖြတ်ခိုးပြီး နားထောင်တဲ့ကိရိယာတွေ တပ်ထားခံနေရဦးမယ်ဆိုတာကို သတိပေးခဲ့ပါတယ်။ Woodward က Deep Throat နဲ့ တွေ့ချင်တဲ့အခါ သူတို့ကခန်းလသာဆောင်ရဲ့နောက်ထဲကို ပန်းအနီထိုးထားတဲ့ပန်းအိုး တစ်လုံးကိုရွှေ့သွားပါတယ်။ အဲဒီညနေခင်းက သူဟာ နောက်ဖေးလှေကားကဆင်းပြီး သူ့နောက်က ဘယ်သူမှမလိုက်နိုင်အောင် တက္ကစီတွေတစ်စီးပြီးတစ်စီး ပြောင်းစီးသွားပြီး မနက် ၂ နာရီမှာ မြေအောက်ကားရပ်တဲ့နေရာတစ်ခုမှာ သူ့ရဲ့သတင်းပေးတဲ့လူနဲ့ တွေ့ပါတယ်။

Watergate ဟာ အကောင်းဆုံးပဟေဠိပုစ္ဆာတစ်ခုပါ။ Woodward နဲ့ Bernstein တို့က မြှုပ်နှံထားတဲ့လျှို့ဝှက်ချက်ကို ရှာနေကြတယ်။ Deep Throat ကတော့ သူတို့ရဲ့လမ်းပြပဲ။

Janathan Weil မှာ Deep Throat လို့ လူတစ်ယောက် မရှိပါဘူး။ သူ့မှာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု စီမံခွဲခန့်ခွဲရေးလုပ်ငန်းထဲမှာ Enron လို့ စွမ်းအင်ရောင်းဝယ်ရေးကုမ္ပဏီကြီးတွေ အပေါ်ကို သံသယနည်းနည်းဝင်နေတဲ့ မိတ်ဆွေတစ်ယောက်တော့ရှိတယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီ မိတ်ဆွေက အတွင်းလူတစ်ယောက်မဟုတ်ဘူး။ Weil ကိုသတင်းပေးတဲ့လူက ကုမ္ပဏီရဲ့ တိတ်တဆိတ်လုပ်ဆောင်ချက်တွေ အသေးစိတ်ပါတဲ့ဖိုင်တွေကို သူ့ကိုညွှန်ပေးတာလည်း မဟုတ်ဘူး။ သူက Enron ကိုယ်တိုင်ပြုစုပြီး ဖြန့်ဝေထားတဲ့ အများပြည်သူနဲ့ဆိုင်တဲ့ စာရွက်စာတမ်းတွေတစ်ကြီးကိုဖတ်ဖို့ပဲ Weil ကိုပြောခဲ့တယ်။ Woodward က သူ့ရဲ့သတင်းပေးသူကို အာရုံမတက်ခင်အစောကြီးအချိန်မှာ မြေအောက်ကကားရပ်တဲ့နေရာမှာ တွေ့ခဲ့တယ်။ Weil ကတော့ စာရင်းကိုင်ပါရဂူတစ်ယောက်ကို မစ်ချီကန်ပြည်နယ်မှာ သွားတွေ့ခဲ့တယ်။

Weil ဟာ သူ့ရဲ့သတင်းပေးပို့မှုပြီးစီးသွားတဲ့အခါ ထင်မြင်ချက်သဘောထားပေးဖို့ Enron ကို ခေါ်လိုက်တယ်။ ‘သူတို့က သူတို့ရဲ့စာရင်းကိုင်အရာရှိချုပ်နဲ့ လူခြောက်ယောက် ခုနှစ်ယောက်ကို Dallas ကို လေယာဉ်ပျံနဲ့လွှတ်လိုက်ပါတယ်’ လို့ Weil ကပြောပါတယ်။ ဂျာနယ်ရုံးရဲ့ဆွေးနွေးပွဲလုပ်တဲ့ အခန်းတစ်ခန်းထဲမှာ သူတို့တွေ့ကြပါတယ်။ Enron ရဲ့ အရာရှိတွေက သူတို့ဝင်ငွေရခဲ့တယ်လို့ပြောခဲ့တဲ့ ငွေတွေအားလုံးဟာ တကယ်တော့ရလိမ့်မယ်လို့ သူတို့မျှော်လင့်ခဲ့တဲ့ငွေသာဖြစ်တဲ့အကြောင်းကို ဝန်ခံခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီနောက် Weil နဲ့ Enron အရာရှိတွေဟာ Enron အနေနဲ့ သူ့ရဲ့အနာဂတ်ဝင်ငွေခန့်မှန်းချက်တွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဘယ်လောက်သေချာမလဲဆိုတဲ့အပေါ်မှာ အကြာကြီးပြောခဲ့ဆိုခဲ့ကြပါတယ်။ ‘သူတို့က သူတို့ရဲ့သင်္ချာပုံစံတွေကို စီစဉ်ဖော်ထုတ်ပေးတဲ့လူတွေ ဘယ်လောက်ထူးချွန်ထက်မြက်တယ်ဆိုတဲ့အကြောင်းကိုပဲ ကျွန်တော့်ကိုပြောနေခဲ့ကြတာ’ လို့ Weil က ပြောပါတယ်။ ‘ဒီလူတွေက MIT ကလာတဲ့ Ph D တွေပဲ။ မနှစ်က ခင်ဗျားတို့ရဲ့သင်္ချာပုံစံတွေက ဒီနှစ်မှာ ကယ်လီဖိုးနီးယားလျှပ်စစ်ဓာတ်အားဈေးကွက်ဟာ ကပြောင်းကပြန်ဖြစ်သွားမယ်လို့ ပြောခဲ့သလား။ မပြောပါဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲ။ သူတို့ကပြောတယ် ‘ဟုတ်ပါတယ်။ ဒါကတော့ ဖောက်ပြန်သွားတဲ့ ဖြစ်ရပ်တစ်ခုပေါ့ဗျာ’ တဲ့။ အဲဒါက ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ် စက်တင်ဘာလကုန်ခါနီးအချိန်လေ။ ဒီတော့ ကျွန်တော်က ပြောလိုက်တယ်။ ‘Bush နဲ့ Gore ဘယ်သူအနိုင်ရမယ်လို့ ခင်ဗျားထင်သလဲ’ လို့။ ဒီတော့ သူတို့က ‘ကျွန်တော်တို့ဘယ်သိမလဲ’ လို့ ဖြေတယ်။ ‘အိမ်ဖြူတော်မှာ ဒီမိုကရက်ပါတီက ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးသမားတစ်ယောက်ရှိတာ။

ဒါမှမဟုတ် တက္ကဆက်ပြည်နယ်က ရေနံလုပ်ငန်းရှင်တစ်ယောက်ရှိတာကြောင့် ဈေးကွက်က တစ်မျိုးတစ်မည်ဖြစ်သွားလိမ့်မယ်လို့ ခင်ဗျားတို့မထင်ကြဘူးလား' လို့ ကျွန်တော်က မေးတယ်။ 'အဲဒါတွေအားလုံး အများပြည်သူနဲ့ပဲဆိုင်ပါတယ်' ကိန်းဂဏန်းတွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး အငြင်းပွားစရာမရှိပါဘူး' Weil က ဆက်ပြောတယ် 'အဲဒီကိန်းဂဏန်းတွေကို ခင်ဗျားတို့ ဘယ်လိုအဓိပ္ပာယ်ကောက်ရမလဲဆိုတဲ့နေရာမှာပဲ ကွဲလွဲမှုရှိနေတာပါ။

Enron ပြိုကွဲပျက်စီးသွားခဲ့တဲ့ဖြစ်ရပ်တွေအားလုံးထဲမှာ ဒီတွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုဟာ အထူးဆန်းဆုံးပါပဲ။ Enron ဟာ အမှန်တရားကို ဖုံးကွယ်ထားတဲ့အတွက် Jeffrey Skilling ကို ထောင်ဒဏ်အပြစ်ပေးဖို့ Enron အမှုရဲ့အစိုးရရှေ့နေက ခုံသမာဓိအဖွဲ့ကို တင်ပြပါတယ်။ 'ကုမ္ပဏီရဲ့ဘဏ္ဍာရေးအခြေအနေ ဘယ်လိုဖြစ်နေတယ်ဆိုတာကို ခင်ဗျားကိုပြောအောင် ခင်ဗျားမှာလုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိတယ်' လို့ အစိုးရရှေ့နေကပြောပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီနေရာမှာ ဘာအမှန်တရားကို Enron က ဖုံးကွယ်ထားတာလဲ။ သူ့ရဲ့ Enron ဖွင့်ချမှုကြီးအတွက် Weil လေ့လာသိရှိခဲ့တာတွေအားလုံးက Enron ဆီကလာတာ။ ပြီးတော့ သူ့ရဲ့ကိန်းဂဏန်းတွေကို သူကအတည်ပြုချင်တဲ့အခါ ကုမ္ပဏီရဲ့အမှုဆောင်တွေက လေယာဉ်နဲ့လာပြီး Dallas မြို့က ဆွေးနွေးပွဲအခန်းထဲမှာ သူနဲ့အတူထိုင်ခဲ့ကြတယ်လေ။

သမ္မတကြီး Nixon ဟာ Woodward နဲ့ Bernstein တို့ကိုတွေ့ဖို့ဆိုပြီး Washington Post ကို မသွားခဲ့ပါဘူး။ သူ့ရဲ့အိမ်ဖြူတော်ထဲမှာပဲ သူပုန်းနေခဲ့တာပါ။

(၄)

Enron ရဲ့ စာရင်းတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး နောက်ဆက်တွဲပြဿနာကတော့ 'အထူးလုပ်ငန်းအဖွဲ့အစည်း (special-purpose-entities) လို့ခေါ်တဲ့ SPE တွေအပေါ်မှာ အကြီးအကျယ် မှီခိုအားထားခဲ့တာပါပဲ။

SPE တစ်ခုရဲ့ အလုပ်လုပ်ပုံက ဒီလိုပါ။ သင့်ရဲ့ကုမ္ပဏီဟာ အလုပ်ကောင်းကောင်းမဖြစ်တဲ့အခြေအနေကို ရောက်နေတယ်ဆိုပါတော့။ အရောင်းတွေကကျနေပြီး အကြွေးတွေအများကြီးတင်နေတယ်။ သင်ဘဏ်ကိုသွားပြီး ဒေါ်လာသန်း ၁၀၀ ချေးမယ်ဆိုရင်၊ ဘဏ်က သင့်ကို အဆမတန်များတဲ့အတိုးတွေတောင်းလိမ့်မယ်။ ဒါတောင်မှ သူက သင့်ကို ငွေချေးဖို့သဘောတူပါဦးမှ။ ဒါပေမဲ့ နောက်လေးငါးနှစ်ကြာရင် ဒေါ်လာသန်း ၁၀၀ ဝင်လာဖို့ သေချာသလောက်နီးပါးရှိနေတဲ့ ရေနံစာချုပ်တွေ သင့်လက်ထဲမှာရှိနေတယ်။ ဒါကြောင့် သင်က အဲဒီစာချုပ်တွေကို သင်နဲ့အပြင်က တခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတွေနဲ့ ပူးပေါင်း ထူထောင်ထားတဲ့ အစုစပ်လုပ်ငန်းတစ်ခုဖြစ်တဲ့ SPE ကို လွှဲပေးလိုက်ပါတယ်။ အဲဒီအခါ အစုစပ်လုပ်ငန်းကို ဘဏ်က ဒေါ်လာသန်း ၁၀၀ ထုတ်ချေးလိုက်ပြီး အဲဒီ အစုစပ်လုပ်ငန်း

က သင့်ကို အဲဒီငွေကိုပေးပါတယ်။ ဒီလိုငွေရေးကြေးရေးလှည့်စားမှုဟာ ကြီးမားတဲ့ အပြောင်းအလဲကြီးတစ်ခုကို ဖန်တီးပေးလိုက်ပါတယ်။ ဒီလိုအပေးအယူမျိုးကို အဲဒီအချိန်မှာ ကုမ္ပဏီရဲ့ဘဏ္ဍာရေးရှင်းတမ်းထဲမှာ ထည့်ပြီးအစီရင်ခံရပါဘူး။ ဒါ့ကြောင့် ကုမ္ပဏီတစ်ခုဟာ သူ့ရဲ့ကြွေးမြီတင်ရှိမှုကိုမတိုးဘဲ မတည်ငွေကိုတိုးလာအောင် လုပ်နိုင်ပါတယ်။ ပြီးတော့ ဘဏ်ကလည်း အဲဒီစာချုပ်တွေဟာ ချေးငွေပြန်ဆပ်ဖို့ ငွေအလုံအလောက် ထွက်လာမှာ သေချာသလောက်ဖြစ်နေတဲ့အတွက် အများကြီးပိုသက်သာတဲ့အတိုးနှုန်းနဲ့ ငွေထုတ်ချေးဖို့ လိုလိုလားလားရှိကြပါတယ်။ SPE တွေဟာ ကော်ပိုရေးရှင်းတွေနဲ့ လုပ်ကိုင်နေကြတဲ့ အမေရိကန်မှာ အဆန်းတကြယ်မဟုတ်တော့ပါဘူး။

Enron ဟာ SPE တွေနဲ့လုပ်ကိုင်တဲ့နေရာမှာ လှည့်ကွက်တွေမျိုးစုံအောင် စပြီး သုံးခဲ့ပါတယ်။ သူက စိတ်ချလက်ချငွေတွေထွက်လာမယ့် ရေနံစာချုပ်လိုခိုင်မာပြီး တန်ဖိုးရှိတဲ့ပစ္စည်းတွေကို အစုစပ်လုပ်ငန်းတွေအထဲကို အမြဲတမ်းထည့်ပေးတာ မဟုတ်ပါဘူး။ Enron ဟာ တစ်ခါတစ်လေမှာ ငွေတန်ဖိုးထက်နည်းတဲ့ပိုင်ဆိုင်မှုတွေကို ထုတ်ရောင်းပါတယ်။ အဲဒီပိုင်ဆိုင်မှုတွေကို အမြဲတမ်းရောင်းခဲ့တာကလည်း ပြင်ပက လူတွေကိုမဟုတ်ပါဘူး။ သူတို့က သူတို့ဝယ်တဲ့ဟာတွေရဲ့ တန်ဖိုးနဲ့ပတ်သက်ပြီး မေးခွန်းတွေထုတ်လာနိုင်စရာရှိတဲ့အတွက် မရောင်းတာပါ။ Enron ဟာ သူ့ရဲ့ကိုယ်ပိုင်အမှုဆောင်တွေကိုပဲ ဒီအစုစပ်လုပ်ငန်းတွေ စီမံခန့်ခွဲခိုင်းပါတယ်။ ပြီးတော့ ကုမ္ပဏီဟာ အဲဒီအရောင်းအဝယ်တွေကို အလုပ်ဖြစ်အောင်လုပ်ပါတယ်။ ဆိုလိုတာက အဲဒီအစုစပ်လုပ်ငန်းတွေနဲ့ ဘဏ်တွေနဲ့ အဆင်ပြေပြေလိုက်လိုက်လျော့ဖြစ်နေအောင် လုပ်ထားပါတယ်။ ဒီလိုလုပ်ဖို့အတွက် သူတို့အနေနဲ့ ဘာကိုပဲကျနေတဲ့ ဈေးနဲ့ရောင်းရရောင်းရ ခြားနားငွေကို Enron က သူ့ရဲ့ကိုယ်ပိုင် stock နဲ့ဖန်တီးပေးမယ်လို့ အာမခံထားပါတယ်။ တစ်နည်းအားဖြင့်ပြောရရင် Enron ဟာ သူ့ကိုယ်တိုင်ရဲ့အစိတ်အပိုင်းကို ပြင်ပအဖွဲ့အစည်းကိုမရောင်းဘဲ သူ့ကိုယ်သူပဲ အကျိုးရှိရှိ ပြန်ရောင်းလိုက်တာပါ။ ဒါဟာ ဥပဒေကြောင်းအရ မေးခွန်းထုတ်စရာဖြစ်နေသလို အန္တရာယ်လည်းတော်တော်ကြီးတဲ့ မဟာဗျူဟာတစ်ခုပါပဲ။ ဒါဟာ SPE တွေအပေါ်မှာ Enron က တာဝန်ယူထားရတဲ့ ငွေရေးကြေးရေးအရှုပ်အထွေးကြီးဖြစ်ပြီး နောက်ဆုံးမှာ Enron ပြုလဲသွားတဲ့အထိ သူကပဲ လုပ်လိုက်တာပါ။

Skilling ရဲ့အမှုမှာ တရားလိုရှေ့နေတွေက ကုမ္ပဏီဟာ သူ့ရဲ့ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတွေကို လိမ်လည်လှည့်ဖြားခဲ့ပါတယ်လို့ လျှောက်လဲတဲ့အခါ သူတို့က ဒီ SPE တွေကို တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ရည်ညွှန်းကိုးကားကြပါတယ်။ Enron ကို စီမံခန့်ခွဲသူတွေဟာ အဲဒီ တိုးတိုးကျိတ်ကျိတ်လုပ်ထားတဲ့ ဘေးပန်းအပေးအယူတွေအပေါ်မှာ ကုမ္ပဏီက သူ့ရဲ့ငွေရေးကြေးရေးရပ်တည်နိုင်မှုကို ဘယ်လောက်အတိုင်းအတာအထိ လောင်းကြေးထပ်ထားတယ်ဆိုတာကို

ထုတ်ပြောဖို့တာဝန်ရှိတယ်လို့ လျှောက်လဲချက်ထဲမှာ ဆိုထားပါတယ်။ Enron ရဲ့ ကျဆုံးမှုကို စုံစမ်းစစ်ဆေးဖို့ တာဝန်ပေးထားတဲ့ "Power Committee" ဆိုတဲ့ အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ရဲ့ မှတ်ချက်ကတော့ 'ကုမ္ပဏီဟာ အဓိကရည်မှန်းချက်ကိုရအောင်လုပ်ဖို့ ပျက်ကွက်ခဲ့တယ်။ သူတို့ဟာ Enron ရဲ့ ဘဏ္ဍာရေးရှင်းတမ်းတွေကိုဖတ်တဲ့ လူတစ်ယောက်က ဘာတွေဖြစ်ပျက်နေတယ်ဆိုတာကို နားလည်သွားအောင် အလုံအလောက် ရှင်းမပြခဲ့ကြသလို အပေးအယူတွေရဲ့ အနှစ်သာရကိုလည်း ရှင်းမပြခဲ့ကြဘူး' ဆိုတာပါပဲ။ တို့တို့ပြောရရင်တော့ ကျွန်တော်တို့ကို လုံလောက်တဲ့အတိုင်းအတာအထိ မပြောပြခဲ့ဘူးပေါ့။

ဒါပေမဲ့ ဒီနေရာမှာလည်းတစ်ခါ Enron အမှုရဲ့ သင်ခန်းစာတွေက သိပ်ပြီးရိုးရိုးစင်းစင်းမရှိလှပြန်ဘူး။ ၂၀၀၁ ခုနှစ် နွေရာသီကုန်ခါနီးလောက်ကစပြီး Wall Street ဂျာနယ်မှာရှိတဲ့ Weil ရဲ့ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်တချို့၊ အဓိကအားဖြင့် John Emshwiller နဲ့ Rebecca Smith ရဲ့ သတင်းဆောင်းပါးတွေကတစ်ဆင့် ဒီ SPE တွေရဲ့ သဘောသဘာဝကို လူတွေ သိလာကြပါပြီ။ ပြီးတော့ Enron ရဲ့ ပြဿနာတွေကို Emshwiller က ဘယ်လို သတင်းရခဲ့သလဲ။ Jonathan Weil နဲ့ Jim Chanos တို့ ရဲ့ ပုံနည်းအတိုင်းပဲပေါ့။

Skilling နုတ်ထွက်သွားတဲ့ကိစ္စနောက်ကိုလိုက်ဖို့ တာဝန်အပေးခံရပြီးတဲ့နောက်မှာ Emshwiller ဟာ အင်တာဗျူးတစ်ခုလုပ်ဖို့ ခွင့်တောင်းလိုက်ပြီး အဖိုးတန်တဲ့အချက်အလက်တွေကိုရှာဖို့အတွက် Enron ရဲ့ နောက်ဆုံးရရှိတဲ့ဖိုင်တွေကို ဆွဲယူလိုက်ပါတယ်။

သူတွေ့လိုက်ရတဲ့ဟာကြောင့် သူလန့်သွားခဲ့ပါတယ်။ အဲဒါကတော့ အမည်ဖော်ပြမထားတဲ့ 'အထက်တန်းအရာရှိ' ဆိုတဲ့ လူတစ်ယောက်ကွပ်ကဲနေတဲ့ အစုစပ်လုပ်ငန်းတချို့အကြောင်း ရေးထားတဲ့စကားလုံးတွေပါ။ အဲဒီစကားလုံးတွေဟာ နားမလည်နိုင်လောက်အောင် ရှုပ်ထွေးနေပေမဲ့ကိန်းဂဏန်းတွေက အရမ်းကြီးမားနေပါတယ်။ သူတို့နဲ့ အရောင်းအဝယ်လုပ်ပြီးတဲ့နောက် ပထမခြောက်လမှာ ဝင်ငွေ ဒေါ်လာ သန်းပေါင်း ၂၄၀ ကျော် ရှိတယ်လို့ Enron က အစီရင်ခံခဲ့ပါတယ်။

ဘယ်လိုပဲပြောပြော Enron ရဲ့ SPE တွေဟာ အထူးတလည်ပေါ့ဆမှုနဲ့ အရည်အချင်းညံ့ဖျင်းမှုကိုပြနေတဲ့ အထောက်အထားပါပဲ။ ဒါပေမဲ့ သူ့ရဲ့ဘေးပန်းအပေးအယူတွေ ရှိနေတာကို ဖုံးကွယ်ထားတဲ့အတွက်တော့ Enron ကို သင်အပြစ်တင်လို့မရပါဘူး။ သူက ဖုံးကွယ်မထားခဲ့ပါဘူး။ ဖွင့်ပြောခဲ့ပါတယ်။ ဒီလိုဆိုရင် ကုမ္ပဏီအပေါ် ပိုပြီးတိကျတဲ့ စွပ်စွဲချက်က ကုမ္ပဏီဟာ သူ့ရဲ့ SPE တွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတွေကို 'အလုံအလောက်' မပြောခဲ့ဘူးဆိုတာပဲပေါ့။ ဒါပေမဲ့ အလုံအလောက်ဆိုတာက ဘာလဲ။ Enron မှာ SPE ပေါင်းသုံးထောင်လောက်ရှိပြီး အဲဒီ SPE မျိုးတစ်ခုအတွက် လုပ်ရတဲ့စာရွက်စာတမ်းဟာ စာမျက်နှာတစ်ထောင်ကျော်သွားနိုင်ပါတယ်။ ဒီတော့ Enron အနေနဲ့ အဲဒီစာမျက်နှာ

ပေါင်းသုံးသန်းကို အကုန်လုံးအများသိအောင်လုပ်ပေးမယ်ဆိုရင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတွေ အတွက် အထောက်အကူဖြစ်စရာအကြောင်း သိပ်မရှိပါဘူး။ အပေးအယူတစ်ခုစီကို တည်းဖြတ်ထားတဲ့ပုံစံနဲ့ဆိုရင်ကော ဘယ်လိုနေမလဲ။ Enron ရဲ့ SPE တွေရဲ့အကျဉ်းချုပ် တွေကိုပေါင်းလိုက်ရင် စာမျက်နှာအပြည့် တစ်သိန်းနှစ်သောင်းရှိပါလိမ့်မယ်။ အဲဒီ အကျဉ်း ချုပ်တွေရဲ့အကျဉ်းချုပ်ကကော ဘယ်လောက်ဖြစ်မှာလဲ။ Enron အမှုထဲက ဒေဝါလီခံတဲ့ ကိစ္စကို စစ်ဆေးရတဲ့ပုဂ္ဂိုလ် စုစည်းထားတာဟာ အဲဒီဟာပါပဲ။ ‘အရေးအကြီးဆုံး အပေး အယူတွေရဲ့ အနှစ်ချုပ်’ ကိုပဲ Powers ကော်မတီကကြည့်ပြီး အဲဒီဟာရဲ့စာရင်းတွေက တောင် ခေါင်းနောက်သွားနိုင်လောက်တဲ့ စာမျက်နှာပေါင်းနှစ်ရာ ရှိနေပါသေးတယ်။ Schwarc ထောက်ပြသလို အဲဒီအကျဉ်းချုပ်ကိုတောင် နောက်ကြောင်းပြန်ပြီးလုပ်ရတဲ့ အားသာချက်နဲ့ နိုင်ငံမှာရှိတဲ့ဥပဒေဘက်က အတော်ဆုံးလူတချို့ရဲ့အကူအညီနဲ့မို့ ရခဲ့တာ ပါ။

သတင်းအချက်အလက်အသစ်တစ်ခုစီ ထပ်ဖြည့်ပေးလိုက်တဲ့အခါ ပဟေဠိပုစ္ဆာ တစ်ခုဟာ ပိုပြီးရိုးစင်းလွယ်ကူလာပါတယ်။ အိုစမာဘင်လာဒင်ဟာ Peshawar မှာ ပုန်းနေ ပါတယ်လို့ ကျွန်တော်က သင့်ကိုပြောလိုက်ရင် သူ့ကိုရှာဖွေဖို့ဆိုတဲ့ပြဿနာကို အတိုင်း အတာတစ်ခုအထိ ပိုပြီးလွယ်သွားအောင် ကျွန်တော်လုပ်ပေးလိုက်တာပါပဲ။ အဲဒီမြို့ရဲ့ အနောက်မြောက်ထောင့်က နေရာတစ်ခုမှာပုန်းနေတာပါလို့ ကျွန်တော်ထပ်ဖြည့်ပြီးပြော လိုက်ရင် ဒီပြဿနာဟာ ပိုပြီးလွယ်လာဦးမှာပါပဲ။ ဒါပေမဲ့ ဒီနေရာမှာမတူဘူးလို့ထင်ရတဲ့ စည်းမျဉ်းတွေရှိနေပါတယ်။ Powers ရဲ့ အစီရင်ခံစာအရ Enron ရဲ့ ဒါရိုက်တာအဖွဲ့ဝင် တော်တော်များများဟာ သူတို့ကုမ္ပဏီရဲ့ SPE အပေးအယူတွေရဲ့သဘောတရား၊ အကျိုး ဆက်တွေနဲ့အန္တရာယ်တွေကို နားလည်ခဲ့ကြတာမဟုတ်ဘဲ အဲဒီဒါရိုက်တာတွေဟာ အဲဒီ အပေးအယူတွေအကြောင်း အသေးစိတ်ဆွေးနွေးကြတဲ့အစည်းအဝေးတွေထဲမှာ ထိုင်ခဲ့ကြ တာပါပဲ။ ‘လူညံ့များ၏ ပူးပေါင်းကြံစည်မှု’ စာအုပ်ထဲမှာ Enron ရဲ့ဘဏ္ဍာရေးအရာရှိချုပ် Andrew Fastow ဟာလည်း ဒီအပေးအယူစာချုပ်တွေရဲ့ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ရှုပ်ထွေးမှုတွေ ကို ပြည့်ပြည့်ဝဝ နားလည်ခဲ့တာမဟုတ်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီအပေးအယူတွေကို စီစဉ်ခဲ့တာ သူပဲလို့ Eichenwald က အခိုင်အမာပြောထားပါတယ်။

‘ဒီဥစ္စာတွေက အရမ်းကိုသိမ်မွေ့နက်နဲပြီး ရှုပ်ထွေးတဲ့အပေးအယူလုပ်ဆောင်မှု တွေပါ’ လို့ Villanova တက္ကသိုလ်ရဲ့ School of Business မှာ စာရင်းကိုင်ပညာကိုသင်ပြီး Enron အမှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ရေးသားခဲ့တဲ့ Anthony Catanach က ပြောပါတယ်။ အဲဒီဥစ္စာတွေအားလုံး သူတို့ရှေ့မှာရောက်နေရင်တောင် Enron မှာရှိတဲ့ Arthur Anderson ရဲ့ နယ်ဝန်ထမ်းတွေထဲက ဘယ်နှယောက်များ အဲဒါတွေကိုနားလည်

မလဲဆိုတာတောင် ကျွန်တော်အသေအချာမပြောရဲဘူး။ ဒါက အဆင့်မြင့်စီမံခန့်ခွဲမှုပုံစံဖြစ်နေတဲ့ဟာကြီးပဲ။ Powers အဖွဲ့ရဲ့အစီရင်ခံစာကြည့်ပြီး ပုံစံအကြမ်းထုတ်ကြည့်တာတောင် အချိန် 'နှစ်လ' ကုန်သွားတယ်။ ဒီအပေးအယူသဘောတူညီချက်တွေက သပွတ်အူလိုက်နေတာပဲဗျာ' လို့ Enron ရဲ့ စာရင်းလုပ်ငန်းကြီးကိုရည်ညွှန်းပြီး သူကပြောပါတယ်။

Enron ရဲ့ SPE တွေဟာ ပုံမှန်ကိစ္စဖြစ်မယ်ဆိုရင်တောင် နားလည်ဖို့ခက်ခဲမှာပဲဆိုတဲ့အချက်ကို မှတ်သားသင့်ပါတယ်။ SPE တွေဟာ ပင်ကိုယ်သဘာဝကိုက ခက်ခဲတယ်။ ကုမ္ပဏီတစ်ခုဟာ ငွေချေးရတဲ့စွန့်စားမှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး ဘဏ်တွေက စိတ်ချအောင်လုပ်ချင်လို့ SPE တွေကို ဖန်တီးပါတယ်။ အဲဒီစိတ်ချမှုကိုပေးချင်လို့ ကုမ္ပဏီက သူ့ကိုငွေချေးတဲ့ဘဏ်တွေနဲ့ သူ့ရဲ့အစုစပ်တွေကို သူ့လုပ်ငန်းထဲက အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုနဲ့ပတ်သက်တဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေကို ပေးပါတယ်။ ကုမ္ပဏီတစ်ခုက သူ့ကို ငွေထုတ်ချေးတဲ့သူကို သေချာမှုတွေပိုပြီးဖန်တီးပေးလေလေ၊ အဲဒီသဘောတူညီချက်ထဲကို အာမခံချက်တွေ၊ အကာအကွယ်တွေ၊ ရှင်းလင်းချက်တွေ ပိုပြီးပေးရလေလေ၊ အဲဒီအပေးအယူဟာ အပြင်က လူတွေအတွက် နားလည်ဖို့ ပိုခက်သွားလေလေပါပဲ။ Enron ဖွင့်ပြောတာတွေဟာ 'မပြည့်စုံတာ သေချာတယ်' လို့ Schwarcz က အရေးပါတယ်။ သင့်အနေနဲ့ ငွေကြေးအပေးအယူကိစ္စတွေကို လွယ်ကူရိုးစင်းအောင်လုပ်ပြီး နားလည်အောင်လုပ်ပေးလို့ရပါတယ်။ ဒီနေရာမှာ အဲဒီအပေးအယူတွေရဲ့ဖြစ်နိုင်ချေအလားအလာရှိတဲ့ အန္တရာယ်တချို့ကို ချောအောင်လုပ်ပစ်ရတဲ့ စွန့်စားမှုကိုတော့ သင်ကလုပ်ရပါမယ်။ ဒါမှမဟုတ် ကျရောက်လာနိုင်တဲ့အန္တရာယ်အားလုံးကို ဖွင့်ချပြဖို့လည်း သင့်အနေနဲ့ ကြိုးစားလို့ရပါတယ်။ ဒီနေရာမှာတော့ ဘယ်သူမှနားမလည်နိုင်လောက်အောင် ရှုပ်ထွေးတဲ့နည်းနဲ့ ထုတ်ပြောတာမျိုးလုပ်ရပါလိမ့်မယ်။ Schwarc အတွက်ကတော့ Enron က သက်သေပြလိုက်တာအားလုံးက ဘာလဲဆိုရင် ငွေရေးကြေးရေးတွေ ပိုပိုပြီးရှုတ်ထွေးလာတဲ့ခေတ်ကြီးတစ်ခုထဲမှာ 'ထုတ်ဖော်အသိပေးမှု စံနမူနာ' ဆိုတဲ့ ကုမ္ပဏီတစ်ခုက သူ့ရဲ့လုပ်ငန်းအကြောင်း ကျွန်တော်တို့ကို ပိုပြီးပြောပြလေ၊ ကျွန်တော်တို့အတွက် ပိုပြီးအဆင်ပြေလေဆိုတဲ့ အယူအဆဟာ ခေတ်စနစ်နဲ့မကိုက်ညီတော့တဲ့ အယူအဆဖြစ်လာပြီဆိုတာပါပဲ။

(၅)

၁၉၄၃ ခုနှစ် နွေရာသီတုန်းက ဂျာမန်စစ်တပ်ဟာ ဖျက်အားကောင်းတဲ့ 'ဧရာမလက်နက်' ကြီးတစ်မျိုးကိုဖော်ထုတ်ထားပြီလို့ နာဇီဝါဒဖြန့်ချိရေးက ထုတ်လွှင့်ခဲ့ပါတယ်။ ချက်ချင်းဆိုသလိုပဲ မဟာမိတ်ထောက်လှမ်းရေးဌာနတွေ အလုပ်စပြီးလုပ်ပါတော့တယ်။ ဂျာမန်တွေဟာ လျှို့ဝှက်လက်နက်စက်ရုံတစ်ခုဆောက်ထားပြီဆိုတာကို သူလျှို့တွေက အတည်

ပြုခဲ့ပါတယ်။ ပြင်သစ်နိုင်ငံမြောက်ပိုင်းမှာရှိက်ယူခဲ့တဲ့ ကောင်းကင်ဓာတ်ပုံတွေက အင်္ဂလန် နိုင်ငံဘက်ကိုဦးလှည့်ထားတဲ့ ထူးဆန်းတဲ့ ကွန်ကရစ်အဆောက်အအုံအသစ်တစ်ခုကို ပြခဲ့ပါတယ်။ မဟာမိတ်တွေ စိုးရိမ်သွားပါတယ်။ လျှို့ဝှက်ဆန်းကြယ်တဲ့စစ်ဆင်ရေးကိုဖျက်ဆီးဖို့ ကြိုးစားဖို့အတွက် အထူးဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်ရေးတပ်ဖွဲ့တွေကို စေလွှတ်ပါတယ်။ ပြီးတော့ အင်္ဂလိပ်မြို့ကြီးတွေကိုဖျက်ဆီးမယ့် အလားအလာရှိတဲ့ တိုက်ခိုက်မှုအသစ်တွေကိုကာကွယ်ဖို့ အစီအစဉ်တွေကိုဆွဲပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီလက်နက်ဆိုတာဟာ တကယ်ဟုတ်မဟုတ် ဘယ်သူမှ သေသေချာချာသိတာမဟုတ်ပါဘူး။ အဲဒီနေရာမှာ လက်နက်စက်ရုံလို့ထင်ရတာ တွေရှိနေပေမဲ့ အဲဒါတွေရဲ့အထဲမှာ ဘာတွေဖြစ်နေတယ်ဆိုတာ အထောက်အထားမရှိပါဘူး။ ပြီးတော့ ပြင်သစ်နိုင်ငံမြောက်ပိုင်းမှာ ဒုံးပျံပစ်စင်တစ်ခုလည်းရှိပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲဒါကလည်း ပစ်မှတ်အစစ်ကို မဟာမိတ်တွေဗုံးကြဲမှုကို အာရုံပြောင်းသွားအောင် ပုံစံချထားတဲ့တည်ကြက်တစ်ခုလည်းဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ ဂျာမန်လျှို့ဝှက်လက်နက်ကြီးဟာ ပဟေဠိပုစ္ဆာတစ်ခုဖြစ်ပြီး အဲဒီပုစ္ဆာကိုအဖြေရှာဖို့ လုံလောက်တဲ့သတင်းအချက်အလက် မဟာမိတ်တွေမှာမရှိဘူး။ ဒါပေမဲ့ ဒီပြဿနာနဲ့ပတ်သက်ပြီး နောက်ထပ်စဉ်းစားစရာနည်းလမ်းတစ်ခု ရှိပါသေးတယ်။ အဲဒီနည်းက နောက်ဆုံးတော့ အများကြီးပိုအသုံးဝင်နေတာကို တွေ့ရပါတယ်။ အဲဒါကတော့ ဂျာမန်လျှို့ဝှက်လက်နက်ကြီးကို 'လျှို့ဝှက်ဆန်းကြယ်မှု' တစ်ခုအနေနဲ့ သဘောထားလိုက်တာပါပဲ။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးရဲ့ လျှို့ဝှက်ဆန်းကြယ်မှုဖြေရှင်းရေးသမားတွေဟာ သရုပ်ခွဲစိစစ်သူအဖွဲ့ငယ်ကလေးတွေဖြစ်ပြီး သူတို့ရဲ့အလုပ်က ပြည်တွင်းနဲ့ပြည်ပမှာ ဂျပန်နဲ့ဂျာမနီရဲ့ ဝါဒဖြန့်ချိရေးထုတ်လွှင့်ချက်တွေကို နားထောင်ရတာပါ။ ဗြိတိသျှအဖွဲ့ကတော့ ပထမကမ္ဘာစစ်မဖြစ်ခင်ကတည်းက စခဲ့တာဖြစ်ပြီး အဲဒီအဖွဲ့ကို BBC က စီစဉ်ကွပ်ကဲပါတယ်။ အမေရိကန်တွေရဲ့လုပ်ငန်းကိုတော့ 'အရူးဌာနခွဲ' လို့သိထားကြပြီး ၁၉၄၀ ပြည့်လွန်နှစ်တွေမှာ အဲဒီအဖွဲ့ကို ဝါရှင်တန်မြို့ 'K' လမ်းမှာရှိတဲ့ မဖြစ်စလောက် ရုံးအဆောက်အအုံကလေးထဲမှာ နေရာပေးထားခဲ့တယ်လို့ သမိုင်းဆရာ Stephend Mercado က ရေးထားပါတယ်။ လှိုင်းတိုရေဒီယိုကိုင်ထားတဲ့ ဘယ်သူမဆို နားထောင်လို့ရတဲ့ပြောစကားတွေကိုပဲ သရုပ်ခွဲစိစစ်သူတွေက နားထောင်ကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ နားကြပ်တွေနဲ့ သူတို့ရဲ့စားပွဲမှာ ရိုးရိုးတန်းတန်းပဲထိုင်ပြီး နာဇီထုတ်လွှင့်ချက်တွေနဲ့ နာရီပေါင်းများစွာ အလုပ်လုပ်ကြပါတယ်။ ပြီးတော့ သူတို့က နာဇီတွေ လူသိရှင်ကြားပြောတဲ့အကြောင်းအရာ ဥပမာ- ရုရှကိုတိုက်မယ့် ထိုးစစ်အသစ်တစ်ခုဖြစ်နိုင်ချေရှိတဲ့အကြောင်းနဲ့ပတ်သက်ပြီး သူတို့ရဲ့ယူဆချက်ကို ဘယ်လိုထုတ်ဖော်ပြသနေတယ်ဆိုတာကိုဖော်ထုတ်ဖို့ ကြိုးစားကြပါတယ်။ အဲဒီအချိန်က ဝါဒဖြန့်ချိမှု သရုပ်ခွဲစိစစ်သူတွေဆီမှာ နာဇီတွေရဲ့လျှို့ဝှက်လက်နက်ကြီးနဲ့ပတ်သက်ပြီး တော်တော်ရေရာ

သေချာတဲ့စိတ်ကူးတွေရှိပါတယ်။

ပထဆုံးအနေနဲ့ ဂျာမန်ခေါင်းဆောင်ပိုင်းက ပြည်တွင်းအသံလွှင့်ထုတ်မှုတွေထဲမှာ လျှို့ဝှက်လက်နက်အကြောင်းကို ကြားပြနေပါတယ်။ အဲဒါက အရေးကြီးပါတယ်။ ဝါဒဖြန့်ချိမှုဟာ စိတ်ဓာတ်ကိုမြှင့်တင်ပေးရပါတယ်။ နာဇီခေါင်းဆောင်ပိုင်းက အလိမ်ပေါ်သွားမှာ တွေကိုပြောခဲ့ရင် ယုံကြည်မှုတွေ ကျဆင်းသွားပါလိမ့်မယ်။ ဥပမာအားဖြင့် ၁၉၄၃ ခုနှစ် နွေဦးရာသီမှာ ဂျာမန် U-boat ရေငုပ်သင်္ဘောတွေဟာ မဟာမိတ်တွေရဲ့ထိရောက်မှုရှိသထက်ရှိလာတဲ့ တန်ပြန်တိုက်ခိုက်မှုကို စပြီးရင်ဆိုင်လာရတဲ့အခါ နာဇီဝါဒဖြန့်ချိရေးဝန်ကြီး Joseph Goebbels က အဲဒီသတင်းဆိုးကို ဘာမှမတုံ့ပြန်ဘဲ ဆိတ်ဆိတ်ဝန်ခံလိုက်ပြီး သူ့ရဲ့ အသားပေးဖော်ပြမှုကို မကြာသေးခင်က အောင်မြင်ခဲ့တာတွေကို အာပေါင်အာရင်း သန်သန်ပြောနေတဲ့ဆီက ရေရှည်အောင်ပွဲ ကြိုတင်ခန့်မှန်းချက်တွေဆီကိုပြောင်းလိုက်သလို U-boat စစ်ဆင်ရေးတွေကို အဟန့်အတားဖြစ်အောင်လုပ်နေတဲ့ မိုးလေဝသကိုလည်း အပြစ်တင်လိုက်ပါတယ်။ အဲဒီအချိန်အထိ Goebbels ဟာ အဲဒီသတင်းမျိုးနဲ့ပတ်သက်ပြီး သူ့ရဲ့ပြည်သူလူထုကို ဘာမှမလိမ်ညာခဲ့ပါဘူး။ ဒါကြောင့် သူက ဂျာမနီမှာ အဖျက်စွမ်းအားကြီးတဲ့ လျှို့ဝှက်လက်နက်တစ်ခုရှိပါတယ်လို့ပြောရင် အဲဒါဟာ အများကြီးဖြစ်နိုင်တယ်ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ်ရပါတယ်။

ဒီယူဆချက်က စအခြေခံပြီး သရုပ်ခွဲစိစစ်သူတွေဟာ နာဇီတွေရဲ့အများပြည်သူဆီ ကြေညာချက်တွေကိုတူးဆွပြီး အထဲမှာဘာရှိသလဲဆိုတာကို ရှာဖွေခဲ့ပါတယ်။ သူတို့ကောက်ချက်ချလိုက်တာကတော့ ၁၉၄၃ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလလောက်မှာ အဖျက်စွမ်းအားကြီးတဲ့ လက်နက်ကြီးရှိနေပြီ။ အဲဒီလက်နက်ဟာ လုံးဝပုံစံအသစ်ပဲ။ သူ့ကို လွယ်လွယ်နဲ့တုံ့ပြန်လို့ရမှာမဟုတ်ဘူး။ သူဟာ သိသာထူးခြားတဲ့ရလဒ်တွေကို ဖန်တီးလိမ့်မယ်။ သူနဲ့ အသုံးပြုခံလိုက်ရတဲ့ အရပ်သားတွေကို ထိတ်လန့်တုန်လှုပ်သွားစေလိမ့်မယ်ဆိုတာ သံသယဖြစ်စရာမရှိဘူးဆိုတာပါပဲ။ အဲဒီအပြင် တော်တော်ကလေး ဖြစ်နိုင်ချေရှိခဲ့တာက ဂျာမန်တွေဟာ ၁၉၄၃ မေလမှာ လက်တွေ့စမ်းသပ်တဲ့အဆင့်ကိုကျော်ခဲ့ပြီး အဲဒီနှစ် ဩဂုတ်လထဲမှာ တစ်စုံတစ်ခုဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့အတွက် လက်နက်ကိုဖြန့်ချိဖို့ သိသိသာသာ နှောင့်နှေးသွားခဲ့တယ်ဆိုတဲ့အချက်ပါ။ သရုပ်ခွဲစိစစ်သူတွေက တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် အဲဒီကောက်ချက်ကို အချက်တစ်ချက်အပေါ်မှာ အခြေခံပြီးချခဲ့တာပါ။ အဲဒီအချက်ကတော့ နာဇီတွေဟာ သူတို့ရဲ့လျှို့ဝှက်လက်နက်အကြောင်းပြောနေတာတွေ ရုတ်တရက် ဆယ်ရက်လောက်ရပ်သွားပြီး အဲဒီအကြောင်းကို နောက်ထပ်ပြီးပြောတဲ့အခါမှာတော့ သူတို့ရဲ့ခြိမ်းခြောက်တဲ့ လေသံအသစ်ဟာ ခပ်ပျော့ပျော့ဖြစ်သွားတဲ့အချက်ပါပဲ။ နောက်ဆုံးမှာ အစမ်းသဘောနဲ့ခန့်မှန်းလိုက်တာက အဲဒီလက်နက်ဟာ ဇန်နဝါရီလလယ်နဲ့ ဧပြီလလယ်ရဲ့ကြားမှာ အဆင်သင့်ဖြစ်ခဲ့မယ်။ ဟိုဘက်တစ်လ

ဖြစ်ဖြစ် ဒီဘက်တစ်လဖြစ်ဖြစ် ခန့်မှန်းချက်လွဲချင်လွဲမယ်။ အဲဒီကောက်ချက်က တစ်စိတ် တစ်ပိုင်းအားဖြင့် ၁၉၄၃ ခုနှစ် နှစ်ကုန်ပိုင်းတုန်းက နာဇီတွေရဲ့ဝါဒဖြန့်ချက်ဆီက လာပါတယ်။ အဲဒီဝါဒဖြန့်ချက်က ရုတ်တရက်ပိုပြင်းထန်လာပြီး လေသံကလည်း ပိုပြီးတိကျလာတယ်။ သူ့သာ လအနည်းငယ်အတွင်းမှာ ဖြန့်ပေးနိုင်မှာမဟုတ်ရင် Goebbels ဟာ မျှော်လင့်ချက်တွေကို အဲဒီလိုမြင့်တက်လာအောင်လုပ်ဖို့ဆိုတာ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာမရှိဘူး။ အဲဒီလျှို့ဝှက်လက်နက်ဟာ နာဇီတွေရဲ့ပြောစမှတ်တွင်ခဲ့တဲ့ V-1 ခုံးပျံလက်နက်ပါပဲ။ ဝါဒဖြန့်ချက်ကို သရုပ်ခွဲစိစစ်သူတွေရဲ့ ကြိုတင်ခန့်မှန်းချက်တွေ မှန်သွားပါတယ်။

နိုင်ငံရေးသိပ္ပံပညာရှင် Alexander George က V-1 ခုံးပျံလက်နက်နဲ့ပတ်သက်တဲ့ ကောက်ချက်တွေရဲ့ဖြစ်စဉ်ကို ၁၉၅၉ ခုနှစ်မှာ သူရေးခဲ့တဲ့ 'ဝါဒဖြန့်မှုကိုသရုပ်ခွဲစိစစ်ခြင်း' စာအုပ်ထဲမှာပြောပြထားပါတယ်။ သူ့ရဲ့ပြောပြချက်နဲ့ပတ်သက်တဲ့ ထူးခြားအံ့ဩစရာတစ်ခုကတော့ အဲဒါဟာ အခုခေတ်နဲ့ဘယ်လောက်အထိ တိုက်ဆိုင်နေတယ်ဆိုတာပါပဲ။ သူ့လျှို့ဝှက်တွေဟာ ၁၉ ရာစုက စစ်ပွဲတစ်ပွဲကို တိုက်ခိုက်နေကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ သရုပ်ခွဲစိစစ်သူတွေက ကျွန်တော်တို့ရဲ့ခေတ်ကလူတွေဖြစ်နေတယ်။ သူတို့ရဲ့အောင်မြင်မှုကရတဲ့ သင်ခန်းစာက ခေတ်မီဆန်းပြားတဲ့ကမ္ဘာကြီးက ကျွန်တော်တို့ဆီကိုပို့လွှတ်နေတဲ့ ရှုပ်ထွေးပြီးမရေရာတဲ့ ပြဿနာတွေအတွက် လျှို့ဝှက်ဆန်းကြယ်မှုရဲ့စံနမူနာတစ်ခုလိုအပ်တယ်ဆိုတာပါပဲ။

ဥပမာအားဖြင့် ဆီးကျိတ်ကင်ဆာရောဂါကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ရတာဟာ ပဟေဠိပုစ္ဆာတစ်ခုပါပဲ။ ဆရာဝန်အနေနဲ့ စအိုပိုင်းကိုစစ်ရမယ်။ လူနာရဲ့ဆီးအကျိတ်အပေါ်မှာ အဖုကလေးရှိမရှိ စမ်းကြည့်ရမယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီရက်တွေမှာ လူနာမှာဆီးအကျိတ်ရောဂါရဲ့ လက္ခဏာတွေပြလာအောင် ကျွန်တော်တို့မစောင့်ပါဘူး။ အခုဆိုရင် ဆရာဝန်တွေဟာ လူလတ်ပိုင်းအမျိုးသားတွေရဲ့ PSA လို့ခေါ်တဲ့ ဆီးအကျိတ်ရဲ့ပြောင်းလဲမှုတွေနဲ့ ဆက်စပ်နေတဲ့ပစ္စည်းတစ်မျိုးရဲ့အဆင့်မြင့်တက်မှုကို ပုံမှန်စမ်းသပ်စစ်ဆေးပါတယ်။ ထွက်ပေါ်လာတဲ့ရလဒ်တွေက ပြဿနာဖြစ်ပုံပေါ်နေရင် သူတို့က ဆီးအကျိတ်ရဲ့ပုံကို ultrasound ရိုက်ပြီး ယူပါတယ်။ အဲဒီနောက် သူတို့က biopsy လုပ်ပါတယ်။ အကျိတ်ရဲ့အပိုင်းအစသေးသေးလေးကိုထုတ်ယူပြီး အဲဒီကရတဲ့ ဆွဲဆန့်ထားတဲ့တစ်ရှူးတွေကို အဏုကြည့်ကိရိယာနဲ့ကြည့်ပြီး စစ်ဆေးပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီကရတဲ့သတင်းအချက်အလက်တွေ တစ်ပုံတစ်ခေါင်းကြီးဟာ အဖြေထွက်တာ မဟုတ်ပါဘူး။ PSA အဆင့်မြင့်တက်နေတာဟာ သင့်မှာ ကင်ဆာရောဂါ ရှိနေပြီလို့ အမြဲတမ်းအဓိပ္ပာယ်ထွက်နေတာ မဟုတ်သလို PSA အဆင့်သာမန်မှာရှိနေတာကလည်း သင့်မှာ အဲဒီရောဂါမရှိဘူးလို့ အမြဲတမ်းဆိုလိုနေတာမဟုတ်ပါဘူး။ ဘယ်ဖြစ်ရပ်မျိုးမှာပဲဖြစ်ဖြစ် PSA ရဲ့ ပုံမှန်အဆင့်ကိုရအောင် ဘာကလုပ်ပေးနေသလဲဆိုတာကို အချေအတင်ဆွေးနွေးရပါတယ်။ biopsy လုပ်တာဟာလည်း အတိအကျမှန်တာမဟုတ်ပါဘူး။

ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ရောဂါဗေဒပညာရှင်ရှာဖွေနေတာက ကင်ဆာရောဂါရဲ့ စောစော ပိုင်းအထောက်အထားပါ။ ရှာဖွေမှုတော်တော်များများမှာတော့ တစ်နေ့နေ့မှာ ကင်ဆာ အဖြစ်ကို ပြောင်းလဲသွားနိုင်တဲ့ တစ်စုံတစ်ခုကလေးကိုပဲရှာတာပါ။ ကျွမ်းကျင်မှုချင်း တန်း တူရှိတဲ့ရောဂါဗေဒပညာရှင်နှစ်ယောက်ဟာ နမူနာတစ်ခုတည်းကိုပဲ အတူတူကြည့်ပြီး အဲဒီ အထဲမှာကင်ဆာရှိမရှိနဲ့ပတ်သက်ပြီး သဘောထားကွဲလွဲနေဖို့ဆိုတာ အလွယ်ကလေးပါ။ သူတို့ရဲ့သဘောထားချင်းတူနေတယ်ဆိုရင်တောင် ကုသမှုရဲ့ရလဒ်တွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး သဘောထားထပ်ပြီး ကွဲလွဲနိုင်ပါသေးတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ ဆီးအကျိတ်ကင်ဆာအများ စုဟာ ကြီးထွားတာနှေးလွန်းတဲ့အတွက် ပြဿနာဘယ်တော့မှမတက်တတ်ကြလို့ပါပဲ။ အဲဒီ တော့ ဝိရောဓိတွေဖြစ်ပြီး စိတ်ချလို့မရတဲ့ယူဆချက်တွေရဲ့ သပွတ်အူကြီးကို အဓိပ္ပာယ်ဖော် ရမယ့်တာဝန်က ဆီးရောဂါပညာရှင်ဆီကို ရောက်သွားပါတယ်။ သူက ရောဂါတစ်ခုရှိနေပြီ မရှိသေးဘူးဆိုတာကို အတည်ပြုပေးတော့ပါဘူး။ သူက အဲဒီရောဂါကို ကြိုတင်ခန့်မှန်းနေ တာဖြစ်ပြီး သူ့ရှေ့က လူတွေရဲ့သေချာမှုတွေကို အဖြေတွေနဲ့အစားထိုးလိုက်ပါတယ်။ အဲဒီ အဖြေတွေကို 'ဖြစ်နိုင်ချေများတယ်' ဒါမှမဟုတ် 'အစမ်းသဘောခန့်မှန်းလို့ရတယ်' ဆိုတာ တွေလောက်နဲ့ပဲပြောနိုင်ပါတယ်။ ဆေးပညာတိုးတက်မှုက ဆီးအကျိတ်ကင်ဆာအတွက်ကို သာမကပဲ တခြားကင်ဆာအားလုံးနီးနီးအတွက်ကိုပါ ရည်ရွယ်တာကတော့ ရောဂါနာမည် ကိုဖော်ထုတ်တဲ့အလုပ်ကို ပဟေဠိပုစ္ဆာအဖြစ်က လျှို့ဝှက်ဆန်းကြယ်မှုအဖြစ်ကို ရောက်သွား အောင် အသွင်ပြောင်းပေးလိုက်ဖို့ပါပဲ။

ဒီလိုအသွင်ပြောင်းလဲမှုမျိုးဟာ ကမ္ဘာ့ထောက်လှမ်းရေးလောကမှာလည်း ဖြစ်နေ တာပါပဲ။ စစ်အေးစစ်ပွဲကာလအတွင်းက ဆိုဗီယက်အုပ်စုနဲ့ ကျွန်တော်တို့ကြား ဆက်ဆံရေး ရဲ့ကျယ်ပြန့်တဲ့အခြေအနေဟာတည်ငြိမ်ပြီး ကြိုတင်ခန့်မှန်းလို့ရခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ မသိခဲ့တာက အသေးစိတ်ကိစ္စတွေပါ။ အမျိုးသားထောက်လှမ်းရေးကောင်စီရဲ့ ဒုတိယ ဥက္ကဋ္ဌဟောင်း Gregory Treverton ရဲ့ 'ခေတ်တစ်ခေတ်အတွက် အမျိုးသားထောက် လှမ်းရေးကို ပြန်လည်ပုံဖော်ခြင်း' ဆိုတဲ့ စာအုပ်ထဲမှာရေးထားတာကတော့ ဒီလိုပါ။

ဒီတော့... တစ်ခုခုကိုအာရုံရောက်နေတဲ့သတင်းပေးချက်တွေဟာ ပဟေဠိပုစ္ဆာတွေ ပါပဲ။ သတင်းအချက်အလက်သာရနိုင်မယ်ဆိုရင် များသောအားဖြင့် အတိအကျ ဖြေနိုင်မယ့်ပုစ္ဆာတွေပါပဲ။ ဆိုဗီယက်တွေရဲ့ စီးပွားရေးအဆောက်အအုံဟာ ဘယ်လောက်ကြီးမားသလဲ၊ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုမှာ ခုံးကျည်တွေ ဘယ်နှစ်ခု ပိုင်ဆိုင်ထားသလဲ၊ လုံးဝ မထင်မှတ်ထားတဲ့အချိန်မှာ တိုက်ခိုက်ခဲ့ဖူးသလား၊ ဒီ ပဟေဠိပုစ္ဆာတွေဟာ စစ်အေးစစ်ပွဲကာလအတွင်းမှာ ထောက်လှမ်းရေးရဲ့ မူပိုင်ဟန် ကလေးတွေပါပဲ။

အရှေ့အုပ်စုကြီးပြုလဲသွားတဲ့အခါ ထောက်လှမ်းရေးအသိုင်းအဝိုင်းကို ရင်ဆိုင်နေနေတဲ့အခြေအနေဟာ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သွားပြီလို့ Treverton နဲ့ တခြားပုဂ္ဂိုလ်တွေက ပြောကြပါတယ်။ အခုဆိုရင် ကမ္ဘာကြီးရဲ့အများစုဟာ ပွင့်သွားပါပြီ။ ပိတ်မနေတော့ပါဘူး။ ထောက်လှမ်းရေးအရာရှိတွေဟာ သူလျှိုတွေရဲ့သတင်းအစအနကလေးတွေအပေါ်မှာ အားကိုးမနေရတော့ပါဘူး။ သူတို့ဟာ သတင်းအချက်အလက်တွေကြားထဲမှာတောင် မြှုပ်နေပြီ။ ပဟေဠိပုစ္ဆာတွေကိုဖြေရှင်းဖို့ကတော့ အရေးကြီးနေတုန်းပဲ။ အိုစမာဘင်လာဒင်ဘယ်နေရာမှာပုန်းနေတယ်၊ မြောက်ကိုရီးယားရဲ့ အနုမြူပစ္စည်းတွေ ဘယ်နေရာမှာရှိတယ်ဆိုတာတွေကို ကျွန်တော်တို့ အတိအကျသိချင်နေတုန်းပဲ။ ဒါပေမဲ့ လျှို့ဝှက်ဆန်းကြယ်မှုတွေက အရေးပါတဲ့နေရာကို ပိုပြီးရောက်လာနေတယ်။ အရှေ့နဲ့အနောက်ရဲ့ တည်ငြိမ်ပြီး ကြိုတင်ခန့်မှန်းလို့ရတဲ့ နယ်နိမိတ်ပိုင်းခြားမှုတွေက တစ်စစပြိုကွဲသွားပြီ။ အခုအချိန်မှာ ထောက်လှမ်းရေးသတင်း သရုပ်ခွဲစိစစ်သူရဲ့တာဝန်က ဆူဆူပူပူဖြစ်တဲ့နေရာတွေကိုရှာတဲ့အလုပ်မှာ မူဝါဒချမှတ်သူတွေကိုကူညီဖို့ပါပဲ။ လွန်ခဲ့တဲ့သုံးလေးနှစ်က အမေရိကန်ရဲ့ ထောက်လှမ်းရေးစနစ်ကိုအားဖြည့်ဖို့အတွက် ဘယ်လိုအပြောင်းအလဲတွေလုပ်ပေးရမယ်လို့ သူထင်သလဲလို့ အထက်လွတ်တော်ကော်မရှင်အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ကမေးတာကို ရေတပ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီး Bobby R. Inman ခံခဲ့ရပါတယ်။ သူ့ရဲ့အဖြေကတော့ ထောက်လှမ်းရေးလုပ်ငန်းလုပ်ရမှာလို့ လုံးဝယူဆမထားတဲ့ အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေး မူဝါဒတည်ဆောက်မှုရဲ့အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်တဲ့ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနကို အသစ်ပြန်လုပ်ပါဆိုတာပါပဲ။ ‘သတင်းတွေကို ပွင့်ပွင့်လင်းလင်းယူလို့ရနေတဲ့ စစ်အေးစစ်ပွဲကာလလွန်ကမ္ဘာကြီးမှာ ခင်ဗျားလိုအပ်မှာက ဘာသာစကားကျွမ်းကျင်ပြီး သူတို့လေ့လာနေတဲ့ နိုင်ငံတွေရဲ့ယဉ်ကျေးမှုတွေနဲ့ ကိုးကွယ်တဲ့ ဘာသာတွေကိုနားလည်တဲ့ စောင့်ကြည့်လေ့လာသူတွေပဲ’ လို့ Inman က ပြောပါတယ်။ လိုအပ်မယ့် သူလျှိုတွေပိုနည်းသွားပြီး ပါးပါးကလေး ဟန်ဆောင်ရုပ်ဖျက်ထားတဲ့လူတွေ ပိုပြီးလိုလာမယ်လို့ Inman က ယူဆပါတယ်။

(၆)

ငွေကြေးလုပ်ငန်းအသိုင်းအဝိုင်းမှာလည်း ဒီလိုအပြောင်းအလဲတွေလိုနေပြီဆိုတာကို Enron က ဖွင့်ချပြလိုက်ပါတယ်။ ‘စီးပွားရေး အဆောက်အအုံတစ်ခုအတွက် ငွေရေးကြေးရေးကိုအစီရင်ခံရတဲ့ လုံလောက်တဲ့စနစ်တစ်ခုရှိဖို့ဆိုတာဟာ ကုမ္ပဏီတွေက ငွေရေးကြေးရေးဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်တွေကို ထုတ်ဖော်ပြောကြတာလောက်နဲ့ မလုံလောက်ပါဘူး’ လို့ အထင်ကရဥပဒေ ဝေဖန်ရေးဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်ထဲမှာ Yale တက္ကသိုလ်က ဥပဒေပါမောက္ခ Jonathan Macey က ရေးခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီဆောင်းပါးဟာ Enron

အမှုကိုပြန်စဉ်းစားပေးဖို့ လူတော်တော်များများကို အားပေးခဲ့ပါတယ်။ 'ဒါတင်မကသေးပါဘူး။ ကုမ္ပဏီတွေက သတင်းအချက်အလက်တွေ ဖြန့်ဝေနေတာဖြစ်တဲ့အတွက် ငွေရေးကြေးရေးဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်တွေကို လက်ခံတဲ့နေရာ၊ ပြုပြင်စီစဉ်ကိုင်တွယ်တဲ့နေရာ၊ အဓိပ္ပာယ်ဖော်တဲ့နေရာတွေမှာကျွမ်းကျင်ပြီး နောက်ကျနေတဲ့ ငွေရေးကြေးရေးကြားခံဆက်သွယ်ပေးသူတွေရှိဖို့ သိပ်အရေးကြီးပါတယ်' 'ပဟေဠိပုစ္ဆာ' တွေဟာ လွှင့်ထုတ်စက်ပေါ်မှာ မှုတည်နေပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ကိုပြောလိုက်တဲ့ဟာကို သူတို့က ဖွင့်ပေးပါတယ်။ 'လျှို့ဝှက်ဆန်းကြယ်မှုတွေ' ကတော့ ဖမ်းယူစက်တွေပေါ်မှာ မှုတည်နေပါတယ်။ သူတို့က နားထောင်တဲ့လူရဲ့ကျွမ်းကျင်မှုကို ဖွင့်ပေးပါတယ်။ Enron ရဲ့ လုပ်ပုံကိုင်ပုံတွေက ပိုပြီးရှုပ်ထွေးလာခဲ့တဲ့အတွက် အဲဒါကိုအမိလိုက်ဖို့က Wall Street ရဲ့တာဝန်ပဲလို့ Macey က ပြောခဲ့ပါတယ်။

ကိုလိုရာဒိုတက္ကသိုလ်ရဲ့ ဥပဒေကျောင်းမှာစာသင်တဲ့ Victor Fleischer ကတော့ Enron ရဲ့အခြေအနေနဲ့ပတ်သက်တဲ့ အရေးကြီးတဲ့သဲလွန်စတစ်ခုက လွန်ခဲ့တဲ့ငါးနှစ်မှာ လေးနှစ်က ကုမ္ပဏီဝင်ငွေခွန်မဆောင်ခဲ့တဲ့အချက်ပဲလို့ ထောက်ပြပါတယ်။ Enron ရဲ့ mark-to-market စာရင်းကိုင်စနစ်ကိုသုံးတာနဲ့ SPE ကိုဖန်တီးထားတာတွေဟာ ကုမ္ပဏီမှာ တကယ်ဝင်နေတဲ့ဝင်ငွေထက် အများကြီးပိုပြီးဝင်ငွေတွေရနေတယ်လို့ထင်အောင် လုပ်ထားတဲ့စာရင်းကိုင်လှည့်ကွက်တစ်ခုပါပဲ။ ဒါပေမဲ့ ပြည်တွင်းအခွန်ဌာန (IRS) ကတော့ mark-to-market စာရင်းကိုင်စနစ်ကို လက်မခံပါဘူး။ ဝင်ငွေကို တကယ်ရမှသာ အဲဒီဝင်ငွေအပေါ်မှာ အခွန်ဆောင်ရတာပါ။ ပြီးတော့ IRS ရဲ့ ရှုထောင့်အမြင်မှာတော့ သူ့ရဲ့ SPE တွေနဲ့ စိတ်ကူးယဉ်ဆန်ရှုပ်ထွေးလှတဲ့ Enron ရဲ့ လုပ်တာကိုင်တာတွေအားလုံးဟာ Fleischer ပြောသလို အဖျားရှူးသွားတဲ့ ဟန်ကြီးပန်ကြီးလုပ်ရပ်တစ်ခုပါပဲ။ အစုစပ်လုပ်ငန်းက ပိုင်ဆိုင်ပစ္စည်းကို တကယ်ရောင်းပြီး အမြတ်ဖြစ်ဖြစ် အရှုံးဖြစ်ဖြစ်ပေါ်မလာခင်အထိတော့ SPE ဆိုတာဟာ စာရင်းထဲက စိတ်ကူးယဉ်တစ်ခုထက်မပိုပါဘူး။ IRS ရဲ့မျက်စေ့ထဲမှာ Enron ဟာ ဘာဝင်ငွေမှမရှိတဲ့အတွက် ဘာဝင်ငွေခွန်ကိုမှလည်း Enron က မဆောင်ခဲ့ပါဘူး။

သင့်အနေနဲ့ အခွန်ဥပဒေရှုထောင့်က Enron ကို ကြည့်မယ်ဆိုရင် တစ်နည်းအားဖြင့် အစဉ်အလာနဲ့ ပိုပြီးညီတဲ့စာရင်းကိုင်လုပ်ငန်းရဲ့ မှန်ဘီလူးနဲ့ကြည့်တာထက် ကုမ္ပဏီရဲ့တော်တော်ကွဲပြားခြားနားတဲ့ပုံစံကိုမြင်ရမှာပါ။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီလိုလုပ်ဖို့အတွက် သင်ဟာ အခွန်ဥပဒေကိုလေ့လာတတ်ကျွမ်းထားရမယ်။ အဲဒီဥပဒေက သတ်မှတ်ထားတဲ့ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေ အနုစိတ်ကိစ္စတွေနဲ့လည်း အကျွမ်းတဝင်ရှိရဦးမယ်။ ဘယ်လိုမေးခွန်းတွေမေးရမယ်ဆိုတာကိုလည်း သိရပါဦးမယ်။ 'Enron ရဲ့စာရင်းအရ ဝင်ငွေနဲ့အခွန်

mgyc.com

ကောက်ဖို့လိုတဲ့ဝင်ငွေနှစ်ခုကြားက ကွာခြားချက်ရဲ့အဖြစ်မှန်ကို လွယ်လွယ်ကလေး လေ့လာလို့ရပါတယ်' လို့ Fleischer က မှတ်ချက်ချပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကွာဟချက်ရဲ့စစ်မြစ်တော့ မဟုတ်ပါဘူး။ 'အခွန်ဥပဒေက အထူးသင်တန်းပေးဖို့ လိုပါတယ်'။

Woodward နဲ့ Bernstein တို့က ဘာအထူးသင်တန်းမှတက်ထားတာ မဟုတ်ပါဘူး။ Watergate ကာလတုန်းက သူတို့ရဲ့အသက်တွေက နှစ်ဆယ်ကျော်တွေပါ။ Woodward ရဲ့ ကျွမ်းကျင်မှုက အဓိကအားဖြင့် ရုံးတွင်းနိုင်ငံရေးပါ။ Bernstein က ကောလိပ်ကျောင်းက တစ်ဝက်တစ်ပျက်နဲ့ထွက်လာတဲ့လူ။ ဒါပေမဲ့ အဲဒါတွေက အရေးမကြီးပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ဖူးဖိထားတာတွေ၊ အတွင်းသတင်းပေးတာတွေ၊ လျှို့ဝှက်တိပ်ခွေတွေ၊ ဖော်ထုတ်တာတွေဆိုတဲ့ ပဟေဠိပုစ္ဆာရဲ့ အဓိကအစိတ်အပိုင်းအားလုံးအတွက် စွမ်းအားနဲ့ ဇွဲလုံ့လကို အသုံးပြုဖို့ပဲလိုပါတယ်။ အဲဒါတွေက လူငယ်တွေမှာရှိတဲ့အရည်အချင်းတွေပါပဲ။ လျှို့ဝှက်ဆန်းကြယ်မှုတွေကတော့ အတွေ့အကြုံနဲ့ထိုးထွင်းဉာဏ်ကို လိုအပ်ပါတယ်။ Woodward နဲ့ Bernstein တို့ဟာ Enron အဖြစ်အပျက်ကို ဘယ်တုန်းကမှ မဖျက်ဆီးခဲ့ပါဘူး။

'ကော်ပိုရေးရှင်းကြီးတွေရဲ့သမိုင်းမှာ လူတွေက မဟုတ်တာတွေ အမှန်တကယ် လုပ်ခဲ့ကြတဲ့ အရှုပ်တော်ပုံတွေ ရှိခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီကုမ္ပဏီကတော့ အဲဒီလိုမျိုး ပြစ်မှုကျူးလွန်ခဲ့တဲ့လုပ်ငန်းအဖွဲ့အစည်းတစ်ခု မဟုတ်ပါဘူး။' လို့ Macey ကပြောပါတယ်။ 'Enron ဟာ ကျွန်မရဲ့အမြင်မှာတော့ စာရင်းပိုင်းဆိုင်ရာစည်းမျဉ်းတွေကို တော်တော်ကလေး လိုက်နာခဲ့ပါတယ်။ လူတွေက အပြည့်အဝ မရိုးသားကြတဲ့ ဒီလိုငွေရေးကြေးရေးလိမ်လည်မှုဟာ သရုပ်ခွဲစိစစ်သူတွေနဲ့ short-seller တွေ ရှာဖွေဖော်ထုတ်လို့ရတဲ့နယ်ထဲမှာ ရောက်နေပါတယ်။ အမှန်တရားက ပျောက်ကွယ်မနေပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ သင့်အနေနဲ့ သူတို့ရဲ့ဘဏ္ဍာရေးရှင်းတမ်းတွေကိုတော့ ကြည့်ရမယ်။ ပြီးတော့ သင့်ကိုယ်သင် 'ဒါက ဘာအကြောင်းလဲ' လို့တော့ မေးခွန်းထုတ်ရမယ်။ အဲဒီအခါ သူတို့က 'အောက်ခြေမှတ်ချက် ၄၂ မှာ ကျွန်တော်တို့ဖော်ပြထားတာဟာ တော်တော်ရှုပ်နေပါတယ်။ သင့်အနေနဲ့ အဲဒီအကြောင်းကိုပိုပြီး သိချင်ရင် ကျွန်တော်တို့ကိုမေးပါ' လို့ ပြောနေသလိုဖြစ်နေတာကို တွေ့ရမှာပါ။ အရေးကြီးတာက အဲဒါပါပဲ။ အဲဒီလို ဘယ်သူကမှ မမေးကြည့်ကြဘူးလေ'။

Alexander George ဟာ သူ့ရဲ့ဝါဒဖြန့်ချိရေးသရုပ်ခွဲစိစစ်မှုသမိုင်းမှာ နာဇီတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး အမေရိကန်သရုပ်ခွဲစိစစ်သူတွေထုတ်ခဲ့တဲ့ ကောက်ချက်ရာပေါင်းများစွာကို ကြည့်ခဲ့ပြီး အဲဒီအထဲက ၈၁ ရာခိုင်နှုန်းဟာ တိကျမှုရှိတယ်လို့ အံ့ဩလောက်တဲ့ ကောက်ချက်ကိုချခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ George ရဲ့ ပြောပြချက်ထဲမှာ ဝါဒဖြန့်ချိရေးသရုပ်ခွဲစိစစ်သူတွေရဲ့ အောင်မြင်မှုတွေနဲ့ မအောင်မြင်မှုတွေအပေါ်မှာ အချိန်ဆတူပေးပြီး ပြောပြထားပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် V-1 ဒုံးပျံလက်နက်ပြဿနာမှာ အကောင်းဆုံးလုပ်ခဲ့တာဟာ

၂၂ ဇော်ဝင်းကြူ (ပျဉ်းမနား)

ပြတိသျှတွေပဲ။ သူတို့ဟာ နာဇီတွေရဲ့ တန်ပြန်ခြိမ်းခြောက်မှုတွေရဲ့ ‘ထွက်ပေါ်မှုနဲ့ ပမာဏ’ ကို စနစ်တကျခြေရာခံပါတယ်။ ၁၉၄၃ ခုနှစ် ဩဂုတ်လမှာ နာဇီ V-1 အစီအစဉ်တို့ဆိုင် သွားခဲ့တာမျိုး (မဟာမိတ်တွေကြိုလိုက်တဲ့ဗုံးကြောင့် တော်တော်ကလေးပျက်စီးသွားခဲ့ကြောင်း နောက်မှသိရပါတယ်။) နာဇီ V-1 ခုံးပျံလက်နက်စပြီးလွှတ်တဲ့နေ့ဆိုတာမျိုးတွေကို တိတိ ကျကျဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့ကြပါတယ်။ K-street ရဲ့ သရုပ်ခွဲစိစစ်မှုကတော့ နှိုင်းယှဉ်လိုက်ရင် အသက်မပါပါဘူး။ အမေရိကန်တွေဟာ ‘သရုပ်ခွဲစိတ်တဲ့နည်းပညာတွေနဲ့ ယူဆချက်တွေကို အလုံအလောက်မွမ်းမံပြီး မဖော်ထုတ်ခဲ့ကြဘဲ ‘ယေဘုယျသဘောကိုသာဖော်ပြတဲ့’ သရုပ်ခွဲ စိတ်မှုကို အားကိုးနေခဲ့ကြပါတယ်လို့ Geroge က ရေးထားပါတယ်။ Geroge ဟာ သူ ကိုယ်တိုင်ကလည်း ရူးပေါပေါဉာဏ်ကြီးရှင်တွေထဲက တစ်ယောက်ဖြစ်တဲ့အတွက် သူ့ရဲ့ အရင်တုန်းက လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်တွေကို အလွယ်တကူပဲ ခွင့်လွှတ်ပေးနိုင်ခဲ့ပါတယ်။ သူတို့ ဟာ နောက်ဆုံးတော့ သူတို့ရဲ့စားပွဲတွေက ဘယ်တော့မှမခွာကြဘူး။ သူတို့မှာလုပ်စရာဆိုလို့ ဝါဒဖြန့်တဲ့အလုပ်ပဲရှိတယ်။ သူတို့ရဲ့အရင်းအမြစ်ကြီးက Goebbels ပဲ။ ဒါပေမဲ့ အဲဒါက ပဟေဠိပုစ္ဆာကို စဉ်းစားတာ။ ပဟေဠိပုစ္ဆာတွေရဲ့အမှုမှာ ကျွန်တော်တို့က ပြစ်မှုကျူးလွန်ခဲ့တဲ့ ပစ်မှတ်ဖြစ်တဲ့ CEO ကို ထောင်ဒဏ် ၂၄ နှစ်ချလိုက်ပြီး ကျွန်တော်တို့လုပ်စရာရှိတာကို လုပ်ပြီးသွားပြီလို့ ယူဆလိုက်ကြတယ်။ လျှို့ဝှက်ဆန်းကြယ်မှုတွေမှာတော့ ကျွန်တော်တို့အနေ နဲ့ အပြစ်လုပ်ထားတဲ့လက်သည်စာရင်းကို နောက်တစ်ခါပြန်ကြည့်ပြီး အပြစ်တင်တဲ့အလုပ်ကို ပိုပြီးကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဖြန့်ဖြန့်ပြီးလုပ်ဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ လျှို့ဝှက် ဆန်းကြယ်မှုတစ်ခုထဲက အမှန်တရားကို သင့်အနေနဲ့ရှာလို့မတွေ့နိုင်ဘူးဆိုရင် အဲဒီလျှို့ဝှက် ဆန်းကြယ်မှုဟာ ဝါဒဖြန့်မှုကြားထဲမှာမြုပ်နေတာဆိုရင်တောင် အဲဒါဟာ ဝါဒဖြန့်တဲ့လူရဲ့ အပြစ်ချည်းမဟုတ်ဘူး။ အဲဒီအထဲမှာ သင့်အပြစ်လည်းပါတယ်။

၁၉၉၈ ခုနှစ် နွေဦးရာသီမှာ Cornell တက္ကသိုလ်ရဲ့ စီးပွားရေးကျောင်းက ကျောင်းသားခြောက်ယောက်အုပ်စုဟာ Enron ကို သူတို့ရဲ့ team project အနေနဲ့လုပ်ဖို့ ဆုံးဖြတ်လိုက်ကြတယ်လို့ Macey က ရေးပါတယ်။ ‘အဲဒါက အဆင့်မြင့်ဘဏ္ဍာရေးရှင်းတမ်း သရုပ်ခွဲစိစစ်မှုအတန်းအတွက်ပါ။ စာသင်နှစ်ဝက်ရဲ့ပထမပိုင်းမှာ ကျောင်းသားတွေကို အချိန်တိုအတွင်း အပြင်းအထန်လုပ်ရတဲ့ဖြစ်ရပ်လေ့လာမှုတွေ အများကြီးကိုဦးဆောင်ပြီး လုပ်ခိုင်းပါတယ်။ သူတို့ရဲ့နှစ်ပတ်လည်အစီရင်ခံစာတွေနဲ့ SEC ဖိုင်တွေထဲမှာ ကုမ္ပဏီတွေ က ထုတ်ဖော်ပြောထားတဲ့ သတင်းအချက်အလက်ပေါင်းမြောက်များစွာကို အဓိပ္ပာယ်ဖော်ဖို့ နည်းပညာတွေနဲ့ ခေတ်မီဆန်းပြားတဲ့ကိရိယာတွေကို သူတို့ကိုသင်ပေးပါတယ်။ အဲဒီနောက် မှာ ကျောင်းသားတွေက ကုမ္ပဏီတစ်ခုကိုရွေးချယ်ပြီး သူတို့ဘာသာ သူတို့သွားခဲ့ပါတယ်။ အဲဒါက ခြောက်ပတ်စာလောက်ရှိတဲ့ project ဖြစ်တဲ့အတွက် ပညာသင်နှစ်ဝက်တစ်ခုရဲ့

တစ်ဝက်ပါ။ အဖွဲ့တွင်းအစည်းအဝေးတွေ အများကြီးလုပ်ပါတယ်။ အဲဒီအလုပ်က စီးပွားရေးကျောင်းရဲ့ တော်တော်စံချိန်မီတဲ့ အချိုးသရုပ်ခွဲစိစစ်မှုတစ်ခုပါ။ မတူညီတဲ့ ဘဏ္ဍာရေး အချိုးငါးဆယ်ကိုယူတယ်။ ပြီးရင် ကုမ္ပဏီအကြောင်း၊ လုပ်ငန်းတွေအကြောင်း၊ သူတို့ရဲ့ဆောင်ရွက်ချက်နဲ့ တခြားပြိုင်ဘက်တွေရဲ့ဆောင်ရွက်ချက်တွေကို နှိုင်းယှဉ်ချက်တွေ အကြောင်းတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး ဖော်ထုတ်လို့ရတဲ့ သတင်းအချက်အလက်တိုင်းကို အဲဒီအချိုး တွေနဲ့ချိန်ထိုးကြည့်ပါတယ်။

အဖွဲ့ထဲကလူတွေဟာ Enron ရဲ့ စာရင်းကိုင်အစဉ်အလာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေ ကို သူတို့အတတ်နိုင်ဆုံး လေ့လာသုံးသပ်ပါတယ်။ Enron ရဲ့လုပ်ငန်းတွေကို တစ်ခုပြီး တစ်ခု သရုပ်ခွဲစိစစ်ပါတယ်။ သူတို့က ကုမ္ပဏီရဲ့ငွေရေးကြေးရေးဆောင်ရွက်ချက်တွေကို ဖော်ကောင်လုပ်ပေးမယ့် ပုံစံတွေကိုရှာတွေ့အောင် ဒီဇိုင်းထုတ်ထားတဲ့ Beneish ပုံစံ၊ Lev နဲ့ Thiagarajan ရဲ့ အညွှန်းကိန်း၊ Edwards-Bell-Ohlsen သရုပ်ခွဲစိစစ်နည်းတွေလို စာရင်းအင်းလက်နက်တွေကိုသုံးပြီး စာမျက်နှာအောက်ခြေမှတ်စုတွေကို စာမျက်နှာပေါင်း များစွာ လေ့လာခဲ့ပါတယ်။ သူတို့ရဲ့လုပ်ငန်းပုံစံတွေမှာ ဘာတွေဖြစ်နေတယ်ဆိုတာနဲ့ ပတ်သက်ပြီး မေးစရာမေးခွန်းတွေ အများကြီးရှိပါတယ်။ ကျောင်းသားတွေရဲ့ကောက်ချက် တွေက ရိုးစင်းပါတယ်။ Enron ဟာ သူ့ရဲ့ပြိုင်ဘက်တွေထက် အများကြီးပိုအန္တရာယ်များတဲ့ မဟာဗျူဟာနောက်ကို လိုက်နေခဲ့တာပါ။ 'Enron ဟာ သူ့ရဲ့ဝင်ငွေတွေကိုလိုသလို ကစားနေ တာ ဖြစ်ချင်ဖြစ်မယ်ဆိုတဲ့လက္ခဏာတွေက ရှင်းရှင်းကြီးပေါ်နေပါတယ်။ အဲဒီအချိန်က Stock ရဲ့ဈေးနှုန်းက ၄၈ ဒေါ်လာနဲ့ ထိပ်ဆုံးကိုရောက်နေတယ်။ နောက် နှစ်နှစ်ကြာတော့ နှစ်ဆနီးပါးဖြစ်သွားတယ် ဒါပေမဲ့ အဲဒါဟာ တန်ဖိုးပိုသင့်ထားတာဆိုတာကို ကျောင်းသား တွေက တွေ့သွားတယ်။ စာမျက်နှာ နှစ်ဆယ့်သုံးမျက်နှာရှိတဲ့ အဲဒီသရုပ်ခွဲစိစစ်ချက်ကို ဖတ်ချင်စိတ်ရှိတဲ့ ဘယ်သူမဆိုဖတ်လို့ရအောင် အဲဒီအချိန်ကတည်းက အဲဒီဝက်ဘ်ဆိုက်ဒ် မှာတင်ထားခဲ့တာ ဒီနေ့အထိပဲ။ ကျောင်းသားတွေရဲ့ထောက်ခံအကြံပြုချက်က ပထမ စာမျက်နှာမှာ စာလုံးမည်းကြီးတွေနဲ့ 'ရောင်းပါ' . . . တဲ့။

ဇန်နဝါရီ ၈, ၂၀၀၇

ဒီကနေ့ရဲ့စံသတ်မှတ်ချက်တွေနဲ့ဆိုရင် Enron ဟာ ငွေကြေးအရှုပ်တော်ပုံဆိုတဲ့ အဆင့်ကိုရောက်တယ်ဆိုရုံကလေး ရောက်ခဲ့တာသေချာတယ်။ ဒါဟာ လွန်ခဲ့တဲ့နှစ်အနည်း ငယ်ကဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ ဒေါ်လာ ထရီလီယံပေါင်းများစွာအထိ စတော့ဈေးတွေပြုတ်ကျခဲ့တဲ့ ဖြစ်ရပ်ကြီးရဲ့နောက်ပိုင်းမဟုတ်သေးပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီအကြောင်းကို ကျွန်တော်ရေးခဲ့တာ နှစ်ကြိမ်ရှိပါပြီ။ တစ်ကြိမ်က ဒီနေရာမှာဖြစ်ပြီး နောက်တစ်ကြိမ်က နှစ်နည်းနည်းပိုစောပါ တယ်။ 'The Talent Myth' ဆိုတဲ့ ဆောင်းပါးထဲမှာပါ။ ဘာကြောင့်ရေးခဲ့သလဲဆိုတော့

ဒီဖြစ်ရပ်ဟာ အခုလိုသတင်းခေတ်ကြီးထဲမှာ တကယ့်ကိုစံနမူနာဖြစ်နေတဲ့ အရှုပ်တော်ပုံ
ကြီးတစ်ခုလို့ ကျွန်တော်ယူဆခဲ့လို့ပါ။ အဲဒါကို သမိုင်းက သက်သေခံလိုက်ပါပြီ။ Enron
ရဲ့ သင်ခန်းစာတွေကိုများ ကျွန်တော်တို့က လေးလေးစားစားယူခဲ့မိမယ်ဆိုရင် . . . ၂၀၀၈
ခုနှစ် ငွေကြေးအကျပ်အတည်းကြီးဆိုတာကို ကျွန်တော်တို့ကြုံခဲ့ကြပါ့မလား . . .။

အခန်း (၂) ရုပ်ပုံပြဿနာ

ရင်သားကင်ဆာစစ်ဆေးမှု၊ လေတပ်အင်အားနှင့် ကြည့်ရှုခြင်း၏ အကန့်အသတ်များ

(၅)

ပထမ ပင်လယ်ကွေ့စစ်ပွဲရဲ့အစမှာ အီရတ်က အစွဲရေးကိုပစ်လွှတ်နေတဲ့စကဒ် ခုံးကျည်တွေကိုဖျက်ဆီးဖို့အတွက် အမေရိကန်လေတပ်က F-15E Strike Eagle ဂျက်တိုက် လေယာဉ်အုပ်နှစ်အုပ်ကို လွှတ်လိုက်ပါတယ်။ ဒီခုံးပျံတွေကို များသောအားဖြင့် ညအချိန်မှ အနောက်ပိုင်းသဲကန္တရထဲက စတုရန်းမိုင်လေးရာကျယ်ဝန်းတဲ့ Scud ကွင်းလို့ခေါ်တဲ့နေရာ တစ်ဝိုက်မှာ တိတ်တဆိတ်ရွေ့လျားနေတဲ့ ပြုပြင်ဖန်တီးထားတဲ့ထွန်စက်နောက်တွဲယာဉ်တွေ ပေါ်က ပစ်လွှတ်နေတာပါ။ အစီအစဉ်က နေဝင်ချိန်ကနေ နေထွက်ချိန်အထိ အဲဒီကွင်းကို ဂျက်တိုက်လေယာဉ်တွေက ကင်းလှည့်နေဖို့ပါ။ Scud ခုံးကျည်တစ်စင်းကို ပစ်လွှတ်လိုက်ပြီ ဆိုတာနဲ့ ညရဲ့မိုးကောင်းကင်ဟာ လင်းသွားပါလိမ့်မယ်။ အဲဒီအခါ F-15E လေယာဉ်မှူးက ခုံးကျည်ပစ်တဲ့နေရာကိုပျံသွားမယ်။ သဲကန္တရကိုဖြတ်နေတဲ့လမ်းတွေအတိုင်း လိုက်မယ်။ ပြီးရင် လေယာဉ်ရဲ့အောက်လေးမိုင်ခွဲကျယ်တဲ့အကွက်အတွင်း အနီအောက်ရောင်ခြည် သုံးပြီး ရှင်းလင်းပြတ်သားတဲ့ ဓာတ်ပုံတွေရိုက်နိုင်တဲ့ 'LANTIM' ပစ်မှတ် ရှာဖွေချိန်ရွယ် ကိရိယာလို့ခေါ်တဲ့ ဒေါ်လာ ၄. ၆ သန်းတန် နောက်ဆုံးပေါ် အဆင့်မြင့်ကိရိယာကိုသုံးပြီး ပစ်မှတ်ကိုရှာဖွေပါမယ်။ ဟင်းလင်းပြင်ဖြစ်နေတဲ့ သဲကန္တရအလယ်မှာရှိနေတဲ့ သေးသေး ကွေးကွေးမဟုတ်တဲ့ ထွန်စက်နောက်တွဲယာဉ်တစ်ခုကိုတွေ့အောင်ရှာရတာ ဘယ်လောက် များခက်ခဲမှာလဲ။

ချက်ချင်းလောက်နီးပါးပဲ Scud ခုံးကျည်ပျက်စီးမှုသတင်းပေးပို့ချက်တွေ ပြန် ရောက်လာပါတယ်။ 'ကန္တရမုန်တိုင်း' စစ်ဆင်ရေးရဲ့တပ်မှူးတွေ ဘဝင်ခိုက်သွားပါတယ်။

‘စစ်ပြီးသွားတဲ့အခါ Nellis လေတပ်အခြေစိုက်စခန်းကိုသွားခဲ့တာကို ကျွန်တော်မှတ်မိနေပါတယ်’ လို့ လေယာဉ်မှူးဟောင်းကြီး Barry Watts က ပြောပါတယ်။ သူတို့က ကန္တရမုန်တိုင်းမှာ သူတို့မောင်းခဲ့ကြတဲ့ လေတပ်တိုက်လေယာဉ်တွေအကုန်လုံးကို အကြီးအကျယ်ခင်းကျင်းပြုသထားတယ်။ စစ်ပွဲတုန်းက ဘယ်လေယာဉ်က ဘာလုပ်ခဲ့တယ်ဆိုတာတွေကို သူတို့ကိုယ်စီရဲ့ရှေ့မှာ ပိုစတာကတ်ပြားလေးတွေနဲ့ စာရင်းတွေလုပ်ပြထားတယ်။ သူတို့တစ်ယောက်ချင်း ပစ်ခတ်ဖျက်ဆီးခဲ့တဲ့စာရင်းတွေကိုပေါင်းကြည့်လိုက်ရင် scud ခုံးကျည်ပစ်စင် စုစုပေါင်း တစ်ရာလောက်ရှိနေပါတယ်။ လေတပ်အရာရှိကြီးတွေဟာ ပစ်ခတ်ထိမှန်ခဲ့တဲ့ scud ခုံးကျည်ပစ်စင်အရေအတွက်ကို ခန့်မှန်းမကြည့်ခဲ့ကြပါဘူး။ အဲဒါဟာ သူတို့အတွက် သိနေခဲ့ပြီးသားပါ။ သူတို့မှာ လုံးဝအပြစ်ဆိုစရာမရှိသလောက်အောင် ပြည့်စုံလှနီးပါး ဓာတ်ပုံကိုရိုက်ပေးခဲ့တဲ့ ဒေါ်လာ ၄ သန်းတန် ကင်မရာရှိတယ်။ ပြီးတော့ ဓာတ်ပုံတစ်ပုံမှာ အမှန်တရားရဲ့ဩဇာသက်ရောက်မှုရှိတယ်ဆိုတဲ့ အယူအဆထက်ပိုပြီး အဓိကနေတဲ့ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အလိုအလျောက်တုံ့ပြန်မှုမျိုးကလည်း မရှိသလောက်ပါပဲ။ ‘ဓာတ်ပုံပညာဟာ မလိမ်ရုံသာမကဘဲ လိမ်လို့ကိုမရဘူးဆိုတာဟာ ယုံကြည်မှုနဲ့ဆိုင်တဲ့ကိစ္စပါ။ စွဲမြဲနေတဲ့ ယုံကြည်ချက်ပါ’ လို့ Charles Rosen နဲ့ Henri Zerner တို့က ရေးထားပါတယ်။ ‘ကျွန်တော်တို့က ကင်မရာကို ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ကိုယ်ပိုင်မျက်လုံးတွေထက်ပိုပြီး ယုံကြည်စိတ်ချတတ်ပါတယ်’ အဲဒါကတော့ တိုက်ခိုက်မှုတွေပြီးဆုံးသွားလို့ လေတပ်က အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ဖွဲ့ပြီး ‘ကန္တရမုန်တိုင်း’ စစ်ပွဲလေကြောင်းစစ်ဆင်ရေးရဲ့ ထိရောက်မှုကိုအဆုံးအဖြတ်မပေးခင် ကာလအထိ scud ခုံးကျည်ရှာဖွေတိုက်ခိုက်ရေးအပေါ် ကြေညာခဲ့တဲ့အောင်မြင်မှုတွေပါပဲ။ အဲဒီစစ်ရေးအဖွဲ့က အမှန်တကယ်ပစ်ခတ်ဖျက်ဆီးနိုင်ခဲ့တဲ့ scud ခုံးကျည်အရေအတွက် အတိအကျကိုပြောလိုက်တဲ့အခါမှာတော့ အဲဒီအရေအတွက်က ‘သုည’ ဖြစ်သွားပါတယ်။

ပြဿနာက ဒီလိုပါ။ လေယာဉ်မှူးတွေဟာ အတိမ်အနက်နဲ့ပတ်သက်တဲ့ခံစားမှုချို့ယွင်းအားနည်းနေတဲ့ ညအချိန်မှာ စစ်ဆင်ရေးလုပ်နေပါတယ်။ LANTIM ဟာ အမှောင်ထဲမှာ မြင်နိုင်စွမ်းရှိပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီကင်မရာက မှန်ကန်တဲ့နေရာကိုချိန်ရွယ်ထားမှ အလုပ်လုပ်တာပါ။ မှန်ကန်တဲ့နေရာက ရှင်းရှင်းလင်းလင်းရှိတာ မဟုတ်ဘူး။ အဲဒီအချိန်မှာ လေယာဉ်မှူးက သူ့ရဲ့ပစ်မှတ်ကိုရှာဖွေ ငါးမိနစ်လောက်ပဲအချိန်ရတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ခုံးကျည်ကိုပစ်ပြီးတာနဲ့ အီရတ်တွေဟာ ဘက်ဂဒက်နဲ့ဂျော်ဒန်အမြန်လမ်းမအောက်မှာရှိတဲ့ မြေအောက်ပိုက်လိုင်းတစ်ခုခုထဲကို ချက်ချင်းသွားပြီး ပုန်းနေနိုင်လို့ပဲ။ သဲကန္တရကြီးတစ်ခုလုံးကိုရှာဖွေဖို့ လေယာဉ်မှူးသုံးနေတဲ့ ဖန်သားပြင်အရွယ်အစားက ၆ လက်မပတ်လည်ပဲရှိတယ်။ အဲဒီဖန်သားပြင်ပေါ်မှာ scud ခုံးကျည်ရဲ့ပုံစံက ဘယ်လိုဆိုတာလည်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်းရှိတာ မဟုတ်ပါဘူး။ လေယာဉ်မှူးဆိုမှာ မြေပြင်ပေါ်မှာ ထောက်လှမ်း

mgyo.com

ရေးက ရိုက်ပေးထားတဲ့ဓာတ်ပုံတစ်ပုံတော့ရှိတာပေါ့။ ဒါပေမဲ့ အမြင့်ပေ နှစ်သောင်းက ငါးမိုင်ကျော်ကျော်ဝေးနေတဲ့ အဖြူအမည်းဖန်သားပြင်ပေါ်မှာဆိုရင် အဲဒီခုံးကျည်ရဲ့ပုံစံက ဘယ်လိုဖြစ်နေမယ်ဆိုတာ စဉ်းစားသာကြည့်ပါတော့။ 'အဲဒီအချိန်က ရုပ်ပုံထွက်တဲ့အရည် အသွေးနဲ့ဆိုရင် တစ်စုံတစ်ခုကိုကြည့်ပြီး အဲဒါကုန်တင်ကားကြီးပဲ။ သူ့မှာ ဘီးတွေပါတယ် ဆိုတာလောက်တော့ ပြောနိုင်တယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီလောက်အမြင့်ကြီးကနေ အဲဒီထက် ပိုပြီးပြောနိုင်ဖို့ဆိုတာကတော့ ခက်ပါတယ်။' လေယာဉ်မှူးတွေပစ်ခဲ့တဲ့ ပစ်မှတ်တော်တော် များများက တကယ်တော့ ကုန်တင်ကားဟောင်းတွေ၊ ခုံးကျည်အပိုပစ္စည်းတွေကိုသုံးပြီး အီရတ်တွေလုပ်ထားတဲ့ပစ်မှတ်အတုတွေပါလို့ စစ်ပွဲအပြီး သရုပ်ခွဲစိစစ်မှုတွေက ပြနေ ပါတယ်။ သူတို့ပစ်ခဲ့တဲ့ တခြားပစ်မှတ်တွေက အမြန်လမ်းမပေါ်မှာ ဂျော်ဒန်ကိုရေနံပို့ဖို့ သွားနေတဲ့ ရေနံကုန်တင်ကားကြီးတွေပါ။ တကယ်တော့ ရေနံကုန်တင်ကားဆိုတာ နောက်တွဲယာဉ်ကြီးပေါ်တင်ပြီးဆွဲလာရတာဖြစ်ပြီး ရှည်ပြီးတောက်ပြောင်နေတဲ့အလုံးကြီး ဖြစ်နေတဲ့အတွက် အမြင့်ပေနှစ်သောင်းက တစ်နာရီမိုင်လေးရာကျော် ပြေးနေတဲ့လေယာဉ် ပေါ်က ခြောက်လက်မပတ်လည်ဖန်သားပြင်ထဲမှာတော့ အဲဒီလုံးလုံးရှည်ရှည်ပြောင်ပြောင် ပစ္စည်းကြီးက ခုံးကျည်နဲ့တော်တော်ကြီးသွားတူနေပါလိမ့်မယ်။ 'ဒါဟာ ကျွန်တော်တို့မှာ အမြဲတမ်းရှိနေတဲ့ပြဿနာပါ။ ထွက်ရတဲ့အချိန်က ညပါ။ အာရုံခံကိရိယာပေါ်မှာ တစ်ခုခု တွေ့ပြီလို့ ခင်ဗျားကထင်တယ်။ ဒီတော့ ခင်ဗျားရဲ့လက်နက်တွေကို ခင်ဗျားက ပုံအောလိုက် တယ်။ ဗုံးတွေ ကွဲထွက်ကုန်တယ်။ ခင်ဗျားလုပ်ခဲ့တာ ဘာဆိုတာကိုပြောဖို့က ခက်တယ်' လို့ ပင်လယ်ကွေ့စစ်ပွဲကို သရုပ်ခွဲစိစစ်ခဲ့တဲ့အဖွဲ့ထဲမှာပါခဲ့တဲ့ Watt က ပြောပါတယ်။

တစ်နည်းအားဖြင့်ပြောရရင် ညသန်းခေါင်အချိန်မှာ ဓာတ်ပုံတွေရိုက်နိုင်တဲ့အဆင့် မြင့် နည်းပညာကင်မရာတစ်ခုကို ဖန်တီးနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီကင်မရာကို မှန်ကန်တဲ့ နေရာကိုချိန်ရွယ်ထားမှသာ အဲဒီစနစ်က အလုပ်လုပ်မှာပါ။ ဒါတောင်မှ အဲဒီဓာတ်ပုံတွေက ပကတိအတိုင်း ရှင်းရှင်းကလေးဖြစ်နေမှာမဟုတ်ပါဘူး။ သူတို့ကို အဓိပ္ပာယ်ဖော်ပေးဖို့ လိုလာပါတယ်။ လူသားက လုပ်တဲ့အဓိပ္ပာယ်ဖော်ပေးတဲ့အလုပ်ဟာ နည်းပညာက ဓာတ်ပုံ ကိုရိုက်ယူတဲ့အလုပ်ထက် အနှောင့်အယှက်အတားအဆီးတွေ ပိုများပါတယ်။ ဒါဟာ scud ခုံးကျည်ရှာဖွေတိုက်ဖျက်ရေးကရခဲ့တဲ့ သင်ခန်းစာပါပဲ။ ဓာတ်ပုံတွေဟာ ရှင်းလင်းချက်ပေး ဖို့ အာမခံတယ်။ ဒါပေမဲ့ များသောအားဖြင့် ရှုပ်ထွေးပါတယ်။ *The Zapruder* ရုပ်ရှင်ကား ဟာ John F Kennedy ရဲ့ လုပ်ကြံမှုနဲ့ပတ်သက်တဲ့အငြင်းပွားမှုကို ဖယ်ရှားမပေးတဲ့အပြင် ပိုပြီးဆိုးသွားအောင်ပဲ လုပ်ခဲ့ပါတယ်။ Rodney King ကို ရိုက်ကြနက်ကြတဲ့ဗီဒီယိုတိပ်ခွေ ကြောင့် ရဲတွေကရက်စက်ကြမ်းကြုတ်တယ်ဆိုတဲ့သတင်းတွေ အုတ်အော်သောင်းနင်းဖြစ်ခဲ့ ရတယ်။ အဲဒီရိုက်နှက်မှုနဲ့ တရားစွဲခံခဲ့ရတဲ့ ရဲအရာရှိတွေကို အပြစ်ကလွတ်ပေးဖို့ ခုံသမာဓိ

အဖွဲ့ကဆုံးဖြတ်အောင် အခြေခံအကြောင်းရင်းကိုပေးခဲ့တာကလည်း အဲဒီတိတ်ခွေပဲ ဖြစ်နေပြန်တယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီပြဿနာတွေဟာ ရင်သားကင်ဆာဓာတ်မှန်ရိုက်စစ်ဆေးမှု နယ်ပယ်မှာလောက် ရှင်းရှင်းလင်းလင်းပြနိုင်တဲ့နေရာ ရှိချင်မှရှိပါလိမ့်မယ်။ ရေဒီယိုဓာတ် ရောင်ခြည်ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်တွေဟာ ခေတ်မီအဆင့်မြင့်အိပ်စ်ရေးကင်မရာတွေကို ဖော် ထုတ်ပြီး အမျိုးသမီးတွေရဲ့ရင်သားမှာ အသားပိုတွေကိုရှာတဲ့နေရာမှာ သုံးခဲ့ပါတယ်။ ပြီး ပြည့်စုံလူနီးပါး ဓာတ်ပုံတွေကိုရိုက်ယူနိုင်ရင် ပြင်းပြင်းထန်ထန်ပျက်စီးမှုတွေမဖြစ်လာခင် အသားပိုတွေကိုသတ်ပစ်နိုင်မှာပဲလို့ သူတို့က စဉ်းစားကြပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဓာတ်မှန်နဲ့ ရင်သားကင်ဆာရှာဖွေမှုရဲ့ အကျိုးကျေးဇူးတွေနဲ့ပတ်သက်တဲ့ရှုပ်ထွေးမှုတွေက အများကြီး ရှိနေပါသေးတယ်။ ဓာတ်ပုံတွေအပေါ်မှာထားတဲ့ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ယုံကြည်စိတ်ချမှုတွေက များလွန်းနေတာများဖြစ်မလား။

(၂)

နယူးယောက်မြို့ Memorial Sloan-Kettering ကင်ဆာဗဟိုဌာနရဲ့ အကြီးအကဲ ကတော့ David Dershaw ဆိုတဲ့ ဆရာဝန်ကြီးဖြစ်ပါတယ်။ မကြာသေးတဲ့ မနက်ခင်းတစ်ခု မှာ သူဟာ Sloan-Kettering အဆောက်အအုံရဲ့နောက်ပိုင်းက သူ့ရဲ့ရုံးခန်းထဲမှာထိုင်ပြီး ရင်သားကင်ဆာရှာဖွေတဲ့ x-ray ဓာတ်မှန်ကို ဘယ်လိုဖတ်ရမယ်ဆိုတာရှင်းပြဖို့ ကြိုးစား နေပါတယ်။

Dershaw က သူ့စားပွဲရဲ့နောက်မှာရှိတဲ့ အလင်းရောင်ပုံးပေါ်မှာ ဓာတ်မှန်တစ်ခု ကိုတင်ပြီး စလိုက်ပါတယ်။ ‘ကင်ဆာဟာ ပုံစံနှစ်မျိုးထဲက တစ်မျိုးမျိုးနဲ့စပြီးပေါ်လာတယ်။ အဖုတွေအလုံးတွေကို ရှာရမယ်။ ပြီးရင် ကယ်လ်စီယံကို ရှာရမယ်။ အဲဒါကိုတွေ့ပြီဆိုရင် စိတ်ပိုင်းဖြတ်မှုတစ်ခုခုကိုလုပ်ရမယ်။ အဲဒီတွေ့တဲ့အရာကို လက်ခံလို့ရသလား။ ဒါမှမဟုတ် အဲဒါဟာ ကင်ဆာကြောင့်ဖြစ်နိုင်တဲ့ပုံစံလား’ သူက ဓာတ်မှန်ကိုလက်ညှိုးထိုးပြတယ်။ ‘ဒီ အမျိုးသမီးမှာကင်ဆာရှိနေပြီ။ သူ့မှာ ဟောဒီကယ်လ်စီယံအတုံးသေးသေးကလေးတွေ ရှိနေပြီ။ အဲဒီအတုံးကလေးတွေကို ဟောဒီမှာမြင်ရလား။ အဲဒါကလေးတွေက ဘယ်လောက် သေးတယ်ဆိုတာကောတွေ့လား’ သူကမှန်ဘီလူးတစ်ခုကိုယူပြီး အဖြူစက်သေးသေးကလေး တွေပေါ်မှာ ချိန်လိုက်ပါတယ်။ ကင်ဆာရောဂါကြီးထွားလာရင် ကယ်လ်စီယံအမှုန်ကလေး တွေစုသွားပါတယ်။ ‘ကျုပ်တို့ရှာနေတာ ဟောဒီဟာပဲ’ လို့ သူက ပြောလိုက်ပါတယ်။

အဲဒီနောက် Dershaw က ဓာတ်မှန်ပြားတစ်ခုပြီးတစ်ခုကို အလင်းရောင်ပုံးပေါ် မှာထပ်တင်ပြီး အဲဒီအဖြူရောင်အစက်ကလေးတွေ ဝင်လာပုံဝင်လာနည်းအမျိုးမျိုးကို စပြီး ရှင်းပြပါတယ်။ တစ်ချို့ ကယ်လ်စီယံအနှစ်ကလေးတွေက ဘဲဥပုံရှိပြီး ကြည်တဲ့အရောင်ရှိ

တယ်။ ‘သူတို့ကို ဘဲဥပုံကယ်လ်စီယံဖွဲ့စည်းမှုလို့ခေါ်တယ်။ သူတို့ဟာ ပင်ကိုယ်အားဖြင့် အန္တရာယ်မပေးပါဘူး’ လို့ Dershaw က ပြောပါတယ်။ နောက်ထပ် ကယ်လ်စီယံတစ်မျိုးက ရင်သားရဲ့ဟိုဘက်ခြမ်းဒီဘက်ခြမ်းမှာရှိတဲ့ သွေးကြောတော်တော်များများပေါ်မှာ မီးရထားသံလမ်းလို သွယ်တန်းနေတယ်။ အဲဒါကလည်း အန္တရာယ်မပေးပါဘူး။ ပြီးရင် ပြောင်းဖူးပေါက်ပေါက်လို ထူပျစ်ပျစ်ကယ်လ်စီယံတစ်မျိုးရှိတယ်’ Dershaw က ဆက်ပြောပါတယ်။ ‘အဲဒါက အရည်ထဲမှာမျောနေတဲ့ ကယ်လ်စီယမ်အိတ်ကလေးတွေပဲ။ အဲဒါကို ‘ကယ်လ်စီယမ်နို့’ လို့ ခေါ်တယ်။ ‘အဲဒါကလည်း ဘယ်တော့မှ အန္တရာယ်မပေးတဲ့ ကယ်လ်စီယမ်တစ်မျိုးပါပဲ’ သူကပြောရင်း နောက်ထပ်ဖလင်ပြားအသစ်တစ်စုံကို အလင်းရောင်ပုံးပေါ်မှာ တင်လိုက်ပါတယ်။ ‘နောက်တစ်ခါ ကျွန်တော်တို့မှာ ပုံမှန်မဟုတ်တဲ့ ဟောဒီလို ကယ်လ်စီယမ်လည်းရှိပါတယ်။ သူတို့အားလုံးက သိပ်သည်းဆ၊ အရွယ်အစားနဲ့ ပုံသဏ္ဍာန်တွေတစ်ခုနဲ့ တစ်ခု မတူကြဘူး။ သူတို့ဟာ များသောအားဖြင့် အန္တရာယ်မပေးကြပါဘူး။ ဒုက္ခမပေးကြပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ သူတို့က ကင်ဆာကြောင့်ဖြစ်လာတာ။ စောစောက ခင်ဗျားတို့မြင်ခဲ့တဲ့ မီးရထားသံလမ်းတွေကို မှတ်မိလား။ ဒါကလည်း ပြွန်ထဲမှာဝင်နေတဲ့ ကယ်လ်စီယမ်ပဲ။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီပြွန်ရဲ့အပြင်ဘက်က ပုံမှန်မဟုတ်ဘဲဖြစ်နေတာကို ခင်ဗျားတွေ့လိမ့်မယ်။ အဲဒါကင်ဆာပဲ’ Dershaw ရဲ့ ရှင်းလင်းချက်ကစပြီး ရှုပ်လာပါပြီ။ ‘အန္တရာယ်မရှိတဲ့ တစ်ရှူးတွေနဲ့ဖွဲ့စည်းထားတဲ့ ဘယ်တော့မှအန္တရာယ်မပေးတဲ့ ကယ်လ်စီယမ်တချို့ရှိတယ်’ လို့ သူက ပြောတယ်။ ကင်ဆာနဲ့အမြဲဆက်စပ်နေတဲ့ ကယ်လ်စီယံအမျိုးအစားတချို့ရှိတယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီကယ်လ်စီယမ်တွေက ရောင်စဉ်တွေရဲ့အဆုံးမှာ ရှိတယ်။ ကယ်လ်စီယမ်တွေ အများကြီးစုနေတာက အလယ်ခေါင်တစ်နေရာမှာပါ။

အလုံးအခဲတွေကလည်း အဲဒီအတိုင်းပါပဲ။ တချို့အလုံးအခဲတွေက ဒုက္ခမပေးတဲ့ ကလပ်စည်းအလုံးတွေပါ။ သူတို့ကို အန္တရာယ်မရှိဘူးလို့ ဘာကြောင့်ပြောနိုင်သလဲဆိုရင် သူတို့ရဲ့နံရံတွေက လုံးပြီးချောနေလို့ပါ။ ကင်ဆာမှာတော့ ဆဲလ်တွေဟာ အရမ်းပွားလွန်းတဲ့အတွက် အသားပိုရဲ့နံရံတွေဟာ မညီမညာလှိုင်းထနေပြီး ပတ်ဝန်းကျင်ကတစ်ရှူးတွေထဲကို ကျူးကျော်ဝင်ရောက်တတ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ တစ်ခါတစ်လေမှာ အန္တရာယ်မပေးတဲ့ အလုံးကလေးတွေဟာ အသားပိုတွေနဲ့သွားတူနေပြီး တစ်ခါတစ်လေမှာကျတော့ အသားပိုတွေက အန္တရာယ်မပေးတဲ့အလုံးကလေးတွေနဲ့ သွားတူနေတယ်။ ပြီးတော့ တစ်ခါတစ်လေမှာ တစ်ခုစီကိုကြည့်လိုက်ရင် သံသယဖြစ်စရာအစိုင်အခဲတွေ အများကြီးရှိပေမဲ့ သူတို့ဟာ သိပ်ပြီးပျံ့နှံ့နေတဲ့အတွက် အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ရဲ့ရင်သားဟာ ဒီပုံစံပါပဲလို့ အကျိုးသင့်အကြောင်းသင့် ကောက်ချက်ချလိုက်ရတာပါပဲ။ ‘ခင်ဗျားရဲ့ရင်ဘတ်ကို CAT Scan နဲ့ ဓာတ်မှန်ကိုကြည့်ရင် နှလုံးက နှလုံးနဲ့အမြဲတူနေပြီး သွေးလွှတ်ကြောမကြီးကလည်း သွေးလွှတ်ကြော

မကြီးနဲ့ပဲတူနေမှာပါ' လို့ Dershaw က ပြောပါတယ်။ 'ဒီတော့ အဲဒီအလယ်ထဲမှာ အလုံးကလေးတစ်ခုရှိတဲ့အခါ အဲဒါဟာ မူမှန်မဟုတ်ဘူးဆိုတာ ရှင်းနေပါတယ်။ ကင်ဆာဓာတ်မှန်တစ်ခုကိုကြည့်တာဟာ ခန္ဓာကိုယ်ထဲက တခြားနေရာက ပုံတွေကိုကြည့်တာနဲ့ အခြေခံအယူအဆချင်းမတူပါဘူး။ တခြားဘယ်ဟာမှာမဆို ခန္ဓာပေဒဆိုတာရှိတယ်။ လူတစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက် သေချာပေါက်တူနေတဲ့ ခန္ဓာပေဒပါ။ ဒါပေမဲ့ ရင်သားနဲ့ပတ်သက်လာရင်တော့ အဲဒီလို စံသတ်မှတ်ထားတဲ့ သတင်းအချက်အလက်မျိုး ကျွန်တော်တို့မှာမရှိဘူး။ လူနာတစ်ယောက်နဲ့ ကျွန်တော်တို့ရင်ဆိုင်ရတဲ့အခါ ဘယ်သူမဆိုလုပ်ဖို့လိုအပ်တဲ့ အခက်ခဲဆုံး ဆုံးဖြတ်ချက်က 'ဒီပုဂ္ဂိုလ်ဟာ ပုံမှန်ဟုတ်ရဲ့လား' ဆိုတဲ့မေးခွန်းပဲလို့ ကျွန်တော်ထင်တယ်။ ပြီးတော့ လူတစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက် အတော်အသင့် မပြောင်းလဲတဲ့ပုံစံတစ်ခု မရှိဘဲနဲ့ အဲဒါကိုဆုံးဖြတ်ရမှာဖြစ်ပြီး တစ်ခါတစ်လေမှာ ဘယ်ဘက် နဲ့ညာဘက်မှာတူတယ်ဆိုတဲ့ ပုံစံတစ်ခုမရှိဘဲနဲ့တောင် အဲဒီဆုံးဖြတ်ချက်ကိုချရမှာပါ။'

Dershaw ပြောနေတာက ကင်ဆာဓာတ်မှန်ဆိုတာ ရုပ်ပုံတွေဆီက ကျွန်တော်တို့ မျှော်လင့်ထားတဲ့ ပုံမှန်မျှော်လင့်ချက်တွေနဲ့ အံ့မဝင်ဘူးဆိုတာပါပဲ။ ဥပမာအားဖြင့် ဓာတ်ပုံပညာကို မတီထွင်ခင်အချိန်တုန်းက မြင်းတစ်ကောင်ရဲ့လှုပ်ရှားမှုကို ရုပ်ပုံတွေ၊ ပန်းချီကားတွေထဲမှာကိုယ်စားပြုတဲ့အခါ မြင်းတွေရဲ့ရှေ့ခြေထောက်တွေကို သူတို့ရဲ့ခေါင်းတွေရဲ့ရှေ့ကိုကျော်အောင်ဆန့်ထုတ်ပြီး သူတို့ရဲ့နောက်ခြေထောက်တွေကိုတော့ နောက်ကိုဆန့်တန်းပြီးဆွဲပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ မှုန်ဝါးသွားတဲ့လှုပ်ရှားမှုမှာ ဒီနည်းဟာ မြင်းကဒုန်းစိုင်းနေတယ်လို့ထင်ရတဲ့နည်းဖြစ်လို့ပါပဲ။ အဲဒီနောက် ၁၈၇၀ ပြည့်လွန်နှစ်တွေမှာ Edward Muybridge ရဲ့ နာမည်ကျော် မြင်းတစ်ကောင်ဒုန်းစိုင်းနေတဲ့ ဓာတ်ပုံတွဲကြီးပေါ်လာတဲ့အတွက် အရင်က ဆွဲခဲ့တဲ့အစဉ်အလာကြီး အဆုံးသတ်သွားပါတယ်။ အခုဆိုရင် မြင်းတစ်ကောင် ဘယ်လိုဒုန်းစိုင်းတယ်ဆိုတာကို ကျွန်တော်တို့သိနေပါပြီ။ အခုဆိုရင် အမှန်တရားကို ကျွန်တော်တို့အမိအရဖမ်းလို့ရပြီလို့ အဲဒီဓာတ်ပုံက ကတိပေးလိုက်ပါတယ်။

ကင်ဆာရှာတဲ့ဓာတ်မှန်ရဲ့အခြေအနေကတော့ အဲဒီဥစ္စာနဲ့မတူဘဲ ဖြစ်သွားပါတယ်။ ကယ်လီဖိုးနီးယားနဲ့ အလုံးအဖုတွေအကြောင်းကို ကျွန်တော်တို့ရိုးရိုးတန်းတန်း ပြောပုံပြောနည်းကတော့ ရှင်းပါတယ်။ သို့လောသို့လော မဖြစ်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီရှင်းပါတယ်လို့ ထင်ရတဲ့အမျိုးအစားတွေဟာ အမှန်တော့ ဘယ်လောက်ဝိုးတိုးဝါးတားဖြစ်နေတယ်ဆိုတာကို ရုပ်ပုံက ပြနေပါတယ်။ တစ်ခါတုန်းက ဝါရှင်တန်တက္ကသိုလ် Harborview ဆေးပညာဌာနက ကူးစက်ရောဂါပါရဂူသမားတော်ကြီး Joann Elmore က အသိအမှတ်ပြု လက်မှတ်ရ ဓာတ်ရောင်ခြည်ပညာရှင်ဆယ်ယောက်ကို ရင်သားကင်ဆာဖြစ်နေတဲ့ အမျိုးသမီး ၂၇ ယောက်နဲ့ ဘာရောဂါမှမရှိတဲ့ အမျိုးသမီး ၁၂၃ ယောက်ရဲ့ ကင်ဆာရောဂါရှာတဲ့ဓာတ်မှန်

ပုံ ၁၅၀ ကို ကြည့်ခိုင်းခဲ့ပါတယ်။ ပညာရှင်တစ်ယောက်က ပထမတစ်ကြိမ်မှာ ကင်ဆာရဲ့ ၈၅ ရာခိုင်နှုန်းကိုရှာတွေ့ပြီး နောက်တစ်ယောက်က ၃၇ ရာခိုင်နှုန်းကိုပဲ ရှာတွေ့ပါတယ်။ တစ်ယောက်ကတော့ အဲဒီဓာတ်မှန်တွေပဲ အတူတူကြည့်ပြီး ရောဂါဖြစ်ပွားမှုတွေရဲ့ ၇၈ ရာခိုင်နှုန်းမှာပဲ သံသယဖြစ်စရာအစိုင်အခဲတွေကို တွေ့ခဲ့ပါတယ်။ နောက်ဆရာဝန်တစ်ယောက်က ကင်ဆာဖြစ်နေသူတွေရဲ့တစ်ဝက်မှာ 'အရေးပါတဲ့ သိပ်သည်းဆအချိုးမညီမှု' ကိုတွေ့ခဲ့ပြီး နောက်တစ်ယောက်က အဲဒီ 'အရေးပါတဲ့ သိပ်သည်းဆအချိုးမညီမှု' ဆိုတာကို လုံးဝမတွေ့ခဲ့ဘူး။ အထူးတလည် ရှုပ်ထွေးတဲ့ကင်ဆာဓာတ်မှန်တစ်ခုကိုတော့ ပညာရှင်သုံးယောက်က ပုံမှန်လို့ယူဆပြီး နှစ်ယောက်က ပုံမှန်တော့ မဟုတ်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ အန္တရာယ်ရှိချင်မှရှိမယ်လို့ ယူဆတယ်။ တခြားလေးယောက်က ဒီဓာတ်မှန်အပေါ်မှာ ဆုံးဖြတ်ချက်မပေးနိုင်ဘဲ တစ်ယောက်သောပညာရှင်ကတော့ ဒါဟာကင်ဆာပဲလို့ ယုံကြည်တယ်။ (အဲဒီလူနာက နေကောင်းပါတယ်။ ဘာမှမဖြစ်ပါဘူး။) ဒီကွဲလွဲမှုတွေထဲက တချို့ဟာ ကျွမ်းကျင်မှုနဲ့ပတ်သက်တဲ့ကိစ္စပါ။ ပြင်းပြင်းထန်ထန်လေ့ကျင့်ပြီး အတွေ့အကြုံတွေရလာရင် အဲဒီပညာရှင်တွေဟာ ရင်သားဓာတ်မှန်တွေကိုဖတ်တဲ့နေရာမှာ ပိုကောင်းလာနိုင်တယ် ဆိုတဲ့ အထောက်အထားကောင်းကောင်းရှိပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဓာတ်မှန်ပေါ်မှာ မြင်နိုင်တဲ့ ဟာတွေက ပြတ်ပြတ်သားသားမရှိတဲ့အပိုင်းမှာ များလွန်းနေတဲ့အတွက် ကင်ဆာဓာတ်မှန်ကို အဓိပ္ပာယ်ဖော်တာဟာလည်း တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် စိတ်နဲ့ဆိုင်တဲ့ကိစ္စ ဖြစ်နေပါတယ်။ တချို့ဓာတ်ရောင်ခြည်ပညာရှင်တွေက ဒွိဟဖြစ်စရာတစ်ခုခုကိုတွေ့တဲ့အခါ ပုံမှန်ဖြစ်မှာပါလို့ ခပ်လွယ်လွယ်ပြောလိုက်ပေမဲ့ တချို့ကျတော့ အဲဒီဒွိဟဖြစ်စရာတစ်ခုခုကို သံသယဖြစ်ကြပြန်တယ်။

ဒါဆိုရင် ဓာတ်ရောင်ခြည်ပညာရှင်တွေဟာ တတ်နိုင်သလောက် သံသယစိတ်ဝင်သင့်တယ်လို့ ဆိုလိုတာလား။ သင်လည်း ဒီလိုပဲထင်ချင်ထင်မှာပါ။ ဒါပေမဲ့ သတိရှိတာကြောင့် နောက်ထပ်ပြဿနာတစ်မျိုးပေါ်လာပြန်တယ်။ Elmore ရဲ့လေ့လာမှုထဲက ကင်ဆာရောဂါကို အများဆုံးရှာတွေ့ထားတဲ့ပညာရှင်က ကင်ဆာရောဂါမရှိတဲ့အမျိုးသမီးတွေရဲ့ ၆၄ ရာခိုင်နှုန်းကို အသားမျှင်စစ်ဆေးမှု၊ အာထရာဆောင်းရိုက်ကြည့်မှု၊ ထပ်ဆောင်းဓာတ်မှန်ရိုက်မှုတွေ ချက်ချင်းလုပ်ကြည့်ဖို့လည်း ထောက်ခံထားပါတယ်။ တကယ့်လက်တွေ့ကမ္ဘာကြီးမှာတော့ ရောဂါမရှိတဲ့လူနာအရေအတွက်ကို အဲဒီလောက်များတဲ့ရာခိုင်နှုန်းအထိ မလိုအပ်ဘဲအချိန်တွေကုန်၊ ငွေတွေကုန်၊ စိတ်တွေဆင်းရဲ၊ အသားမျှင်ထုတ်စစ်ဆေးတဲ့ ဒုက္ခတွေခံ၊ နောက်ထပ်စမ်းသပ်တာတွေ ရင်ဆိုင်ရအောင်လုပ်တဲ့ ဓာတ်ရောင်ခြည်ပညာရှင်မျိုးဟာ သူ့အလုပ်နဲ့တော်တော်ကလေး မထိုက်တန်တော့ဘဲ ဖြစ်နေတော့မှာပါ။ ကင်ဆာကို ဓာတ်မှန်နဲ့ရှာတာဟာ ဆရာဝန်တွေအတွက် သူတို့ရဲ့လူနာတွေကိုယ်စား

သူရဲကောင်းဆန်တဲ့အတိုင်းအတာအထိ လုပ်ချင်တာတွေ တရားဝင်လုပ်ခွင့်ရနေတဲ့ ဆေးဝါး ကုသမှုပုံစံတစ်ခု မဟုတ်ပါဘူး။ ဓာတ်မှန်ရိုက်ပြီး ကင်ဆာရောဂါစစ်ဆေးတာဟာ ဆေး ပညာပိုင်းစစ်ဆေးမှုတစ်ခုပါ။ အဲဒီအလုပ်ဟာ ရောဂါရှိတဲ့လူနာကို အချိန်နဲ့အာရုံစိုက်မှု ပိုပြီးပေးနိုင်ဖို့အတွက် ရောဂါမရှိတဲ့လူတွေကို ဘေးဖယ်ထားရမှာပါ။ ရောဂါစစ်ဆေးမှုက စစ်ဆေးတာမဟုတ်ဘူးဆိုရင် ဆက်ပြီးအသုံးဝင်တော့မှာမဟုတ်ပါဘူး။

Dartmouth ဆေးပညာကျောင်းက ဆေးဘက်ဆိုင်ရာရလဒ်ကျွမ်းကျင်သူ Gilbert Welch က လက်ရှိရင်သားကင်ဆာကြောင့် သေဆုံးနှုန်းအရဆိုရင် နောက်ဆယ်နှစ် ကြာတဲ့အခါ အသက် ၆၀ အရွယ်အမျိုးသမီးတစ်ထောင်မှာ ကိုးယောက်ဟာ ရင်သား ရောဂါနဲ့သေဆုံးလိမ့်မယ်လို့ ထောက်ပြပါတယ်။ အဲဒီအမျိုးသမီးတွေအားလုံးက နှစ်စဉ် နှစ်တိုင်း ရင်သားကင်ဆာစစ်ဆေးရေး ဓာတ်မှန်ရိုက်ကြမယ်ဆိုရင် အဲဒီအရေအတွက်က ခြောက်ယောက်အထိ ကျဆင်းသွားပါလိမ့်မယ်။ တနည်းအားဖြင့်ပြောရရင် အဲဒီအမျိုးသမီး တစ်ထောင်ကိုကြည့်ပေးတဲ့ ဓာတ်ရောင်ခြည်ပညာရှင်ဟာ အမျိုးသမီးသုံးယောက်ရဲ့အသက် ကိုကယ်ဖို့အတွက် ဆယ်နှစ်အတွင်းမှာ ဓာတ်မှန်ပေါင်းတစ်သောင်းကို ကြည့်ပေးရပါလိမ့် မယ်။ ဒါဟာ ဓာတ်မှန်နဲ့ကင်ဆာရောဂါ ရှာဖွေစစ်ဆေးမှုရဲ့ထိရောက်မှုကို သဘောထား အကြီးဆုံးထားပြီး ခန့်မှန်းထားတာပါ။ တနည်းအားဖြင့်ပြောရရင် ဒွိဟဖြစ်စရာကောင်းတဲ့ အရာပေါင်းမြောက်မြားစွာဟာ ပုံမှန်ပါပဲလို့ လက်ခံယူဆဖို့ လိုအပ်တဲ့အကြောင်းပြချက်က ဒွိဟဖြစ်စရာကောင်းတဲ့အရာပေါင်းမြောက်မြားစွာဟာ အမှန်တကယ်ပုံမှန်ဖြစ်နေဖို့ပါပဲ။ ဒီအဓိပ္ပာယ်နဲ့ဆိုရင်တော့ ဓာတ်ရောင်ခြည်ပညာရှင်တွေဟာ လေဆိပ်မှာ ဝန်စည်စလယ် တွေကို စစ်ဆေးရတဲ့လူတွေနဲ့ အများကြီးသွားတူနေပါတယ်။ ဖြစ်နိုင်တဲ့ဖြစ်နိုင်ချေတွေက လက်ဆွဲအိတ်ရဲ့အလယ်ခေါင်က အမည်းရောင်အစိုင်အခဲတစ်ခုဟာ ဗုံးမဟုတ်ဘူး။ ဘာ ကြောင့်လဲဆိုတော့ သင့်အနေနဲ့ လက်ဆွဲအိတ်တွေထဲမှာ ဒီလိုအမည်းရောင်အစိုင်အခဲပေါင်း တစ်ထောင်ကို အရင်ကတွေ့ဖူးပြီးပြီ။ အဲဒီအထဲက တစ်ခုမှ ဗုံးမဟုတ်ဘူး။ ပြီးတော့ အထဲ မှာ ဒွိဟဖြစ်စရာတစ်ခုခုရှိတဲ့ လက်ဆွဲအိတ်တိုင်းကို ဘေးဖယ်ထားမယ်ဆိုရင်လည်း ဘယ်သူမှလေယာဉ်နဲ့ခရီးသွားတော့မှာ မဟုတ်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ ဒီလိုပြောလိုက်တဲ့အတွက် အဲဒီအစိုင်အခဲဟာ ဗုံးမဟုတ်ဘူးဆိုတဲ့အဓိပ္ပာယ်တော့မဟုတ်ဘူး။ ဒီတော့ ဓာတ်မှန်ဖန်သား ပြင်ပေါ်မှာ ဘာနဲ့တူသလဲ။ အဲဒီတူတဲ့ဟာကိုပဲ သင် ဆက်လုပ်ရတော့မှာပါ။ အဲဒီဖန်သား ပြင်ကလည်း သင့်ကိုလုံလောက်တဲ့ သတင်းအချက်အလက် ဘယ်တော့မှပေးမှာ မဟုတ်ပါ ဘူး။

(၃)

Dershaw က ဓာတ်မှန်အသစ်တစ်ခုကိုကောက်ပြီး အလင်းရောင်ပုံးပေါ်မှာ တင်

လိုက်ပါတယ်။ အဲဒီ ဓာတ်မှန်ရဲ့ပိုင်ရှင်က အသက်လေးဆယ့်ရှစ်နှစ်ရှိတဲ့ အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ပါ။ ကင်ဆာဓာတ်မှန်တွေဟာ ရင်သားထဲက သိပ်သည်းမှုကိုပြပါတယ်။ တစ်ရှူးပိုပြီးသိပ်သည်းလေ၊ ဓာတ်ရောင်ခြည်တွေကို ပိုစုပ်ယူလေဖြစ်ပြီး အဖြူနဲ့အမည်းကွဲပြားမှုတွေပေါ်လာပြီး ပုံတစ်ပုံဖြစ်လာပါတယ်။ အဆီဟာ ရောင်ခြည်ကိုလုံးဝမစုပ်ယူတဲ့အတွက် အမည်းရောင်ပဲပေါ်ပါတယ်။ ရင်သားတစ်ရှူး၊ အထူးသဖြင့် အသက်ပိုငယ်တဲ့အမျိုးသမီးတွေရဲ့ထူထဲတဲ့ရင်သားတစ်ရှူးဟာ ဓာတ်မှန်ပေါ်မှာ မီးခိုးရောင်ဖျော့ဖျော့၊ ဒါမှမဟုတ် အဖြူရောင်အနေနဲ့ ပေါ်ပါတယ်။ ဒီအမျိုးသမီးရဲ့ရင်သားတွေရဲ့နောက်ပိုင်းမှာ အဆီတွေရှိနေပြီး၊ ရှေ့ပိုင်းမှာက ပိုပြီးသိပ်သည်းတဲ့အကျိတ်တစ်ရှူးရှိတဲ့အတွက် ဓာတ်မှန်တစ်ခုလုံးက လုံးဝမည်းနေတယ်။ နို့သီးခေါင်းရဲ့နောက်မှာ ကြီးမားသိပ်သည်းတဲ့အဖြူရောင်တိမ်တိုက်ကြီးတစ်ခုနဲ့တူတဲ့ဟာ တစ်ခုပဲရှိတယ်။ ဘယ်ဘက်ရင်သားရဲ့အဆီရှိတဲ့ အမည်းရောင်အပိုင်းထဲမှာရှင်းရှင်းကြီးမြင်ရတာကတော့ အဖြူရောင်အစက်တစ်စက်ပဲ။ ‘ဒီလိုဆိုတော့ အဲဒီဟာက ကင်ဆာနဲ့တူတယ်’။ အဲဒီပုံမှန်မဟုတ်ဘဲ ဖောက်ပြန်ပြီးဝင်နေတဲ့ အစွန်းအထင်းသေးသေးလေးပေါ့။ အဲဒါကလေးက ကန့်လန့်ဖြတ်ငါးမီလီမီတာလောက်ရှိတယ်’ လို့ Dershaw က ပြောပါတယ်။ သူက ဓာတ်မှန်ကို ခဏကြည့်လိုက်တယ်။ ဒါဟာ အကောင်းဆုံးအနေအထားမှာရှိတဲ့ ရင်သားကင်ဆာဓာတ်မှန်ပဲ။ အတိအကျဖော်ထုတ်ဖို့ လိုနေတဲ့ပြဿနာတစ်ခုရဲ့ ကြည်လင်ပြတ်သားတဲ့ရုပ်ပုံတစ်ခုပဲ။ အဲဒီနောက် သူက ဘောပင်တစ်ချောင်းကိုယူပြီး အသားပိုရဲ့ညာဘက်မှာကပ်နေတဲ့ ထူနေတဲ့တိမ်ကလေးကို ထိုးပြတယ်။ အဲဒီတိမ်နဲ့ အဲဒီအသားပိုဟာ အရောင်အသွေးလုံးဝအတူတူပဲ။ ‘အဲဒီကင်ဆာက ရင်သားရဲ့အဆီများတဲ့အပိုင်းမှာရှိလို့သာ အခုလိုပေါ်လာတာပါ။ အဲဒီကင်ဆာကိုယူပြီး ရင်သားရဲ့သိပ်သည်းတဲ့အပိုင်းမှာထားလိုက်ရင် အဲဒါကိုမမြင်ရတော့ပါဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ အဲဒီအစိုင်အခဲရဲ့ အဖြူရောင်က ပုံမှန်တစ်ရှူးရဲ့ အဖြူရောင်နဲ့တူနေလို့ပဲ။ အဲဒီမှာ အသားပိုရှိရင် အဲဒါဟာ လေးဆလောက်ပိုကြီးနိုင်ပေမဲ့ အဲဒါကို ကျွန်တော်တို့မြင်ရဦးမှာမဟုတ်ဘူး’ လို့ သူက ပြောပါတယ်။

ဒီထက်မကသေးတာက ဓာတ်မှန်နဲ့ရင်သားကင်ဆာစစ်ဆေးတာဟာ အထူးသဖြင့် ပြောရရင် ဒုက္ခအများဆုံးပေးတဲ့ အသားပိုတွေကိုလွဲချော်ပြီး လွတ်သွားနိုင်တယ်ဆိုတာပါပဲ။ သုတေသနရောဂါဗေဒပညာရှင် Peggy Porter ဦးဆောင်တဲ့အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ဟာ Puget Sound ကျန်းမာရေးသမဝါယမအဖွဲ့က ငါးနှစ်တာကာလအတွင်း ရှာဖွေဖော်ထုတ်ထားခဲ့တဲ့ ရင်သားကင်ဆာဖြစ်ပွားမှု ၄၂၉ ခုကို သရုပ်ခွဲစိစစ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီအထဲက ၂၇၉ မှုကို ဓာတ်မှန်ရိုက်ရှာဖွေနည်းနဲ့ရှာလို့တွေ့ခဲ့ပြီး အဲဒီအထဲက တော်တော်များများကို ‘အဆင့်တစ်’ လို့ခေါ်တဲ့ စောစောပိုင်းမှာပဲ ခြေရာခံမိခဲ့ပါတယ်။ (အသားပိုဟာ မူလနေရာက ဘယ်

လောက်ဝေးဝေးအထိ ပျံ့သွားသလဲဆိုတဲ့အပေါ်မှာမူတည်ပြီး ကင်ဆာရောဂါကိုအဆင့်
လေးဆင့်ခွဲထားပါတယ်။) အသားပိုအများစုဟာ သေးငယ်ကြပါတယ်။ နှစ်စင်တီမီတာ
မပြည့်ကြပါဘူး။ ရောဂါဗေဒပညာရှင်တွေက အသားပိုတစ်ခုရဲ့ကျန်းကျန်းမှုကို 'mitotic
count' လို့ခေါ်တဲ့ ဆဲလ်တွေကွဲထွက်တဲ့နှုန်းပေါ်မူတည်ပြီး အဆင့်ခွဲထားပါတယ်။ ရောဂါ
ဖြစ်ပွားမှုတွေရဲ့ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းလောက်နီးပါးထဲမှာ ဓာတ်မှန်နဲ့စစ်ဆေးတွေ့ရှိခဲ့တဲ့အသားပို
တွေကို အဆင့်နိမ့်တယ်လို့ သတ်မှတ်ခဲ့ပါတယ်။ 'အသားပိုအများစုဟာ တော်တော်လေးနှေး
နှေးကွေးကွေးကြီးထွားလာကြတာဖြစ်ပြီး ကယ်လ်စီယမ်အနည်းတွေချတတ်ကြတာမို့
ကင်ဆာရှာဖွေတဲ့ဓာတ်မှန်ရဲ့အလုပ်က အဲဒီကယ်လ်စီယမ်တွေဖွဲ့စည်းဖြစ်ပေါ်မှုကို
ဖော်ထုတ်တာပါပဲ' လို့ အမျိုးသားကျန်းမာရေးအဖွဲ့အစည်းများရဲ့ ရင်သားကင်ဆာရောဂါ
အကြံပေးအဖွဲ့မှာအလုပ်လုပ်ခဲ့တဲ့ အိုဟိုင်းယိုးပြည်နယ်က သွေးနဲ့ဆိုင်တဲ့ရောဂါနဲ့ အသားပိုနဲ့
ဆိုင်တဲ့ရောဂါ ဗေဒပညာရှင် Leslie Laufman က ပြောပါတယ်။ 'အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ချက်
အရဆိုရင်တော့ ရင်သားကင်ဆာရှာဖွေတဲ့ဓာတ်မှန်တွေဟာ ကြီးထွားမှုနှေးကွေးတဲ့ အသားပို
တွေကို ရှာဖွေနေကြတာပါ။'

ဒါပေမဲ့ Porter ရဲ့ လေ့လာမှုမှာတော့ ကင်ဆာဖြစ်ပွားမှုတစ်ရာငါးဆယ်ကို ရှာဖွေ
ရေးဓာတ်မှန်က လွတ်ထွက်သွားခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီအထဲက တချို့က ရှာဖွေရေးဓာတ်မှန်က
မမြင်နိုင်တဲ့အသားပိုတွေပါ။ ဥပမာအားဖြင့် ရင်သားရဲ့သိပ်သည်းတဲ့အပိုင်းမှာ ခိုအောင်း
နေကြတဲ့အသားပိုတွေပေါ့။ ဒါပေမဲ့ ရောဂါဖြစ်ပွားမှုအများစုကတော့ အဲဒီဓာတ်မှန်ရိုက်
တဲ့အချိန်တုန်းက မရှိသေးတဲ့ရောဂါတွေပါ။ ဒီကင်ဆာရောဂါတွေကိုတွေ့ရတာက ကင်ဆာ
စစ်ဆေးတဲ့ဓာတ်မှန်ကို ပုံမှန်ရိုက်ခဲ့ပြီး သူတို့ရဲ့နောက်ဆုံးဓာတ်မှန်ရိုက်ချိန်အထိ သူတို့ဆီ
မှာ ကင်ဆာရောဂါလက္ခဏာ မတွေ့ရပါဘူးလို့ တရားဝင်အပြောခံထားရတဲ့ အမျိုးသမီး
တွေဆီမှာ တွေ့ရတာပါ။ ဒါပေမဲ့ ဓာတ်မှန်ရိုက်တဲ့အချိန်တစ်ခုနဲ့တစ်ခုကြားကာလမှာ
သူတို့ကဖြစ်ဖြစ် သူတို့ရဲ့ဆရာဝန်က ဖြစ်သူတို့ရဲ့ရင်သားထဲမှာအဖုအကျိတ်တစ်ခုကို လက်နဲ့
စမ်းမိသွားပါတယ်။ ပြီးတော့ အဲဒီ 'ကြားကာလ' ကင်ဆာတွေဟာ 'အဆင့်သုံး' မှာ ဖြစ်နိုင်ချေ
နှစ်ဆရှိသလို 'ဆဲလ်ကွဲထွက်မှုနှုန်း' မြင့်မားဖို့ဖြစ်နိုင်ချေသုံးဆ ရှိပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ ၂၈
ရာခိုင်နှုန်းဟာ သွေးရည်ကြည်အကျိတ်တွေဆီကို ပျံ့နှံ့သွားပါတယ်။ ဓာတ်မှန်နဲ့ရှာလို့တွေ့
တဲ့ကင်ဆာတွေက အဲဒါမျိုး ၁၈ ရာခိုင်နှုန်းပဲ ပျံ့နှံ့သွားတာပါ။ ဒီအသားပိုတွေက ဝင်လာတာ
ကြမ်းလွန်းတဲ့အတွက် စစ်ဆေးတဲ့ဓာတ်မှန်နှစ်ကြိမ်ရဲ့ကြားကာလအတွင်းမှာပဲ ရှာလို့မတွေ့
နိုင်တဲ့အနေအထားက ရှာလို့တွေ့နိုင်တဲ့အနေအထားကို ပြောင်းသွားတာဖြစ်ပါတယ်။

ဒီလိုကြားကာလမှာဖြစ်တဲ့ အသားပိုတွေကြောင့် ရင်သားကင်ဆာပါရဂူအများစုက
အသက်ငါးဆယ်နဲ့ခြောက်ဆယ်ကိုးကြား အရေးကြီးတဲ့အသက်အရွယ်အုပ်စုထဲက အမျိုး

သမီးတွေကို ကင်ဆာစစ်ဆေးတဲ့ဓာတ်မှန်ပုံမှန်ရိုက်ကြဖို့ အဆက်မပြတ်ပြောနေကြတာပါ။ Porter ရဲ့ လေ့လာမှုထဲမှာ အမျိုးသမီးတွေဟာ သုံးနှစ်လောက်ကြာအောင်ခွာပြီး ဓာတ်မှန်ရိုက်ကြတဲ့အတွက် ကြားကာလကင်ဆာရောဂါဝင်လာဖို့ အလုံအလောက်အချိန်ပေးလိုက်ကြတာပါပဲ။ ကင်ဆာစစ်ဆေးတဲ့ဓာတ်မှန်ကို အချိန်ပုံမှန်နဲ့ စေ့စပ်သေချာတဲ့ရင်သားစစ်ဆေးမှုနဲ့တွဲပြီးလုပ်ရမယ်လို့ ရင်သားကင်ဆာရောဂါပါရဂူတော်တော်များများက ယုံကြည်ရတဲ့ အကြောင်းရင်းကိုလည်း ကြားကာလကင်ဆာရောဂါက ရှင်းပြနေပါတယ်။ (ဒီနေရာမှာ စေ့စပ်သေချာတယ်ဆိုတာက ညှပ်ရိုးက အောက်ဆုံးနံရိုးအထိ ဧရိယာထဲမှာတစ်ခါစမ်းသပ်စစ်ဆေးရင် ငါးမူးစေ့တစ်စေ့စာနေရာမှာ ဖိအားအဆင့်သုံးဆင့်သုံးပြီး အရေပြားအောက်နားကပ်လျက်၊ ရင်သားအလယ်ခေါင် ရင်သားနံရံနဲ့ဖိကပ်ပြီး အထူးလေ့ကျင့်ထားတဲ့ဆရာဝန်က ရင်သားတစ်ခုစီကို ငါးမိနစ်ထက်မလျော့တဲ့အချိန်ယူပြီး စမ်းသပ်စစ်ဆေးတာကို ဆိုလိုပါတယ်) ကင်ဆာစစ်ဆေးရေး ဓာတ်မှန်ရိုက်တဲ့အလုပ်ရဲ့ထိရောက်မှုကို အဓိကလေ့လာတဲ့လေ့လာမှုတစ်ခုကို ၁၉၈၀ ပြည့်လွန်နှစ်တွေတုန်းက ကနေဒီယန်အုပ်စုနှစ်ခုနဲ့ လုပ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီလေ့လာမှုမှာ ပုံမှန်စေ့စပ်သေချာတဲ့ ရင်သားစမ်းသပ်စစ်ဆေးမှုလုပ်ထားပြီး ဓာတ်မှန်စစ်ဆေးမှုလုပ်မထားတဲ့အမျိုးသမီးတွေနဲ့ ပုံမှန်စေ့စပ်သေချာတဲ့ ရင်သားစမ်းသပ်စစ်ဆေးမှု နှစ်မျိုးစလုံးလုပ်ထားတဲ့အမျိုးသမီးတွေကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်တဲ့အခါ အဲဒီအုပ်စုနှစ်ခုမှာ ရင်သားကင်ဆာကြောင့် သေဆုံးမှုနှုန်းချင်း ကွာခြားမှုမရှိတာကို တွေ့ရပါတယ်။ ကနေဒီယန်လေ့လာမှုဟာ အငြင်းပွားစရာဖြစ်ခဲ့ပြီး အဲဒီလူတွေဟာ ရင်သားစစ်ဆေးဓာတ်မှန်ရိုက်တဲ့အကျိုးကျေးဇူးကို လျော့တွက်ခဲ့တာဖြစ်နိုင်တယ်လို့ ရင်သားကင်ဆာပါရဂူတချို့က ပြောပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကနေဒီယန်စမ်းသပ်စစ်ဆေးမှုက ပေးလိုက်တဲ့ အခြေခံသင်ခန်းစာတွေကိုတော့ ငြင်းတဲ့လူမရှိပါဘူး။ အဲဒီသင်ခန်းစာတွေကတော့ ကျွမ်းကျင်တဲ့လက်ဖျားလက်ထိပ်ကလေးတစ်စုံဟာ ရင်သားတစ်စုံရဲ့ကျန်းမာရေးနဲ့ ပတ်သက်တဲ့အချက်အလက်တွေကို အံ့မခန်းဖော်ထုတ်နိုင်တယ်ဆိုတဲ့ သင်ခန်းစာနဲ့ ကျွန်တော်တို့ဟာ ကျွန်တော်တို့ရဲ့တခြားအာရုံတွေနဲ့ လေ့လာသိရှိထားတာတွေထက် ရုပ်ပုံတစ်ခုထဲမှာမြင်ရတာကလေးတစ်ခုကို အလကားသက်သက်တန်ဖိုးတွေ ပိုပြီးမထားသင့်ဘူးဆိုတဲ့ သင်ခန်းစာတွေပါပဲ။

‘လက်ချောင်းကလေးတွေမှာ စတုရန်းတစ်စင်တီမီတာကို အာရုံခံပစ္စည်းတွေရာနဲ့ ချိပြီးရှိနေတယ်’ လို့ Mamma Care ကို ပူးတွဲတည်ထောင်ခဲ့တဲ့ အာရုံခံစားမှုနဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်ပညာရှင် Mark Goldstein က ပြောပါတယ်။ လူ့ရဲ့လက်ချောင်းကဖမ်းယူခံစားနိုင်တဲ့ အာရုံခံစားနိုင်စွမ်းရဲ့အတိုင်းအတာကိုနီးစပ်အောင် လုပ်နိုင်တဲ့အရာဟာ သိပ္ပံနည်းပညာမှာ မရှိသေးပါဘူး။ လူ့လက်ချောင်းဟာ အံ့မခန်းတဲ့လက်နက်ကိရိယာ

တစ်ခုပါ။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော်တို့ကတော့ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ဆဋ္ဌမအာရုံခံစားနိုင်စွမ်းကို ကျွန်တော်တို့ရဲ့အမြင်အာရုံလောက် ယုံကြည်စိတ်ချမှုမရှိသေးပါဘူး။

(၄)

၁၉၄၃ ခုနှစ်၊ သြဂုတ်လ ၁၇ ရက်နေ့ညက အမေရိကန်အမှတ် ၈ လေတပ်က B-17 ဗုံးကြဲလေယာဉ်အစီးနှစ်ရာဟာ အင်္ဂလန်ကျွန်းကနေ Schweinfurt ဆိုတဲ့ ဂျာမန် မြို့ကြီးဆီကို ပျံသန်းသွားပါတယ်။ နောက်ထပ်နှစ်လကြာတဲ့အခါ B-17 လေယာဉ် ၂၂၈ စီးဟာ Schweinfurt မြို့ကိုတိုက်ခိုက်ဖို့ ဒုတိယအကြိမ် ထပ်ပြီးသွားပြန်တယ်။ ဒီတိုက်ခိုက်မှုနှစ်ခုဟာ စစ်အတွင်းဗုံးကြဲတဲ့နေရာမှာ အပြင်းထန်ဆုံးနှစ်ညဖြစ်ခဲ့ပြီး Schweinfurt မှာ မဟာမိတ်တွေရခဲ့တဲ့အတွေ့အကြုံဟာ ရုပ်ပုံဆိုတဲ့စံနမူနာမှာ ပိုပြီးခက်ခဲသိမ်မွေ့တဲ့ ပြဿနာရှိတယ်ဆိုတာကိုပြတဲ့ သာဓကတစ်ခုပါပဲ။ ဒီပြဿနာဟာ တချို့ကိစ္စတွေမှာဆိုရင် ဒီထက်ပိုပြီးတောင် ပြင်းထန်ပါသေးတယ်။

Schweinfurt စီးနင်းတိုက်ခိုက်မှုဟာ တိကျသေချာတဲ့ဗုံးကြဲမှုအတွက် အမေရိကန်စစ်တပ်ရဲ့တာဝန်ယူမှုက ပေါက်ဖွားလာခဲ့တာပါ။ ပထမကမ္ဘာစစ်မှာ လေကြောင်းက ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်မှုကရခဲ့တဲ့ အဓိကသင်ခန်းစာကတော့ အမြင့်ပေရှစ်ထောင်တစ်သောင်း လောက်ကနေ ပစ်မှတ်တစ်ခုကိုထိအောင်ပစ်ဖို့ဆိုတာဟာ လက်လှမ်းမမှီလောက်အောင် ခက်ခဲတဲ့အလုပ်ဖြစ်တယ်ဆိုတာပါပဲ။ တိုက်ပွဲဖြစ်နေတဲ့အချိန်ထဲမှာ ဗုံးကြဲတဲ့လူဟာ လေယာဉ်ရဲ့အမြန်နှုန်း၊ တိုက်ခတ်နေတဲ့လေရဲ့ လားရာနဲ့အမြန်နှုန်း၊ လေယာဉ်နိမ့်ဆင်းတာ၊ မြင့်တက်တာ၊ လှိမ့်တာတွေအားလုံးကို ဗုံးကြဲပစ်မှတ်ရှာကိရိယာနဲ့ချိန်ကိုက်ပြီး ညှိရပါတယ်။ အဲဒါဟာ ရှုပ်ထွေးတဲ့ကြိတ်တိုက်ချက်မှုတွေ အများကြီးလိုအပ်လို့ တကယ်လုပ်ဖို့မဖြစ်နိုင်တဲ့ အလုပ်ပါ။ နည်းပညာစိန်ခေါ်မှုတွေအပါအဝင် အကြောင်းရင်းမျိုးစုံကြောင့် ဗြိတိသျှ စစ်တပ်က စိတ်ဓာတ်စစ်ဆင်ရေးမဟာဗျူဟာဆိုတဲ့ နယ်မြေဗုံးကြဲစစ်ဆင်ရေးကိုပဲ ယူခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီအလုပ်က သေကြေတာတွေ၊ ပစ္စည်းဆုံးရှုံးတာတွေဖြစ်ပြီး ဂျာမန်အရပ်သား ထုကြီးစိတ်ဓာတ်ကျအောင်လုပ်ဖို့ရည်ရွယ်ချက်နဲ့ ဗုံးတွေကိုခပ်လွယ်လွယ်ကြဲချရုံပါပဲ။

ဒါပေမဲ့ အမေရိကန်စစ်တပ်ကတော့ ဗုံးကြဲတိကျသေချာဖို့ဆိုတာ ဖြေရှင်းလို့ရတယ်။ ဖြေရှင်းချက်ရဲ့ ကြီးမားတဲ့အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဟာ 'Norden ဗုံးကြဲပစ်မှတ်ရှာကိရိယာ' ဖြစ်တယ်လို့ ယုံကြည်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီထူးခြားတဲ့ကိရိယာက နယူးယောက်မြို့စက်ရုံ တစ်ခုက Card Norden ဆိုတဲ့ ဉာဏ်ကြီးရှင်တစ်ယောက်ဆီက ထွက်ပေါ်လာခဲ့တာပါ။ Norden က Mark XV လို့ခေါ်တဲ့ ပေါင်ငါးဆယ်လေးတဲ့ ကွန်ပျူတာစက်တစ်လုံးကို တည်ဆောက်ပါတယ်။ အဲဒီစက်မှာဗုံးလွှတ်ဖို့ မှန်ကန်တဲ့ပစ်မှတ်ကို ဆုံးဖြတ်ဖို့အတွက်

လေတိုက်ခတ်နှုန်း၊ အမြင့်ပေးနဲ့ဘေးတိုက်လေတွေကိုတွက်ချက်ပေးမဲ့ ဂီယာတွေ၊ ဘီးတွေ၊ 'ဂျိုင်ရိုစကုတ်' တွေကို သုံးထားပါတယ်။ Mark XV ဟာ အမြင့်ပေးနှစ်သောင်းကနေ မြေပြင်က စည်ပိုင်းတစ်လုံးထဲကိုရောက်အောင် ဗုံးတစ်လုံးကိုပစ်ချနိုင်စွမ်းရှိတယ်လို့ Norden နဲ့ အလုပ်တွဲလုပ်ခဲ့တဲ့လူက ပြောပါတယ်။ အဲဒီစက်ကိုတီထွင်ဖို့အတွက် အမေရိကန်နိုင်ငံက ဒေါ်လာ ၁. ၅ ဘီလီယံ အကုန်အကျခံခဲ့ပါတယ်။ ဒီငွေပမာဏဟာ အနုမြူဗုံးတီထွင်ဖို့ သုံးခဲ့ရတဲ့ငွေရဲ့တစ်ဝက်ထက်ကျော်တယ်လို့ Budiansky က ထောက်ပြပါတယ်။ အမေရိကန်စစ်တပ်က အခုဆိုရင် သူတို့ရဲ့ဗုံးကြဲလေယာဉ်တွေဟာ သူတို့မြင်နိုင်တဲ့ဟာမှန်သမျှကိုထိအောင်ပစ်လို့ရပြီ၊ မဟာဗျူဟာမြောက် ဗုံးကြဲနည်းကိုဖော်ထုတ်လိုက်ပြီ၊ နာဇီတွေရဲ့စစ်ရေးကြိုးပမ်းမှုထဲက အဓိကကျတဲ့ပစ်မှတ်တွေကို ရှာဖွေရွေးချယ်ဖျက်ဆီးလို့ ရပြီလို့ ယုံကြည်ခဲ့ကြပါတယ်။ ၁၉၄၃ ခုနှစ် စောစောပိုင်းမှာ ကြည်းတပ်နဲ့ လေတပ်အကြီးအကဲဗိုလ်ချုပ်ကြီး Henry (Hap) Arnold က ဂျာမန်စီးပွားရေးအဆောက်အအုံကို သရုပ်ခွဲစိစစ်ပြီး အရေးကြီးတဲ့ပစ်မှတ်တွေကို အကြံပေးဖို့အတွက် ထင်ရှားကျော်ကြားတဲ့ အရပ်သားတစ်စုကို စုစည်းလိုက်ပါတယ်။ ဗုံးကြဲစစ်ဆင်ရေး အကြံပေးကော်မတီလို့ခေါ်တဲ့ အဲဒီအဖွဲ့က ဘောစေ့ကလေးတွေဟာ လေယာဉ်လုပ်တဲ့နေရာမှာ အရမ်းအရေးပါတဲ့အတွက် အမေရိကန်အနေနဲ့ ဂျာမနီဘောစေ့စက်ရုံတွေကို ဖျက်ဆီးသင့်တယ်လို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဂျာမန်ဘောစေ့တွေကို အဓိကထုတ်လုပ်နေတဲ့နေရာက Schweinfurt မြို့ပါပဲ။ စစ်ဆင်ရေးကြီးနှစ်ခုမှာ မဟာမိတ်တွေရဲ့ဆုံးရှုံးမှုကတော့ အံ့အားသင့်လောက်ပါတယ်။ ဩဂုတ်လ စစ်ဆင်ရေးမှာ B-17 လေယာဉ် ၃၆ စီး ပစ်ချခံရပြီး အောက်တိုဘာလ စစ်ဆင်ရေးမှာ ဗုံးကြဲလေယာဉ် ၆၂ စီး ပစ်ချခံခဲ့ရပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ စစ်ပွဲရဲ့ချိန်ခွင်လျှာကိုကြည့်ပြီး ဒီလောက်ပေးဆပ်ရတာဟာတန်တယ်လို့ ယူဆခဲ့ပါတယ်။ အပျက်အစီးသတင်းတွေ ဝင်လာတဲ့အခါ Arnold အကြီးအကျယ်ပျော်သွားပြီး 'ကဲ အခု ကျုပ်တို့ Schweinfurt ကို ချေမှုန်းနိုင်ပြီ' လို့ ဝမ်းသာအားရပြောလိုက်ပါတယ်။ တကယ်တော့ သူများသွားတာပါ။

ပြဿနာက Scud ဗုံးကျည်ရှာဖွေဖျက်ဆီးရေးတုန်းကလို ပစ်မှတ်ကိုရှာလို့မတွေ့တဲ့ ပြဿနာမဟုတ်သလို ပစ်မှတ်လို့ထင်ရတဲ့ဟာက ပစ်မှတ်မဟုတ်ဘဲ တခြားဟာဖြစ်နေတဲ့ ပြဿနာလည်းမဟုတ်ဘူး။ B-17 လေယာဉ်တွေဟာ သူတို့ရဲ့ Norden Mark XV တွေရဲ့ အကူအညီနဲ့ ဘောစေ့စက်ရုံတွေကို အထိနာအောင်တိုက်ခဲ့ပါတယ်။ ပြဿနာက လေတပ်အရာရှိတွေဆီမှာ သူတို့ရဲ့ပစ်မှတ်အတွက် ရထားတဲ့ရုပ်ပုံက သူတို့အမှန်တကယ်သိဖို့လိုတဲ့ဟာကို ပြောမပြဘူး။ နောက်မှသိရတာက ဂျာမန်တွေမှာ ဘောစေ့လှောင်ထားတာ အောတိုက်နေအောင်ရှိတယ်။ အဲဒီပစ္စည်းကို ဆွီဒင်နဲ့ဆွစ်ဇာလန်က သွင်းယူဖို့လည်း အခက်အခဲမရှိသလို သူတို့ရဲ့လေယာဉ်ထုတ်လုပ်ရေးမှာ ဒီဇိုင်းကလေးနည်းနည်းပြောင်းလိုက်ရုံနဲ့လည်း

ဘောစေ့လိုအပ်ချက်ကို အကြီးအကျယ်လျော့သွားအောင် လုပ်နိုင်တယ်။ ဒါတင်မကသေးဘူး။ စက်ရုံအဆောက်အအုံတွေဟာ ဗုံးကြဲခံရတဲ့အတွက် ဆိုးဆိုးဝါးဝါးပျက်စီးသွားကြပေမဲ့ အထဲမှာရှိတဲ့စက်ယန္တရားတွေက မပျက်စီးဘူး။ ဘောစေ့လုပ်တဲ့ပစ္စည်းကိရိယာတွေက အံ့ဩလောက်အောင် အကြမ်းအတမ်းခံနိုင်ရည်ရှိကြတယ်။ ‘ပြောရရင်တော့၊ ဘောစေ့တွေ မလုံလောက်လို့ မထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့ဘူးဆိုတဲ့ တင့်ကား၊ လေယာဉ်နဲ့ တခြားလက်နက်တစ်ခုမှ မရှိခဲ့ပါဘူး’ လို့ နာဇီထုတ်လုပ်ရေးအကြီးအကဲ Albert Speer က စစ်ကြီးပြီးသွားတဲ့အခါ ထုတ်ဖော်ပြီးရေးသားခဲ့ပါတယ်။ ဒါကြောင့်မို့ ပြဿနာတစ်ခုကိုမြင်တာနဲ့ အဲဒီပြဿနာကို နားလည်တာနဲ့ဟာ မတူညီတဲ့အရာနှစ်ခုပါ။

မကြာသေးခင်နှစ်တွေက တိကျသေချာမှုမြင့်မားတဲ့ တာဝေးပစ်လက်နက်သစ်တွေပေါ်လာတဲ့အခါ အခု Schweinfurt ပြဿနာဟာ ပိုပြီးအရေးစိုက်စရာဖြစ်လာပါတယ်။ သင့်အနေနဲ့ အိမ်နောက်ဖေးက မီးဖိုချောင်ကိုချိန်ပြီး တည့်တည့်ပစ်နိုင်မယ်ဆိုရင် အဆောက်အအုံတစ်ခုလုံးကို ဗုံးကြဲဖို့မလိုတော့ပါဘူး။ ဒါဆိုရင် သင့်ရဲ့ဗုံးဟာ ပေါင်တစ်ထောင်အစား ပေါင်နှစ်ရာပဲလိုတော့မှာပါ။ တစ်နည်းပြောရရင် ဒါဟာ လေယာဉ်တစ်စီးမှာ ဗုံးအရေအတွက် ငါးဆပိုတပ်ဆင်ပေးနိုင်ပြီး တစ်ခါတိုက်ရင်ပစ်နိုင်မယ့် ပြစ်မှတ်အရေအတွက်ကိုလည်း ငါးဆတိုးလို့ရပြီဆိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ်ပါပဲ။ ဒါဟာကောင်းပေမဲ့ ခြွင်းချက်ရှိတယ်။ ဒါဆိုရင် သင်ဟာ ငါးဆပိုများတဲ့ပစ်မှတ်တွေကို ထောက်လှမ်းရေးလုပ်ဖို့လိုသွားပြီ။ ပြီးတော့ အဲဒီထောက်လှမ်းရေးက ငါးဆပိုပြီးတိကျမှဖြစ်မယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ ပစ်မှတ်အစစ်က မီးဖိုချောင်ထဲမှာမဟုတ်ဘဲ အိပ်ခန်းထဲမှာဖြစ်နေမယ်ဆိုရင် သင် သူ့ကို လွဲသွားတော့မှာလေ။

ဒါဟာ အခုနောက်ဆုံးဖြစ်ခဲ့တဲ့ အီရတ်စစ်ပွဲမှာ အမေရိကန်စစ်ဌာနချုပ်က ရင်ဆိုင်ခဲ့ရတဲ့ပြဿနာပါပဲ။ စစ်ဆင်ရေးရဲ့အစောပိုင်းမှာ အမေရိကန်စစ်တပ်ဟာ ‘ဆဒမ်ဟူစိန်’ နဲ့ တခြားထိပ်တန်း ဘာသာဝင်တို့အရာရှိကြီးတွေခိုအောင်းနေတယ်လို့ ယူဆရတဲ့ တိကျတဲ့ပစ်မှတ်တွေကို လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုတွေ တစ်သိကြီးလုပ်ပါတယ်။ ခေါင်းဆောင်ပိုင်းကိုဖြိုဖို့ကြိုးစားတဲ့ ဒီလိုတိုက်ခိုက်မှုမျိုးငါးဆယ်လောက် ရှိပါတယ်။ အဲဒီတိုက်ခိုက်မှုတွေမှာ ခေတ်သစ် GPS စနစ်နဲ့ထိန်းတဲ့ဗုံးတွေကို သူတို့ချိန်တဲ့ပစ်မှတ်ရဲ့ ဆယ့်သုံးမီတာပတ်လည်အတွင်းရောက်အောင် တိုက်လေယာဉ်ပေါ်က ပစ်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီတိုက်ခိုက်မှုတွေဟာ တိကျသေချာတဲ့နေရာမှာတော့ လက်ဖျားခါလောက်ပါတယ်။ တိုက်ခိုက်မှုတစ်ခုမှာ စားသောက်ဆိုင်တစ်ဆိုင် ပြားပြားဝပ်သွားပါတယ်။ နောက်တိုက်ခိုက်မှုတစ်ခုမှာတော့ ဗုံးတစ်လုံးဟာ မြေကြီးထဲကိုထိုးဖောက်ဝင်ပြီး မြေအောက်ခန်းတစ်ခုဆီကို ရောက်သွားပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ နောက်ဆုံးကျတော့ တိုက်ခိုက်မှုတစ်ခုစီတစ်ခုစီတိုင်းက မအောင်မြင်ခဲ့ကြ

mgyo.com

ဘူး။ 'ပြဿနာက တိကျသေချာမှု မဟုတ်ဘူး။ ပြဿနာက ပစ်မှတ်ရှာတဲ့သတင်းအချက်အလက်ရဲ့ အရည်အသွေးပဲ။ ကျွန်တော်တို့လိုအပ်တဲ့ သတင်းအချက်အလက်ရဲ့ အတိုင်းအတာက လွန်ခဲ့တဲ့ ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုအတွင်းမှာ ဆယ်ဆ၊ အဆနှစ်ဆယ်ထိအောင် တက်သွားပြီ' လို့ အဆင့်မြင့်နည်းပညာလက်နက်တွေရဲ့ အကန့်အသတ်တွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ရေးခဲ့တဲ့ Watt ကပြောပါတယ်။

(၅)

ကင်ဆာရှာတဲ့ဓာတ်မှန်မှာလည်း Schweinfurt ပြဿနာရှိတာပါပဲ။ အဲဒီပြဿနာကိုအထင်ရှားဆုံးတွေ့ရမှာက နို့သီးခေါင်းဆီကိုသွားတဲ့ ပြွန်လမ်းကြောင်းထဲမှာ ကယ်လ်စီယမ်အစုအဝေးဖွဲ့ပြီးပေါ်လာတဲ့ DCIS လို့ခေါ်တဲ့ ရင်သားအနာဖြစ်ပွားမှုမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီရောဂါက အဲဒီလမ်းကြောင်းရဲ့အပြင်ကိုကျော်ပြီး မပျံ့တဲ့အသားပိုဖြစ်ပြီး အဲဒီအသားပိုကသေးလွန်းတဲ့အတွက် ရင်သားဓာတ်မှန်မရိုက်ရင် DCIS ဖြစ်နေတဲ့ အမျိုးသမီးတွေဟာ သူတို့မှာ အဲဒီရောဂါရှိနေတယ်ဆိုတာကိုတောင် သိမှာမဟုတ်ပါဘူး။ လွန်ခဲ့တဲ့ ဆယ်စုနှစ်နှစ်ခုအတွင်းမှာ ရင်သားကိုပုံမှန်ဓာတ်မှန်ရိုက်တဲ့လူတွေ ပိုပိုများလာပြီး ရင်သားကင်ဆာစစ်ဆေးတဲ့ဓာတ်မှန်ရဲ့ ပုံရိပ်ပြတ်သားမှုကလည်း တိုးတက်လာတဲ့အတွက် DCIS ရှာဖွေတွေ့ရှိမှုတွေကလည်း တိုးလာပါတယ်။ အမေရိကန်နိုင်ငံမှာ တစ်နှစ်ကို ရောဂါဖြစ်ပွားမှုအသစ် ငါးသောင်းလောက်ကိုတွေ့နေရပြီး ဓာတ်မှန်ရိုက်လို့တွေ့တဲ့ DCIS ရင်သားအနာတိုင်း နီးပါးကိုလည်း ခပ်မြန်မြန်ခွဲထုတ်ပစ်လိုက်တာပါပဲ။ ဒါပေမဲ့ DCIS ကိုပစ်မှတ်ထားပြီး ဖျက်ဆီးပစ်တာဟာ ရင်သားကင်ဆာကိုတိုက်ဖျက်တဲ့တိုက်ပွဲအတွက် ဘယ်လိုအဓိပ္ပာယ်ရပါသလဲ။ နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း စောစောပိုင်းအဆင့်ကင်ဆာရောဂါငါးသောင်းကို ကျွန်တော်တို့ မိအောင်ဖမ်းထားရင် ပြန်ပွားနှိပ်စက်တဲ့ နောက်ပိုင်းအဆင့်ကင်ဆာရောဂါဖြစ်ပွားမှု အရေအတွက်ကို စောစောက အရေအတွက်နဲ့လိုက်လျောညီထွေလျော့ချပေးနိုင်မှာပဲလို့ သင့်အနေနဲ့ မျှော်လင့်ပါလိမ့်မယ်။ အဲဒီလို ကျွန်တော်တို့လုပ်နိုင်ပြီလားဆိုတာက ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မရှိသေးပါဘူး။ လွန်ခဲ့တဲ့အနှစ်နှစ်ဆယ်အတွင်း ပြန်ပွားနှိပ်စက်တဲ့ ရင်သားကင်ဆာရောဂါဖြစ်ပွားနှုန်းကတော့ တစ်နှစ်ကိုနည်းနည်းချင်း ပုံမှန်မြင့်တက်လာနေတာပါပဲ။

၁၉၈၇ ခုနှစ်က ဒိန်းမတ်နိုင်ငံက ရောဂါဗေဒပညာရှင်တွေဟာ တခြားအကြောင်းတွေနဲ့ သေဆုံးခဲ့တဲ့အချိန်မှာ သူတို့မှာ ရင်သားကင်ဆာရှိတယ်လို့သိမထားတဲ့ အသက်လေးဆယ်ကျော်အမျိုးသမီးတွေရဲ့ရုပ်အလောင်းတွေကို ခွဲစိတ်စစ်ဆေးကြည့်ရှုမှုတွေအများကြီးလုပ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီပညာရှင်တွေဟာ ခွဲစိတ်မှုတစ်ခုမှာ ပျမ်းမျှခြင်းအားဖြင့် ရင်သား

တစ်ရှူးနမူနာ ၂၇၅ ခုကိုကြည့်ခဲ့ပြီး အမျိုးသမီးတွေရဲ့ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းမှာ ကင်ဆာရောဂါရဲ့ အထောက်အထားတချို့၊ များသောအားဖြင့် DCIS ကို ရှာတွေ့ခဲ့ပါတယ်။ အမျိုးသမီးသေဆုံးမှုတွေအားလုံးထဲမှာ ရင်သားကင်ဆာကြောင့် သေဆုံးတာက ၄ ရာခိုင်နှုန်းထက်နည်းတဲ့ အတွက်၊ ဒီအမျိုးသမီးတွေထဲက အများစုဟာ အသက်သာပိုရှည်မယ်ဆိုရင် ရင်သားကင်ဆာကြောင့် ဘယ်လိုမှသေဆုံးမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဆေးဘက်ဆိုင်ရာရလဒ်ကျွမ်းကျင်သူ Gilbert Welch အနေနဲ့ယူဆတာကတော့ ကျွန်တော်တို့ဟာ ကင်ဆာရောဂါကြီးထွားမှုရဲ့ သေချာမှုမရှိဘဲ ပေါ့ပေါ့ဆဆလုပ်တတ်တဲ့သဘာဝကို နားလည်မှုမရှိဘဲ ကြားဝင်ဟန့်တားတာကိုသာမလုပ်ရင် အဲဒီရောဂါဟာ ကျွန်တော်တို့ကိုအသေသတ်တော့မယ့်ဖြစ်စဉ်တစ်ခုပဲ လို့ယူဆလိုက်တယ်။ ကျွန်တော်တို့လုပ်ခဲ့တဲ့ အကြီးမားဆုံးအမှားကြီးက 'carcinoma' ဆိုတဲ့ စကားလုံးကို DCIS ထဲကို ထည့်လိုက်တာပဲလို့ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကင်ဆာရောဂါသုတေသနအေဂျင်စီက ရောဂါပေဒပညာရှင်တစ်ယောက်က ကျွန်တော့်ကို တစ်ခါကပြောဖူးတယ်။ ကင်ဆာဖြစ်ပွားတဲ့ပစ္စည်းလို့ အဓိပ္ပာယ်ရတဲ့ အဲဒီ carcinoma ဆိုတဲ့စကားလုံးကို အဲဒီအထဲမှာထည့်ပြီးပြီဆိုတာနဲ့ အဲဒီဟာကြီးက ဆရာဝန်တွေကိုကုထုံးတစ်ခုသုံးဖို့ ချက်ချင်း တွန်းအားပေးတော့တာပဲ။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ အဲဒီအနာဟာ ပြန့်ပွားတိုက်ခိုက်တဲ့ ကင်ဆာရောဂါအဖြစ်ကို သေချာပေါက်ပြောင်းလဲသွားလိမ့်မယ်ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်နေလို့ပါ။ ဒါပေမဲ့ ဒီလိုအမြဲတမ်းဖြစ်နေတာမဟုတ်ဘူးဆိုတာကို ကျွန်တော်တို့သိပါတယ်' လို့ Welch က ပြောပါတယ်။

ရောဂါဖြစ်ပွားမှု ရာခိုင်နှုန်းနည်းနည်းပါးပါးမှာတော့ DCIS ဟာ ပိုပြီးဆိုးဝါးတဲ့ တစ်ခုခုအဖြစ်ကို တိုးတက်ပြောင်းလဲသွားတာမှန်ပါတယ်။ ဒီလိုဖြစ်တာဟာ သိပ်များများမရှိပါဘူးလို့ လေ့လာမှုတချို့က ပြောနေပါတယ်။ တခြားလေ့လာမှုတွေကတော့ ဒီလိုဖြစ်ရပ်မျိုးဟာ အဓိကစိတ်ပူစရာဖြစ်လောက်အောင် အဖြစ်များပါတယ်လို့ ပြောပါတယ်။ တိကျသေချာတဲ့အဖြေတော့ မရှိပါဘူး။ ဒါဟာ အကုန်ပါပဲ။ ဒါပေမဲ့ ရင်သားဓာတ်မှန်ကလေးကို ကြည့်ရုံနဲ့တွေ့ထားတဲ့ DCIS အသားပိုဟာ နို့စီးသွားတဲ့လမ်းကြောင်းရဲ့အပြင်ဘက်ကို ပြန့်သွားမယ့်အနာမျိုးထဲကလား၊ ဒါမှမဟုတ် ဘာမှမဟုတ်တိပတ်တိဖြစ်လာမှာမဟုတ်တဲ့ အများစုလိုဟာမျိုးထဲကလားဆိုတာကို ပြောဖို့ဆိုတာ မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။ အဲဒါကြောင့် တချို့ဆရာဝန်တွေက DCIS မှန်သမျှကို အသက်အန္တရာယ်ရှိတဲ့ရောဂါလို့ပဲသဘောထားပြီး ကုသဖို့ကလွဲပြီး တခြားဘာမှမရှိတော့ဘူးလို့ ယူဆလိုက်ကြတယ်။ ဒီလိုယူဆလိုက်တာဟာ ရောဂါဖြစ်ပွားမှုရဲ့ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းကို ရင်သားဖြတ်ထုတ်ပစ်ပြီး၊ နောက်ထပ် ၃၅ ရာခိုင်နှုန်းကို အသားပိုခွဲထုတ်ပစ်တာ၊ ဓာတ်ကင်တာတွေလုပ်တော့မယ်ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ်ပါပဲ။ ပိုပြီးကောင်းတဲ့ ရုပ်ပုံကားချပ်ကိုရအောင်လုပ်နိုင်ရင်လည်း ပြဿနာက မပြေလည်နိုင်ပါဘူး။

ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ကျွန်တော်တို့မြင်ရတဲ့ဟာကို ကျွန်တော်တို့သေသေချာချာမသိလို့ ပါပဲ။ ပြီးတော့ ရုပ်ပုံတွေက ကောင်းသထက်ပိုကောင်းလာတဲ့အခါ အဓိပ္ပာယ်ဘယ်လိုဖော်ရ မလဲဆိုတာကို ကျွန်တော်တို့မသိတဲ့အရာတွေကို နောက်ထပ်တိုးတိုးပြီးမြင်တွေ့ရမယ့် အနေအထားကို ကျွန်တော်တို့ရောက်သွားမှာပါ။ အဲဒါကြောင့်ပါ။ DCIS ဆီကို ရောက်သွား ပြီဆိုရင် ကင်ဆာစစ်ဆေးရေးဓာတ်မှန်ဟာ မှန်မှန်ကန်ကန်နားလည်မှုမရှိဘဲ သတင်း အချက်အလက်တွေကို ပေးပါတယ်။ ‘၁၉၈၀ ပြည့်လွန်နှစ်တွေကစပြီး အမျိုးသမီး ငါးသိန်း နီးပါးကို ရောဂါရှာဖွေစစ်ဆေးပြီး DCIS အတွက် ကုသမှုတွေလုပ်ပေးခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီ အရင်က အဲဒီလိုရောဂါရှာဖွေစစ်ဆေးမှုလုပ်ဖို့ဆိုတာကို သိတောင်သိခဲ့သေးတာ မဟုတ် ပါဘူး။ ဒီလိုတိုးလာတာဟာ ပိုပြီးပြင်းပြင်းထန်ထန် ကြိုးကြိုးစားစားကြည့်ခဲ့တဲ့ တိုက်ရိုက် ရလဒ်ပါ။ ဒီနေရာမှာဆိုရင်တော့ ပိုပြီးကောင်းလာတဲ့ ကင်ဆာစစ်ဆေးရေးဓာတ်မှန်ပစ္စည်း တွေကြောင့်ပေါ့။ ဒါပေမဲ့ အမျိုးသမီးတချို့ကတော့ ရောဂါရှာဖွေစစ်ဆေးတာနဲ့ ပတ်သက် ပြီး မသိရတာကို ပိုပြီးကြိုက်ချင်ကြိုက်ကြမှာပါ။ အဲဒီလိုဖြစ်ရတဲ့ အကြောင်းရင်းကိုလည်း သင်သဘောပေါက်လိမ့်မယ်လို့ ကျွန်တော်ထင်ပါတယ်’ လို့ ကင်ဆာရောဂါရှာဖွေ စိစစ်တဲ့ ကိစ္စနဲ့ပတ်သက်တဲ့ဆေးပညာဆိုင်ရာနဲ့ စာရင်းအင်းပိုင်းဆိုင်ရာ မသေချာမှုတွေ အကြောင်း ပြောင်ပြောင်မြောက်မြောက်ရေးပြထားတဲ့ ‘ကင်ဆာရောဂါအတွက် ကျွန်မအစမ်းသပ်၊ အစစ်ဆေးခံသင့်သလား’ ဆိုတဲ့ သူ့ရဲ့စာအုပ်အသစ်တစ်အုပ်ထဲမှာ Welch က ထည့်ပြော ထားပါတယ်။

(၆)

DCIS နဲ့ပတ်သက်ပြီး စိုးရိမ်စရာကောင်းနေတဲ့အရာကတော့ ဒီအသားပိုကို ကျွန် တော်တို့ချဉ်းကပ်ပုံချဉ်းကပ်နည်းက ကင်ဆာတိုက်ဖျက်ရေးစစ်ပွဲဆိုတာ ဘယ်လိုလုပ်ရ တယ်လို့ ပြောပြနေတဲ့ကျောင်းသုံးစာအုပ်ထဲက ဥပမာတစ်ခုနဲ့သွားပြီး တူနေတာပါပဲ။ အားကောင်းတဲ့ကင်မရာတစ်လုံးကို သုံးပါ။ အသေးစိတ်ဓာတ်ပုံတစ်ပုံကိုရိုက်ပါ။ အသားပို ကိုစောနိုင်သမျှစောစောတွေ့အောင်ရှာပါ။ အဲဒီအသားပိုကိုခပ်မြန်မြန်ခပ်ကြမ်းကြမ်းကုပစ် ပါ။ ရင်သားကင်ဆာစစ်ဆေးရေး ဓာတ်မှန်ပုံမှန်ရိုက်တဲ့အလုပ်ကို တိုးမြှင့်ပြီးလုပ်ကြဖို့ လှုပ်ရှားမှုဟာ ဒီစောစောရှာဖွေစစ်ဆေးရေးအကြောင်းပြချက်ကိုသုံးပြီး အကြီးအကျယ် အောင်မြင်ခဲ့ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ အဲဒါကိုလူတွေက ဝီဖီစိတ်နဲ့အလိုလိုသဘော ပေါက်နေလို့ပဲ။ အသားပိုက ခြိမ်းခြောက်နေတဲ့အန္တရာယ်ကို အမြင်အာရုံနဲ့ ကိုယ်စားပြုထား တယ်။ ကြီးတာမကောင်းဘူး။ သေးတာက ပိုပြီးကောင်းတယ်။ ထပ်ပြီးပြန်ပွားဖို့ဖြစ်နိုင်ခြေ ပိုနည်းတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီနေရာမှာလည်း အသားပိုတွေက ကျွန်တော်တို့ရဲ့အမြင်အာရုံနဲ့

ဆိုင်တဲ့ ဝီဇအသိကို အာခံနေပြန်တယ်။

Houston မြို့က MD Anderson ကင်ဆာရောဂါစင်တာမှာရှိတဲ့ ဇီဝစာရင်းအင်းနဲ့ အသုံးချသင်္ချာဌာန ဥက္ကဋ္ဌ Donald Berry ရဲ့ အဆိုအရ အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ရဲ့ အသားပိုအရှည် တစ်စင်တီမီတာပိုရှည်လာတိုင်း ရင်ဆိုင်ရမယ့် အသက်အန္တရာယ်က ဆယ်ရာခိုင်နှုန်းလောက်ပဲပိုပြီးတိုးလာတာပါ။ ‘သူ့ထက်ပိုကြီးသွားရင်သေနိုင်ပြီး ပိုပြီး ငယ်သွားရင် မသေနိုင်တော့ဘူးဆိုတဲ့ အသားပိုရဲ့ အရွယ်အစားတစ်ခုရှိတယ်လို့ ဆိုကြပါစို့။ ပြဿနာက အဲဒီနဂိုမူလ ပထမအရွယ်ဆိုတာက ပြောင်းလဲနေတာပဲ။ အသားပိုတစ်ခုကို ကျွန်တော်တို့တွေ့တဲ့အခါ အဲဒီအသားပိုဟာ ပွားလာပြီးသားလား၊ မပွားရသေးဘူးလား ဆိုတာကို ကျွန်တော်တို့မသိဘူး။ ပြီးတော့ အဲဒီအသားပိုပွားတဲ့ဖြစ်စဉ်ကို လှုံ့ဆော်ပေးတာ ဟာ အဲဒီအသားပိုရဲ့ အရွယ်အစား ဟုတ်မဟုတ်၊ ဒါမှမဟုတ် ခန္ဓာကိုယ်ရဲ့ အခြားအစိတ်အပိုင်းတွေဆီကို စပြီးခါထုတ်ဖို့ ဆဲလ်အရေအတွက် သန်းအနည်းငယ်လောက်ပဲ လိုတာ ဟုတ်မဟုတ် ကျွန်တော်တို့မသိဘူး။ အသားပိုကြီးရင် ပိုဆိုးတယ်လို့ပဲ ကျွန်တော်တို့က ယူဆနေကြတာ။ ဒါပေမဲ့ အံ့ဩလောက်အောင်တော့ ပိုမဆိုးပါဘူး။ အဲဒီဆက်စပ်မှုက သင်ထင်ထားသလောက် မကြီးမားပါဘူး။

မကြာသေးခင်ကလုပ်ခဲ့တဲ့ ရင်သားကင်ဆာအသားပိုကို မျိုးရိုးဗီဇနဲ့ သရုပ်ခွဲစိစစ်မှု တစ်ခုမှာ သိပ္ပံပညာရှင်တွေဟာ ရင်သားကင်ဆာရှိတဲ့ အမျိုးသမီးတွေကို ရွေးချယ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီနောက် အဲဒီအမျိုးသမီးတွေရဲ့ နောက်ကို နှစ်ပေါင်းများစွာ လိုက်လေ့လာပြီး သူတို့ကို အုပ်စုနှစ်စုခွဲလိုက်ပါတယ်။ ကင်ဆာရောဂါက သက်သာသွားတဲ့သူတွေရဲ့ အုပ်စုနဲ့ သူတို့ရဲ့ ကင်ဆာက ခန္ဓာကိုယ်ရဲ့ ကျန်တဲ့အစိတ်အပိုင်းတွေဆီကို ပျံ့နှံ့သွားတဲ့သူတွေရဲ့ အုပ်စုဆိုပြီး တော့ပါ။ အဲဒီနောက် သိပ္ပံပညာရှင်တွေက အဲဒီကင်ဆာရောဂါအသီးသီး အစောဆုံး စပြီးပေါ်လာခဲ့တဲ့အချိန်တွေဆီကို နောက်ကြောင်းပြန်သွားပြီး ထောင်ချီနေတဲ့မျိုးရိုးဗီဇတွေကို သရုပ်ခွဲစိစစ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီလိုစိစစ်တာက အဲဒီအချိန်တုန်းက ဘယ်သူတွေက ကောင်းသွားလိမ့်မယ်၊ ဘယ်သူတွေကကောင်းလာမှာမဟုတ်ဘူးဆိုတာကို ကြိုတင်ခန့်မှန်း လို့ရမရ အဆုံးအဖြတ်ပေးဖို့ပါ။ စောစောပိုင်းရှာဖွေတွေ့ရှိမှုက အဲဒီလိုကြိုတင်ခန့်မှန်းတာ ကိုလုပ်လို့မရဘူးလို့ ယူဆတယ်။ အသားပိုကို အမှန်တကယ် အန္တရာယ်ဖြစ်မလာခင် ခွဲထုတ် လိုက်တာပါ။ ဒါပေမဲ့ တစ်စင်တီမီတာအတိုင်းအတာရှိတဲ့ အသားပိုတွေမှာတောင်ဖြစ်လာ မယ့် ကင်ဆာရောဂါရဲ့ ကံကြမ္မာကို အပြီးသတ်မှတ်ပေးပြီးသားဖြစ်နေပြီဆိုတာကို သိပ္ပံ ပညာရှင်တွေက ရှာတွေ့ခဲ့ပါတယ်။ တစ်စင်တီမီတာဆိုတဲ့အရွယ်က ကင်ဆာဓာတ်မှန်ထဲမှာ ပထမဆုံးစပေါ်တဲ့ အသေးဆုံးအရွယ်ပါ။ ‘ကျွန်တော်တို့တွေ့ရတာက အသားပိုကိုထုတ်ယူ လိုက်တဲ့အချိန်မှာ အဲဒီအသားပိုထဲက တစ်စစီရှာကြည့်လို့ရတဲ့ ဇီဝဗေဒဆိုတာရှိတယ်။

အဲဒီအသားပိုသေးသေးကလေးဆိုရင် အပြစ်ကင်းစင်တယ်လို့ ယူဆချင်ကြတယ်။ အမှန်က နောင်ဖြစ်လာမယ့်အဆိုးတွေလား၊ အကောင်းတွေလားဆိုတာကို ပုံဖော်ပေးမယ့် အပြုအမူ တွေ တစ်ပြုတစ်ခေါင်းကြီးက အဲဒီအပြစ်ကင်းစင်တယ်ဆိုတဲ့ အသားပိုထဲမှာ ရှိနေတာ' လို့ Merck ဆေးကုမ္ပဏီရဲ့မျိုးရိုးဗီဇဖော်ထုတ်ရေးအဖွဲ့ဝင် Stephen Friend က ပြောပါတယ်။

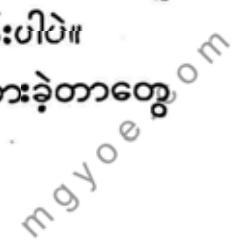
ဒီနေရာမှာရတဲ့ သတင်းကောင်းကတော့ တခြားစမ်းသပ်စစ်ဆေးမှုအမျိုးအစား တွေကို (သွေးစစ်ကြည့်တာတောင် ဖြစ်ချင်ဖြစ်မယ်။) အသုံးပြုပြီး မျိုးရိုးဗီဇအဆင့်နဲ့ ရင်သားကင်ဆာကိုရှာဖွေစစ်ဆေးဖို့ နောက်ဆုံးတစ်နေ့မှာ ဖြစ်နိုင်သွားမယ်ဆိုတာပါပဲ။ ဒါဟာ ရင်သားကင်ဆာကိုလိုတာထက်ပိုပြီး ကုသမှုပေးမိတဲ့ မဖြေရှင်းနိုင်ခဲ့တာကြာပြီ ဖြစ်တဲ့ ပြဿနာကိုလည်း အကူအညီပေးနိုင်ပါလိမ့်မယ်။ အသားပိုတွေပြန့်ပွားသွားမယ့် အမျိုးသမီးဦးရေရာခိုင်နှုန်းနည်းနည်းကလေးကို ကျွန်တော်တို့ကွက်ပြီး ရွေးထုတ်နိုင်မယ် ဆိုရင် ကျန်တဲ့အမျိုးသမီးတွေကို ခွဲစိတ်ရတာတွေ၊ ဓာတ်ကင်ရတာတွေ၊ ဓာတုကုထုံးနဲ့ ကုရတာတွေ ကျွန်တော်တို့သက်သာသွားမှာပါ။ မျိုးရိုးဗီဇဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အမှတ်အသား သုသေတနဟာ ရင်သားကင်ဆာတိုက်ဖျက်ရေးမှာ သိပ္ပံပညာရှင်တွေ အကောင်းမြင်နေ ကြတဲ့ အကြောင်းရင်းတစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲဒါဟာ ဓာတ်ပုံတွေပိုပြီးများများရိုက်ဖို့၊ ဒါမှမဟုတ် ပိုပြီးကောင်းတဲ့ဓာတ်ပုံတွေရိုက်ဖို့ဆိုတာတွေနဲ့ မပတ်သက်တဲ့တိုးတက်မှုတစ်ခုပါ။ အဲဒီဟာက ဓာတ်ပုံတွေကိုကျော်ပြီး လုပ်ရမယ့်ဟာတစ်ခုပါ။

အဲဒီအခြေအနေတွေကြောင့် ရင်သားကင်ဆာဓာတ်မှန်နဲ့ပတ်သက်ပြီး အငြင်းပွား စရာတွေ ဘာကြောင့်အများကြီးရှိနေတယ်ဆိုတာကို နားလည်ဖို့မခက်တော့ပါဘူး။ ရုပ်ပုံ ဆိုတာ သေချာမှုကိုအာမခံတယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီအာမခံထားတဲ့အတိုင်း ကတိကို မစောင့်ထိန်း နိုင်ဘူး။ နှစ်ပေါင်းလေးဆယ်သုတေသနတွေ လုပ်ခဲ့ပြီးတာတောင်မှ အရေးကြီးတဲ့ အသက် အပိုင်းအခြားဖြစ်တဲ့ အသက်ငါးဆယ်နဲ့ ခြောက်ဆယ်ကိုးနှစ်ကြားမှာရှိတဲ့ အမျိုးသမီးတွေ အနေနဲ့ ရင်သားကိုဓာတ်မှန်ရိုက်တဲ့ဆီက အကျိုးကျေးဇူးဘယ်လောက်ရမလဲဆိုတဲ့အပေါ် မှာ သဘောထားကွဲလွဲမှုတွေရှိနေသေးသလို၊ အသက် ငါးဆယ်နဲ့ ခုနစ်ဆယ်ကျော်ကြားက အမျိုးသမီးတွေကို ရင်သားဓာတ်မှန်ပုံမှန်ရိုက်ပြီး စစ်ဆေးတာဟာ မှန်တယ်ဆိုတဲ့ အထောက်အထား အလုံအလောက်ရှိမရှိနဲ့ပတ်သက်တဲ့ သဘောထားကွဲလွဲမှုတွေလည်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဆက်ပြီးရှိနေတုန်းပါပဲ။ ဒီသဘောထားကွဲလွဲမှုတွေကို ဖြေရှင်းဖို့ နည်းလမ်းရောရှိရဲ့လား။ Donald Berry ကတော့ ရှိချင်မှရှိလိမ့်မယ်လို့ ပြောပါတယ်။ ရင်သားကင်ဆာဓာတ်မှန်ရဲ့တိကျသေချာတဲ့ အကျိုးကျေးဇူးတွေနဲ့ပတ်သက်တဲ့မေးခွန်း တွေကို တိတိကျကျဖြေနိုင်မယ့် လက်တွေ့စမ်းသပ်စစ်ဆေးမှုဆိုတာမျိုးက အရမ်းကြီးမား

ကျယ်ပြန့်ပြီး (အမျိုးသမီး ငါးသိန်းကျော်ပါရမယ်) ကုန်ကျစရိတ်အရမ်းများမှဖြစ်တဲ့အတွက် (ဒေါ်လာ ဘီလီယံနဲ့ချီပြီးကုန်မယ်) လက်တွေ့လုပ်ဖို့ သိပ်မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။ ဒီလိုရှုပ်ထွေးမှုတွေ ထွက်ပေါ်လာတဲ့အတွက် ရင်သားကင်ဆာစစ်ဆေးရေး ဓာတ်မှန်ရိုက်ပေးတဲ့ဓာတ်ရောင်ခြည် ပညာရှင်တွေဟာ မသမာတဲ့လုပ်ရပ်ကိုလုပ်တဲ့လူတွေအနေနဲ့ တရားစွဲခံရမယ့်အဓိကပစ်မှတ် ကြီးတွေ ဖြစ်လာပါတယ်။ 'ပြဿနာက အဲဒီရင်သားကင်ဆာကို ဓာတ်မှန်ရိုက်တဲ့လူတွေ ဓာတ်ရောင်ခြည်ပညာရှင်အုပ်စုတွေဟာ အဲဒီရင်သားကင်ဆာဓာတ်မှန်တွေကို သိန်းနဲ့ချီ အောင်ရိုက်ကြပြီး ဒီဓာတ်မှန်တွေကထိရောက်မှုရှိကြောင်း သူတို့ရဲ့အခြေအနေကောင်း ကြောင်းပြောမယ်။ အဖုအကျိတ်တစ်ခုခုတွေ့ရင်လည်း များသောအားဖြင့် ဒီလိုတွေ့ရတာ က စောစောစီးစီးတွေ့တတ်တာကြောင့် အဲဒီအမျိုးသမီးတွေအနေနဲ့ ရောဂါရဲ့အန္တရာယ်က လွတ်မြောက်ဖို့ အလားအလာပိုများတယ်လို့ပြောပြီး အမျိုးသမီးတွေကို ထင်ယောင်ထင်မှား ဖြစ်အောင် လုပ်ကြတော့တာပါပဲ။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီနောက်ပိုင်း သူတို့ကိုယ်သူတို့ပြန်ပြီး ကာကွယ် ဖို့အလှည့်ကိုရောက်လာတဲ့အခါမှာတော့ အမှန်အတိုင်းဆိုရင် အဲဒီအဖုအကျိတ်ကိုတွေ့ရလို့ ခင်ဗျားအတွက် ဘာမှထူးခြားမသွားပါဘူးလို့ သူတို့က ပြောမှာပဲ။ အဲဒီတော့ ခင်ဗျားက ခေါင်းကုတ်ပြီး 'ဒါဆိုရင်လည်း ဒီဓာတ်မှန်ရိုက်ပြီးစစ်တာကြီးကို ခင်ဗျားတို့ဘာဖြစ်လို့ လုပ်နေသေးတုန်းလို့ပြောမယ်' လို့ မကြာသေးခင်က Orlando က ဓာတ်ရောင်ခြည် ပညာရှင်တစ်ယောက်ကို တရားစွဲတဲ့အမှုမှာ ဒေါ်လာ ၅. ၁ သန်း အနိုင်ရလိုက်တဲ့ ဖလော် ရီဒါက တရားလိုရဲ့ရှေ့နေ E.Clay Parker က ပြောပါတယ်။

အဖြေကတော့ ရင်သားကင်ဆာစစ်ဆေးရေးဓာတ်မှန်တွေဟာ အသက်အန္တရာယ် ကိုကာကွယ်ဖို့ ကျိန်းသေပေါက်တတ်နိုင်မှာ မဟုတ်ဘူးဆိုတာပါပဲ။ ဓာတ်မှန်ရိုက်စစ်ဆေးမှု ရဲ့အကျိုးကျေးဇူးကို တော်ရုံသင့်ရုံပဲခန့်မှန်းမယ်ဆိုရင်တော့ သူဟာ ရင်သားကင်ဆာနဲ့ သေဆုံးမယ့်အန္တရာယ်ကို ဆယ်ရာခိုင်နှုန်းလောက်လျော့နည်းသွားအောင် လုပ်ပေးလိမ့်မယ် လို့ ဆိုရပါမယ်။ ဒါဟာ သေးသေးဖွဲဖွဲအကျိုးကျေးဇူးမဟုတ်ပါဘူး။ အမေရိကန်နိုင်ငံက အရွယ်ရောက်ပြီးတဲ့ အမျိုးသမီးသန်းပေါင်းများစွာဆိုတဲ့ အရေအတွက်နဲ့မြောက်လိုက်ရင် အဲဒါက နှစ်တိုင်းနှစ်တိုင်းကယ်ပေးမယ့် အသက်တွေရဲ့အရေအတွက် ထောင်နဲ့ချီတဲ့အထိ ရောက်သွားတာပါ။ ပြီးတော့ ဓာတ်ကင်တာ၊ ခွဲစိတ်ကုသတာနဲ့ အလားအလာကောင်းတဲ့ ဆေးဝါးအသစ်တွေ သုံးတာတွေကိုပေါင်းစပ်ပြီး ရင်သားကင်ဆာရှိတဲ့အမျိုးသမီးတွေရဲ့ အနာဂတ်တွေတောက်ပသွားအောင် လုပ်ပေးလိုက်ပါတယ်။ ကင်ဆာရောဂါစစ်ဆေးဖို့ ဓာတ်မှန်ရိုက်တာဟာ ကျွန်တော်တို့ဖြစ်ချင်တာလောက်တော့ မကောင်းပါဘူး' ဒါပေမဲ့ သူ ရှိတာက မရှိတာထက်တော့ ကျွန်တော်တို့အတွက် ပိုပြီး အဆင်ပြေနေတုန်းပါပဲ။

'ရင်သားကင်ဆာ စစ်ဆေးတဲ့ဓာတ်မှန်ကိုရောင်းဖို့ ကျွန်တော်တို့ကြိုးစားခဲ့တာတွေ

ဟာလိုတာထက်ပိုပြီး အားတွေပါချင်ပါသွားခဲ့မယ်။ အဲဒါကြောင့် ကျွန်တော်တို့က မရည်ရွယ်ခဲ့ပေမယ့် ရင်သားကင်ဆာကို ဓာတ်မှန်ရိုက်ပြီးစစ်တာက သူတကယ်လုပ်ပေးနိုင်တာထက် ပိုပြီးလုပ်ပေးနိုင်တယ်ဆိုတဲ့သဘောမျိုး ဖြစ်ချင်ဖြစ်သွားခဲ့မယ်လို့ နားလည်လာတဲ့လူတွေဟာ ကျွန်တော်တို့ထဲက ဒီဟာကိုအများကြီးလုပ်ထားတဲ့လူတွေအထဲမှာ တိုးတိုးပြီးလာနေပါပြီ' လို့ Dershaw က ပြောပါတယ်။ အဲဒီလိုပြောရင်း သူဟာ အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ရဲ့ရင်သားဓာတ်မှန်ကို ကြည့်နေပါတယ်။ အဲဒီအမျိုးသမီးရဲ့အသားပိုက ညာဘက်ကို စင်တီမီတာနည်းနည်းလောက်ရောက်သွားရင် မြင်ရမှာမဟုတ်ပါဘူး။ အဲဒီလိုဓာတ်မှန်တစ်ခုကို ကြည့်ရတာဟာ သူ့အတွက်စိတ်လှုပ်ရှားစရာများ ဖြစ်နေလား။ Dershaw က ခေါင်းရမ်းပြပါတယ်။ 'နည်းပညာရဲ့အကန့်အသတ်တွေကို ခင်ဗျားအနေနဲ့လေးစားရမယ်။ ရင်သားဓာတ်မှန်နဲ့ ကျွန်တော်လုပ်ရမယ့်အလုပ်က ဓာတ်မှန်ထဲမှာမတွေ့နိုင်တဲ့ဟာကိုရှာဖွေ မဟုတ်ပါဘူး။ ဓာတ်မှန်ထဲမှာ ကျွန်တော်တွေ့နိုင်တဲ့ဟာကိုပဲ ရှာဖွေပါ။ အဲဒီအချက်ကိုလက်မခံဘူးဆိုရင် ရင်သားဓာတ်မှန်တွေကို ကျွန်တော်ကြည့်မနေသင့်တော့ပါဘူး' လို့ သူက ပြောပါတယ်။

(၇)

၂၀၀၂ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ၊ အီရတ်စစ်ပွဲမဖြစ်ခင်ကလေးမှာ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး Colin Powell က ကုလသမဂ္ဂကိုသွားပြီး အီရတ်နိုင်ငံဟာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေကို ပြောင်ပြောင်တင်းတင်းဖိဆန်နေပြီလို့ ကြေညာခဲ့ပါတယ်။ လူတွေကို အစုလိုက်အပြုံလိုက် သေကြေပျက်စီးစေနိုင်တဲ့လက်နက်တွေကို ဖုံးကွယ်ဖို့ကြိုးစားနေကြတဲ့ ဆွေးနွေးမှုတွေလို့ ယူဆရတဲ့အီရတ်ထိပ်တန်းတပ်မတော်အရာရှိကြီးတွေရဲ့ တယ်လီဖုန်းပြောစကားမှတ်တမ်းတွေကို သူက တင်ပြခဲ့ပါတယ်။ သူကရွေ့လျားနိုင်တဲ့ ဇီဝလက်နက်ပစ္စည်းတွေအကြောင်း မျက်မြင်သက်သေတွေရဲ့ပြောပြချက်တွေကိုလည်း ပြောပြခဲ့ပါတယ်။ အဲဒါအပြင် ဆွဲဆောင်မှုအရှိဆုံးကတော့ ရုပ်ပုံတွေတစ်သိတစ်တန်းကြီးကို သူကတင်ပြလိုက်တာပါပဲ။ အဲဒီရုပ်ပုံတွေက Tajiri အီရတ်ဓာတ်လက်နက်စက်ရုံလို့ သူပြောနေတဲ့သေသေချာချာမှတ်ချက်တွေထည့်ရေးထားတဲ့ ပုံရိပ်ပြတ်သားမှုအားကောင်းတဲ့ ဂြိုဟ်တုဓာတ်ပုံတွေပါ။

'ပုံနှစ်ပုံကိုမပြခင် ဂြိုဟ်တုကရိုက်ထားတဲ့ဓာတ်ပုံတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး တစ်ခုလောက်ကျွန်တော်ပြောပါရစေ' Powell ကစပြီး ပြောပါတယ်။ 'လူကြီးမင်းတို့ကို ကျွန်တော်ပြမယ့် ဓာတ်ပုံတွေဟာ သာမန်လူတစ်ယောက်အတွက် အဓိပ္ပာယ်ဖော်ဖို့ တစ်ခါတလေမှာ ခက်ခဲပါတယ်။ ဓာတ်ပုံတွေကို သရုပ်ခွဲစိစစ်ရတဲ့အလုပ်ဟာ တော်တော်အပင်ပန်းခံရပြီး ကျွမ်းကျင်သူတွေနဲ့နာရီပေါင်းများစွာ သေသေချာချာ စူးစူးစိုက်စိုက်ကြည့်ရတဲ့အလုပ်ပါ။ ဒါပေမဲ့ ဒီပုံတွေဟာ ဘာတွေညွှန်ပြတယ်။ ဘယ်လိုအဓိပ္ပာယ်ရတယ်ဆိုတာတွေကို ကျွန်တော်

ကြိုးစားပြီးရှင်းပြသွားမှာပါ' ပထမဓာတ်ပုံက ၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၁၀ ရက်နေ့စွဲနဲ့ပါ။ သုံးလလောက်ပဲကြာပါသေးတယ်။ အီရတ်တွေအနေနဲ့ လူတွေကိုအစုလိုက်အပြုံလိုက် သေကြေပျက်စီးစေနိုင်တဲ့ လက်နက်တွေအားလုံးကို စွန့်ပစ်ရမယ့်အချိန်ကိုကျော်လွန်ခဲ့တာ နှစ်နဲ့ချီအောင်ကြာခဲ့ပြီးတဲ့အချိန်ပါ။ 'လူကြီးမင်းတို့ ပိုပြီးအနီးကပ်မြင်ရအောင် ကျွန်တော် ပြပါမယ်' လို့ Powell က ပြောပြီး ပထမဓာတ်ပုံကို အနီးကပ်ချဲ့ပြလိုက်ပါတယ်။ အဲဒီပုံက လေးထောင့်ပုံအဆောက်အအုံတစ်ခုကိုပြနေပြီး အဲဒီအဆောက်အအုံရဲ့ဘေးမှာ ယာဉ် တစ်စီးရပ်ထားပါတယ်။ 'ဘယ်ဘက်က ပုံကိုကြည့်လိုက်ပါ။ ဘယ်ဘက်မှာရှိတာကတော့ ဓာတုကတုတ်ကျင်းလေးခုထဲက တစ်ခုရဲ့အနီးကပ်ပုံပါ။ ဒီမြားနှစ်ခုက အဲဒီကတုတ်ကျင်း တွေထဲမှာ ဓာတုလက်နက်တွေသိုလှောင်ထားတယ်ဆိုတဲ့ သေချာတဲ့လက္ခဏာတွေရှိနေ တယ်ဆိုတာကို ညွှန်ပြနေပါတယ်။ 'လုံခြုံရေး' လို့ ရေးထားတဲ့အပေါ်ဘက်က မြားက ဒီလိုကတုတ်ကျင်းမျိုးအတွက် အမှတ်အသားတစ်ခုဖြစ်တဲ့ အဆောက်အအုံတစ်ခုကိုပြနေ ပါတယ်။ အဲဒီအဆောက်အအုံထဲမှာ ကတုတ်ကျင်းထဲကထွက်လာနိုင်တဲ့ ပေါက်ကြားမှု မှန်သမျှကိုစောင့်ကြည့်ဖို့ အထူးစောင့်အကြပ်တွေနဲ့ အထူးကိရိယာတွေတပ်ဆင်ထားတာ ရှိပါတယ်' အဲဒီနောက် သူက အဆောက်အအုံနားမှာကပ်နေတဲ့ယာဉ်ဆီကို ရွှေ့သွား ပါတယ်။ အဲဒါက နောက်ထပ်အမှတ်အသားတစ်ခုပဲလို့ သူက ပြောပါတယ်။ 'အဲဒါက တစ်ခုခုအမှားအယွင်းရှိရင်သုံးမယ့် ရေဒီယိုသတ္တိကြွပစ္စည်းဖယ်ရှားရေးယာဉ်ပါ။ အဲဒီယာဉ် က အဲဒီအဆောက်အအုံလေးခုကိုပတ်သွားနေပြီး အဲဒီကတုတ်ကျင်းတွေအထဲမှာ လူတွေက အလုပ်တွေလုပ်နေကြလို့သာ အဲဒီယာဉ်ကလည်း သွားလာ လှုပ်ရှားနေတာပါပဲ။

Powell ရဲ့ သရုပ်ခွဲစိစစ်မှုက အဲဒါဟာ ဘယ်လိုကုန်တင်ကားမျိုးဖြစ်တယ်ဆိုတာ ဓာတ်ပုံကိုကြည့်ပြီးပြောနိုင်တယ်လို့ယူဆထားတာ သေချာပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အပေါ်က ရိုက်ထားတဲ့ ကုန်တင်ကားတွေရဲ့ဓာတ်ပုံတွေဟာ ကျွန်တော်တို့ထင်သလောက် အမြဲတမ်း ရှင်းနေတာ မဟုတ်ပါဘူး။ တစ်ခါတစ်လေမှာ ရေနံစည်တွေကိုတင်ပြီး ဆွဲနေတဲ့ကုန်တင် ကားတွေဟာ Scud ခုံးကျည်တွေတင်ပြီးဆွဲနေတဲ့ကားတွေနဲ့ တစ်ဖြတ်တည်းတူနေတတ်ပါ တယ်။ ပြီးတော့ ဓာတ်ပုံတစ်ပုံဟာ ကောင်းမွန်တဲ့အစပိုင်းတစ်ခုဖြစ်ပေမဲ့ သင်ကြည့်နေတဲ့ ဟာကို သင်အမှန်တကယ်သိချင်တယ်ဆိုရင် ဓာတ်ပုံအပြင်နောက်ထပ်လိုအပ်ချက်တွေ ရှိနိုင်ပါတယ်။ အဲဒီဓာတ်ပုံတွေကို CIA မှာ ရုပ်ပုံသရုပ်ခွဲစိစစ်ရေးမှူးအဖြစ် နှစ်ပေါင်း များစွာလုပ်ခဲ့ဖူးတဲ့ Patrick Eddington နဲ့အတူ ကျွန်တော်ကြည့်ခဲ့ပါတယ်။ Eddington က အဲဒီပုံတွေကို သေသေချာချာလေ့လာပါတယ်။ 'သူတို့က အဲဒါတွေဟာ ရေဒီယိုသတ္တိကြွ ပစ္စည်းဖယ်ရှားရေးယာဉ်တွေပဲလို့ ပြောဖို့ကြိုးစားနေကြတယ်' လို့သူက ပြောပါတယ်။ သူ့ရဲ့ laptop ပေါ်မှာ ဓာတ်ပုံတစ်ပုံတင်ထားပြီး အဲဒီပုံကို သေသေချာချာမြင်ရအောင် ကမ္ဘာ့ပြေး

ကြည့်ပါတယ်။ ‘ဒါပေမဲ့ ပုံရိပ်ရဲ့ပြတ်သားမှုက ကျွန်တော့်အတွက် လုံလောက်ပါတယ်။ အဲဒီအတိုင်းဖြစ်မယ်မထင်ဘူးလို့ ကျွန်တော်ပြောနိုင်ပါတယ်။ ပြီးတော့ အဲဒီနားမှာ တခြား ရေဒီယိုသတ္တိကြွပစ္စည်းဖယ်ရှားရေးယာဉ်တစ်စီးကိုမှလည်း ကျွန်တော်မတွေ့ရဘူး’ ပုံမှန် ရေဒီယိုသတ္တိကြွပစ္စည်းဖယ်ရှားရေးယာဉ်က ဆိုဗီယက်တွေလုပ်တဲ့ သေတ္တာပုံကိုယ်ထည်ရှိတဲ့ ဗင်ကားတစ်မျိုးပါလို့ Eddington က ပြောပါတယ်။ ဒီကုန်တင်ကားရဲ့ အရွယ်ကရှည်လွန်း နေတယ်။ Eddington က သူ့ရဲ့ဒုတိယသဘောထားအနေနဲ့ Ray Mcaovern ကို ထောက်ခံ ပါတယ်။ Ray ဟာ George H.W Bush ဒုတိယသမ္မတဖြစ်ခဲ့တုန်းက Bush ရဲ့ ကိုယ်ရေး ဆိုင်ရာ ထောက်လှမ်းရေးမှူးလုပ်ခဲ့ပြီး နှစ်ဆယ့်နှစ်နှစ်ကြာအောင် CIA ကို သရုပ်ခွဲစိစစ်ခဲ့ တဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ပါတယ်။ ‘ခင်ဗျားသာ ကျွမ်းကျင်သူတစ်ယောက်ဆိုရင် ဒီလိုပုံမျိုးတွေကို ကြည့်ပြီးပြောဖို့ ပြောစရာတွေတစ်ပုံကြီးပဲ။ ကျွန်တော့်အထင်ပြောရရင်တော့ အဲဒါ မီးသတ် ကားပါပဲ’ လို့ Mc Govern က ပြောလိုက်ပါတယ်။

ဒီဇင်ဘာ ၁၃၊ ၂၀၀၄

အခန်း (၃)
အသက်ကြီးမှ ထူးချွန်ထက်မြက်လာသူများ

“ထူးချွန်ထက်မြက်သောပါရမီ” နှင့် “အရွယ်နှင့်မလိုက်အောင်တော်သောဉာဏ်” ကို ဘာကြောင့် အတူတူဟု သတ်မှတ်နေကြသနည်း

(၁)

သူစိတ်ကူးယဉ်စာပေတွေရေးတော့မယ်လို့ ဆုံးဖြတ်လိုက်တဲ့အချိန်မှာ Ben Fountain ဟာ Dallas မှာရှိတဲ့ အိမ်ခြံမြေလုပ်ငန်းရုံးတွေဖြစ်တဲ့ Akin, Gump, Strauss, Hauer & Feld ရုံးတွေနဲ့ အလုပ်တွေတွဲပြီးလုပ်နေတာပါ။ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေတဲ့စာအုပ်တွေထဲမှာ Fountain ပါခဲ့ဖူးတာဆိုလို့ ဥပဒေဝေဖန်ချက်ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်ပဲ ရှိပါသေးတယ်။ စာပေနဲ့ပတ်သက်ပြီး သူ့လေ့ကျင့်ခဲ့ဖူးတာက ကောလိပ်မှာတီထွင်ဖန်တီးမှု အရေးအသားဆိုင်ရာ သင်တန်းနည်းနည်းပါးပါးလောက်ပါပဲ။ ညအချိန် သူ့အလုပ်က အိမ်ကိုပြန်ရောက်တဲ့အခါ စာရေးဖို့ ကြိုးစားပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ များသောအားဖြင့်တော့ ပင်ပန်းလွန်းတာကြောင့် များများမရေးနိုင်ပါဘူး။ ဒါနဲ့ သူက သူ့ရဲ့အလုပ်ကိုစွန့်ပစ်ဖို့ ဆုံးဖြတ်လိုက်ပါတယ်။

ဖေဖော်ဝါရီလရဲ့ တစ်ခုသောတနင်္လာနံနက်မှာ သူဟာ သူ့ရဲ့ဘဝသစ်ကိုစခဲ့ပါတယ်။ မနက် ၇ နာရီခွဲမှာ မီးဖိုချောင်ထဲက စားပွဲမှာသူထိုင်ပါတယ်။ နေ့တိုင်းနေ့တိုင်း နေ့လယ်စားချိန်အထိ သူစာရေးပါတယ်။ ပြီးရင် သူ့ရဲ့စိတ်ကိုအနားပေးဖို့ ကြမ်းပြင်ပေါ်မှာ မိနစ်နှစ်ဆယ်လှဲပါတယ်။ ပြီးရင် နောက်ထပ် နာရီနည်းနည်းထပ်ကြာအောင် အလုပ်ပြန်လုပ်ပါတယ်။ သူက ရှေ့နေတစ်ယောက်ပါ။ သူ့မှာ စည်းစနစ်ရှိပါတယ်။ ‘စာရေးတဲ့ အလုပ်ကိုကောင်းကောင်းမလုပ်ဖြစ်ရင် ကျွန်တော်နေမထိ ထိုင်မသာဖြစ်တယ်ဆိုတာကို အစောကြီးထဲက ကျွန်တော်သဘောပေါက်ခဲ့တာပါ။ ဒါကြောင့် စာကိုကျွန်တော်ရေးဖြစ်အောင်ရေးတယ်။ အဲဒါကို ကျွန်တော့်ရဲ့အလုပ်တစ်ခုလို့ပဲသဘောထားပြီး ကျွန်တော်လွှဲ

တယ်။ အချိန်ဆွဲပြီးလုပ်တာမျိုးမရှိဘူး' လို့ သူက ပြောပါတယ်။ သူ့ရဲ့ပထမဇာတ်လမ်းက ကိုယ်ကျင့်တရားစည်းကိုဖောက်ပြီး အတွင်းရေးသတင်းအချက်အလက်တွေကို အသုံးပြုတဲ့ stock ပွဲစားတစ်ယောက်ရဲ့အကြောင်းပါ။ အဲဒီဇာတ်လမ်းက စာမျက်နှာ ၆၀ ရှိပြီး အဲဒါကို ရေးတာ အချိန်သုံးလကြာသွားတယ်။ အဲဒီဇာတ်လမ်းပြီးသွားတဲ့အခါ နောက်ထပ်ဇာတ်လမ်း တစ်ပုဒ် ထပ်ရေးပါတယ်။

ပထမတစ်နှစ်အတွင်းမှာ Fountain ဟာ ဇာတ်လမ်းနှစ်ပုဒ်ရောင်းခဲ့ပါတယ်။ သူဟာ သူ့ကိုယ်သူယုံကြည်လာပါတယ်။ လုံးချင်းဝတ္ထုတစ်ပုဒ်ကို သူရေးပါတယ်။ အဲဒီဝတ္ထု ကသိပ်မကောင်းဘူးလို့ သူဆုံးဖြတ်လိုက်တဲ့အတွက်ရေးတာကိုအဆုံးသတ်ပြီး အံ့ဆွဲထဲထည့် ထားလိုက်ပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာ သူ့ရဲ့အမှောင်ကာလလို့ သူခေါ်ခဲ့တဲ့အချိန်ကိုရောက်လာ ပြီး သူက သူ့ရဲ့မျှော်လင့်ချက်တွေကို ပြန်ညှိပါတယ်။ ပြီးတော့ အသစ်ပြန်စပါတယ်။ Harper's မဂ္ဂဇင်းထဲမှာ သူ့ရဲ့ဝတ္ထုတိုတစ်ပုဒ်ပါလာပါတယ်။ နယူးယောက်က စာပေကိုယ် စားလှယ်တစ်ယောက်က အဲဒီဝတ္ထုတိုကိုတွေ့သွားပြီး သူ့ကိုအလုပ်ခန့်လိုက်ပါတယ်။ သူက ဝတ္ထုတိုတွေကိုစုပြီး 'ချီဂွေဇာရာနှင့် တဒင်္ဂတွေ့ဆုံခြင်း' လို့ နာမည်ပေးလိုက်ပြီး Harper Collins ဆိုတဲ့စာအုပ်တိုက်က အဲဒီစာအုပ်ကို ထုတ်ဝေပါတယ်။ ဝေဖန်ချက်တွေက အုတ် အော်သောင်းတင်းဖြစ်သွားပါတယ်။ Times Book Review က အဲဒီစာအုပ်ဟာ ရင်နှင့် အောင်ခံစားရတယ်လို့ ချီးမွမ်းလိုက်ပါတယ်။ အဲဒီစာအုပ်ဟာ ဟာမင်းဝေးဖောင်ဒေးရှင်း ရဲ့ 'ကလောင်' ဆုကိုရသွားတဲ့အပြင် စာအုပ်အရသာခံစားမှု နံပါတ်တစ်လို့နာမည်ပေးတာ ကိုလည်းခံခဲ့ရပါတယ်။ ဒီစာအုပ်ဟာ အဓိကဒေသဆိုင်ရာ အရောင်းရဆုံးစာအုပ်စာရင်းမှာ ဝင်သွားသလို Sanfrancisco Chronicle the Chicago Tribune နဲ့ Kirkus Re-views ဆိုတဲ့ သတင်းစာနဲ့မဂ္ဂဇင်းကြီးတွေက ဒီစာအုပ်ကို အဲဒီနှစ်ရဲ့အကောင်းဆုံးစာအုပ် လို့သတ်မှတ်ပြီး Graham Greene၊ Evelyn Waugh၊ Robert Stone နဲ့ John Le Carre တို့လို စာရေးဆရာကြီးတွေနဲ့နှိုင်းယှဉ်မှုတွေ လုပ်ပြခဲ့ပါတယ်။

Ben Fountain တက်လာပုံက စာပေလောကကြီးထဲကို ရုတ်တရက်မုန်တိုင်းဆင်ပြီး ဝင်လာတဲ့ကျေးတောသားကလေးတစ်ယောက်ဆိုတဲ့ လူသိများတဲ့ဇာတ်လမ်းကလေးနဲ့ သွားတူသလိုလိုဖြစ်နေပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ Ben Fountain ရဲ့ အောင်မြင်မှုက 'ရုတ်တရက်' ဆိုတာမျိုးနဲ့အဝေးကြီးပါ။ ၁၉၈၈ ခုနှစ်မှာ Akin Gump က သူ့ရဲ့အလုပ်ကို စွန့်ခွာခဲ့တယ်။ အဲဒီစောစောပိုင်းနှစ်တွေတုန်းက သူ့ရဲ့ဇာတ်လမ်းတိုင်းဟာ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေတာမခံရခင် အနည်းဆုံးအကြိမ်သုံးဆယ်လောက် အပယ်ခံခဲ့ရတာပါ။ အံ့ဆွဲထဲကို သူပစ်ထည့်ထားတဲ့ လုံးချင်းဝတ္ထုဆိုရင် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေဖို့အတွက် အချိန်လေးနှစ်ကြာသွားပါတယ်။ သူ့ရဲ့မှောင် မိုက်တဲ့ကာလကြီးထဲမှာ ၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်တွေရဲ့နောက်ပိုင်း တစ်ခြမ်းလုံးပါသွားခဲ့ပါ

တယ်။ ၂၀၀၆ ခုနှစ်မှာ တဒဂ်တွေ့ဆုံခြင်းများ (*Brief Encounters*) စာအုပ်နဲ့ သူပေါက် သွားခဲ့တာက သူ့ရဲ့မီးဖိုချောင်ထဲက စားပွဲကလေးမှာ ပထမဆုံးစာထိုင်ရေးပြီး ဆယ့်ရှစ်နှစ် ကြာမှပါ။ တောကတက်လာတဲ့ လူငယ်စာရေးဆရာကလေးက အသက်လေးဆယ့်ရှစ်နှစ် အရွယ်ကိုရောက်မှ စာပေလောကကြီးထဲသို့ မုန်တိုင်းဆင်ပြီး ဝင်လာခဲ့တာပါ။

(၂)

‘ထူးချွန်ထက်မြက်တဲ့ပါရမီ’ (Genius) ကို ‘အရွယ်နဲ့မမျှအောင်တော်တဲ့ဉာဏ်’ (Precosity) နဲ့ ခွဲခြားလို့မရအောင် တွဲပြီးမြင်နေတာဟာ လူကြိုက်များတဲ့အယူအဆတစ်ခု ပါပဲ။ အမှန်တကယ် ထိုးထွင်းတီထွင်ကြံဆထားတဲ့ဟာ တစ်ခုခုကိုလုပ်ဖို့အတွက် နုပျိုလန်း ဆန်းမှုနဲ့ တက်ကြွတဲ့ခွန်အားအသစ်တွေလိုတယ်လို့ ကျွန်တော်တို့ထင်လေ့ရှိတတ်ပါတယ်။ Orson Welles ဟာ *Citizen Kane* ဆိုတဲ့ သူ့ရဲ့အကောင်းဆုံးရုပ်ရှင်ကို အသက် ၂၅ နှစ်မှာ ရိုက်ခဲ့တာပါ။ Herman Melville ဟာ သူ့အသက်နှစ်ဆယ်ကျော်အရွယ်ရဲ့ အနှောင်း ပိုင်းမှာ *Moby-Dick* နဲ့တွဲပြီး စာအုပ်တစ်အုပ်ကို တစ်နှစ်ကြာအောင်ရေးခဲ့ပြီး သူ့အသက် သုံးဆယ့်နှစ်နှစ်မှာ အထွတ်အထိပ်ကိုရောက်သွားပါတယ်။ Mozart က သူ့ရဲ့ထူးချွန်ပြောင် မြောက်တဲ့ e-flat major အမှတ် ၉ စန္ဒရားတီးကွက်ကိုရေးခဲ့တာဟာ အသက် ၂၁ နှစ်မှာပါ။ ကဗျာလင်္ကာလို တီထွင်ဖန်တီးမှုတချို့မှာ ‘အရွယ်နဲ့မမျှအောင် တော်တဲ့ဉာဏ်’ ရဲ့ အရေးပါ မှုဟာ သံမဏိစည်းမျဉ်းတစ်ခုလိုဖြစ်လာပါတယ်။ ‘J.Alfred Prufrock ရဲ့အချစ်သီချင်း’ ကိုရေးတုန်းက T.S Eliot ဟာ အသက် နှစ်ဆယ့်သုံးနှစ်ပဲရှိသေးတယ်။ ‘ကဗျာဆရာတွေဟာ အသက်ငယ်ငယ်ကလေးနဲ့ အထွတ်အထိပ်ကိုရောက်ကြတယ်’ လို့ တီထွင်ဖန်တီးနိုင်စွမ်းကို သုတေသနလုပ်နေတဲ့ James Kaufman က ပြောပါတယ်။ အဲဒါကို ‘Flow’ ဆိုတဲ့စာအုပ်ကို ရေးတဲ့ Mihaly Csikszentmihalyi ကလည်း သဘောတူပါတယ်။ ‘တီထွင်ဖန်တီးမှုအရှိဆုံး တေးကဗျာတွေကို ငယ်ရွယ်သူတွေကရေးတာလို့ ယုံကြည်ရပါတယ်’ လို့ သူကပြောပါတယ်။ တီထွင်ဖန်တီးမှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး ထိပ်ဆုံးကဩဇာညောင်းနေတဲ့ ဟားဗတ်တက္ကသိုလ်က စိတ်ပညာရှင် Howard Gardner ကတော့ ‘ကဗျာလင်္ကာဆိုတာ ထက်မြက်တဲ့အရည်အချင်း ကို စောစောစီးစီးရှာတွေ့မယ်၊ လောင်ကျွမ်းပြီး ထွန်းလင်းတောက်ပမယ် ပြီးရင် ငယ်တုန်း ရွယ်တုန်းမှာပဲ မှေးမှိန်အဆုံးသတ်သွားတဲ့နယ်ပယ်တစ်ခုပါပဲ’ လို့ ပြောပါတယ်။

လွန်ခဲ့တဲ့နှစ်အနည်းငယ်က ချီကာဂိုတက္ကသိုလ်က ဘောဂဗေဒပညာရှင် David Galenson ဟာ တီထွင်ဖန်တီးနိုင်စွမ်းနဲ့ပတ်သက်တဲ့ အဲဒီအယူအဆမှန်၊ မမှန်ဖော်ထုတ်ဖို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါတယ်။ သူက ၁၉၈၀ ခုနှစ်ကတည်းက ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့တဲ့ အဓိက ကဗျာပေါင်း ချုပ်စာအုပ်ပေါင်း လေးဆယ့်ခုနှစ်အုပ်ကိုကြည့်ပြီး အကြိမ်အများဆုံးပါလာတဲ့ကဗျာတွေကို

ရေတွက်ကြည့်ပါတယ်။ တချို့လူတွေကတော့ စာပေအရည်အချင်းကို ကိန်းဂဏန်းနဲ့ တိုင်းတာလို့ရတယ်ဆိုတဲ့ အယူအဆကြီးကို မကျေနပ်ကြမှာသေချာတယ်။ ဒါပေမဲ့ Galenson လုပ်ချင်တာက အမေရိကန်စံနှုန်းနဲ့ဆိုရင် ဘယ်ကဗျာတွေဟာ အရေးအကြီးဆုံးလို့ စာပေ ပညာရှင်တွေထင်သလဲဆိုတာကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် နမူနာထုတ်ကြည့်ချင်တာသက်သက် ပါ။ ထိပ်ဆုံးဆယ့်တစ်ပုဒ်ကိုစပ်ခဲ့တဲ့ အသက်အရွယ်တွေကို အစဉ်အတိုင်းပြန်ကြည့်မယ် ဆိုရင် ၂၃ နှစ်၊ ၄၁ နှစ်၊ ၄၈ နှစ်၊ အသက် ၄၀၊ ၂၉ နှစ်၊ အသက် ၃၀၊ အသက် ၂၈ နှစ်၊ ၃၈ နှစ်၊ ၄၂ နှစ် နဲ့ ၄၉ နှစ် အသီးသီးဖြစ်နေတာကို တွေ့ရပါတယ်။ ကဗျာလင်္ကာ ဆိုတာ ငယ်ရွယ်တဲ့လူတွေပဲလုပ်တဲ့အလုပ်ဆိုတဲ့ အယူအဆအတွက် အထောက်အထား မရှိဘူးလို့ Galenson က ကောက်ချက်ချလိုက်ပါတယ်။ တချို့ကဗျာဆရာတွေက သူတို့ရဲ့ အလုပ်ကိုစပြီးလုပ်ခါစမှာ အကောင်းဆုံးလက်ရာတွေ ထွက်လာကြတယ်။ တချို့ကတော့ ဆယ်စုနှစ်တွေကြာသွားပြီးမှ သူတို့ရဲ့အကောင်းဆုံးလက်ရာတွေ ထွက်ကြပါတယ်။ Frost ရဲ့ လက်ရွေးစင်ကဗျာတွေထဲက လေးဆယ့်နှစ်ရာခိုင်နှုန်းဟာ သူ့အသက် ငါးဆယ်ကျော်မှ ရေးခဲ့တဲ့ကဗျာတွေပါ။

ရုပ်ရှင်မှာလည်း ထိုနည်းလည်းကောင်းပါပဲလို့ Galenson က ‘သက်ကြီးပညာ ရှင်များနှင့် နုပျိုသောထူးချွန်ထက်မြက်သည့် ပါရမီရှင်များ သို့မဟုတ် အနုပညာဖန်တီး မှု၏ ဘဝစက်ဝန်းနှစ်ခု’ ဆိုတဲ့ သူ့ရဲ့စာတမ်းထဲမှာ ထောက်ပြထားပါတယ်။ အသက်နှစ် ဆယ့်ငါးနှစ်မှာ ဒါရိုက်တာတစ်ယောက်အဖြစ်နဲ့ အထွတ်အထိပ်ရောက်လာတဲ့ Orson Wells ရှိတာတော့ မှန်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ Alfred Hitchcock လည်း ရှိသေးတယ်လေ။ သမိုင်းမှာ ဒါရိုက်တာတစ်ယောက်ရဲ့ အထူးချွန်အထက်မြက်ဆုံးလက်ရာတွေလို့ ဆိုရမယ့်ဇာတ်ကား တွေကို Hitchcock ရိုက်ခဲ့တာဟာ သူ့အသက် ၅၄ နှစ်နဲ့ ၆၁ နှစ်ကြားမှာပါ။ ‘Huckle- berry Finn ၏စွန့်စားခန်းများ’ စာအုပ်ကို Mark Twain ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့တာက သူ့ အသက် ၄၁ နှစ်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ Daniel Defoe က သူ့ရဲ့ ‘ရှော်ဘင်ဆင်ခရူးဆိုး’ ဝတ္ထုကို အသက် ၅၈ နှစ်မှာ ရေးခဲ့ပါတယ်။

Galenson ရဲ့ ခေါင်းထဲကထွက်ဘဲ စွဲနေတဲ့သာဓကတွေက Picasso နဲ့ Cezanne တို့ပါပဲ။ သူဟာ အနုပညာကို မြတ်နိုးသူတစ်ယောက်ဖြစ်ပြီး သူတို့ရဲ့ဘဝဇာတ်ကြောင်းတွေ ကို သူကောင်းကောင်းသိပါတယ်။ Picasso ဟာ လျှမ်းလျှမ်းတောက်အောင် ထူးချွန် ထက်မြက်တဲ့ ပါရမီရှင်ကြီးတစ်ယောက်ပါ။ တကယ်ပန်းချီဆရာတစ်ယောက်ဆိုတဲ့ သူ့ရဲ့ အလုပ်ကို အသက် ၂၀ အရွယ်မှာ သူ့ဆွဲခဲ့တဲ့ ‘ပြန်လည်အောက်မေ့ခြင်း’ လို့လည်း သိ ထားကြတဲ့ ‘Casagemas ကို မြှုပ်နှံခြင်း’ ဆိုတဲ့ အပြောင်မြောက်ဆုံးပန်းချီကားနဲ့ စခဲ့ပါ တယ်။ အသက် ၂၆ နှစ်အရွယ်မှာ အကြီးအကျယ် အခမ်းနားဆုံးလက်ရာတွေကို ရေးဆွဲခဲ့ပါ

တယ်။ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ 'ထူးချွန်ထက်မြက်တဲ့ ပါရမီ' နဲ့ပတ်သက်တဲ့ သမရိုးကျ အယူအဆနဲ့ တော့ Picasso ဟာ ကွက်တီပါပဲ။

ဒါပေမဲ့ Cezanee ကတော့ အဲဒီလိုမဟုတ်ပါဘူး။ ပဲရစ်မြို့က Musee d'orsay မှာရှိတဲ့ Cezanee ရဲ့ အခန်းနံရံတွေမှာချိတ်ထားတဲ့ အကောင်းဆုံးလက်ရွေးစင်ပန်းချီကား တွေအားလုံးကို သူ့အလုပ်သက်တမ်းရဲ့ နောက်ဆုံးအချိန်တွေမှာဆွဲခဲ့တာပါ။ Galenson ဟာ ရိုးစင်းတဲ့စီးပွားရေးသရုပ်ခွဲစိစစ်မှုတစ်ခုကို လုပ်ခဲ့ပါတယ်။ Picasso နဲ့ Cezanee တို့နှစ်ယောက် သူတို့ရဲ့လက်ရာတွေကိုဖန်တီးခဲ့တဲ့ သူတို့ရဲ့အသက်အရွယ်တွေနဲ့ ပန်းချီကား တွေကို လေလံတင်ခဲ့တဲ့ဈေးနှုန်းတွေကို ဇယားချကြည့်ခဲ့တာပါ။ Picasso အသက် နှစ်ဆယ် ကျော်အရွယ်မှာဆွဲခဲ့တဲ့ ပန်းချီကားတစ်ချပ်ရဲ့တန်ဖိုးဟာ သူ့အသက်ခြောက်ဆယ်ကျော် အရွယ်မှာဆွဲခဲ့တဲ့ ပန်းချီကားတစ်ချပ်ထက် ပျမ်းမျှအားဖြင့် လေးဆလောက်ပိုများနေတယ် ဆိုတာကို သူတွေ့ခဲ့ပါတယ်။ Cezanee အတွက်ကျတော့ အဲဒါနဲ့ပြောင်းပြန်ဖြစ်နေပါတယ်။ သူ့အသက် ခြောက်ဆယ်ကျော်အရွယ်မှာဆွဲခဲ့တဲ့ ပန်းချီကားတွေက သူ လူငယ်တစ်ယောက်ပဲ ရှိစဉ်တုန်းက ဖန်တီးခဲ့တဲ့ပန်းချီကားတွေထက် ဆယ့်ငါးဆပိုပြီးတော့တန်ဖိုးမြင့်နေပါတယ်။ ငယ်ရွယ်နုပျိုမှုရဲ့လန်းဆန်းတက်ကြွမှုနဲ့ခွန်အားတွေဟာ Cezanee အတွက်တော့ ဘာမှ စွမ်းဆောင်မပေးပါဘူး။ သူဟာ အသက်ကြီးမှ ထူးချွန်ထက်မြက်လာတဲ့သူပါ။ 'ထူးချွန် ထက်မြက်တဲ့ပါရမီ' နဲ့ 'အရွယ်နဲ့မမျှအောင်တော်တဲ့ဉာဏ်' ကို ကျွန်တော်တို့ရှင်းပြတဲ့နေရာ မှာ အကြောင်းကြောင်းကြောင့် ကမ္ဘာပေါ်က တခြား Cezanee တွေကို နားလည်သဘော ပေါက်ဖို့ မေ့သွားခဲ့ကြပါတယ်။

(၃)

စာရေးဖို့ သူ့ရဲ့မီးဖိုချောင်ထဲကစားပွဲမှာ Ben Fountain စပြီးထိုင်တဲ့ ပထမနေ့ဟာ အဆင်ပြေခဲ့ပါတယ်။ Stock ပွဲစားကြီးရဲ့ဇာတ်လမ်းကို ဘယ်လိုစရမလဲဆိုတာကို သူသိခဲ့ပါ တယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒုတိယနေ့မှာတော့ သူ့စိတ်တွေ ဘယ်လိုမှဂနာမငြိမ်ခဲ့ဘူးလို့ သူကပြောပါ တယ်။ အရာရာကို ဘယ်လိုရေးရမယ်ဆိုတာ သူမသိတော့ဘူး။ သူဟာ ပထမတန်းကျောင်း သားကလေးလိုပြန်ဖြစ်သွားသလို ခံစားခဲ့ရတယ်။ စာရွက်ပေါ်ကိုရေးချဖို့ အသင့်ဖြစ်နေရ မယ့်ပုံကျပန်းကျစိတ်ကူးတွေ သူ့မှာမရှိဘူးဖြစ်နေတယ်။ 'အဆောက်အအုံ၊ အိမ်ခန်း၊ အိမ် မျက်နှာစာ၊ ဆံပင်ပုံစံ၊ အဝတ်အစားဆိုတဲ့ တကယ့်ကိုအခြေခံကျတဲ့ဟာမျိုးတွေ စိတ်ထဲမှာ ပုံပေါ်လာအောင် ကျွန်တော်က ဖန်တီးရတာပါ။ အဲဒီဟာတွေကို စကားလုံးတွေဖြစ်သွား အောင်လုပ်ပေးမဲ့ ပုံပိုးပစ္စည်းတွေ ကျွန်တော့်မှာမရှိဘူးဆိုတာ ကျွန်တော်သဘောပေါက်သွား တယ်။ ကျွန်တော်အပြင်ကိုစပြီးထွက်တယ်။ ပုံပြအဘိဓာန်တွေ၊ ဗိသုကာအဘိဓာန်တွေ

စပြီးဝယ်တယ်။ အဲဒီကိစ္စတွေနဲ့ကျောင်းကိုသွားတယ်' လို့ သူကပြောပါတယ်။

သူဟာ သူ့စိတ်ဝင်စားတဲ့အရာတွေနဲ့ပတ်သက်တဲ့ ဆောင်းပါးတွေကိုစပြီး စုပါတယ်။ ဒီလိုနဲ့မကြာခင်မှာပဲ Haiti နိုင်ငံကို သူ့စွဲလန်းသွားပြီဆိုတာ သူသဘောပေါက်ခဲ့ပါတယ်။ 'Haiti ရဲ့ ဖိုင်ကြီးက ပိုပိုပြီးကြီးလာတယ်။ ဒီတော့ ကျွန်တော်စဉ်းစားလိုက်တယ်။ ဟုတ်ပြီ။ ငါ့ရဲ့ဝတ္ထုဟာ ဒါပဲလို့။ တစ်လနှစ်လလောက် အဲဒီနေရာကို ကျွန်တော်သွားနေဖို့ မလိုပါဘူး။ အရာရာကိုစဉ်းစားကြည့်လို့ ကျွန်တော်ရနေပြီ။ ဒါပေမဲ့ နှစ်လကျော်သွားပြန်တော့ ကျွန်တော်စဉ်းစားမိတယ်။ ဟုတ်တယ် မင်းအဲဒီကိုသွားမှ ဖြစ်မယ်ပေါ့။ ဒါနဲ့ပဲ ကျွန်တော်သွားခဲ့တယ်။ ၁၉၉၁ ခုနှစ်ရဲ့ ဧပြီ ဒါမှမဟုတ် မေလထဲလောက်မှာပေါ့' လို့ Fountain က ပြောပါတယ်။

Fountain ကို Haiti က ဖမ်းစားထားလိုက်ပါပြီ။ 'ဒီကျွန်းက လက်တွေ့စမ်းသပ်ခန်းကြီးနဲ့ အရမ်းတူနေပါတယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့နှစ်ပေါင်း ငါးရာအတွင်းက ဖြစ်ပျက်သွားခဲ့တဲ့ ကိုလိုနီစနစ်၊ လူမျိုးရေး၊ တန်ခိုးအာဏာ၊ နိုင်ငံရေး၊ ဂေဟစနစ်ပျက်စီးမှုဆိုတာတွေအားလုံး ဒီမှာ အကုန်လာစုနေတယ်။ အဲဒါကြောင့် အဲဒီနေရာမှာရှိနေရတာကို ကျွန်တော်လှိုက်လှိုက်လှဲလှဲသဘောကျခဲ့တယ်' လို့ သူက ပြောပါတယ်။ သူဟာ Haiti ကို ခရီးတွေထပ်သွားပါတယ်။ တစ်ခါတလေ တစ်ပတ်လောက်ကြာပြီး တစ်ခါတလေနှစ်ပတ်လောက် ကြာသွားပါတယ်။ သူ မိတ်ဆွေတွေ ရလာပါတယ်။ အဲဒီမိတ်ဆွေတွေကို သူနေတဲ့ Dallas ကို လာလည်ဖို့ဖိတ်ပါတယ်။ (ခင်ဗျားရဲ့အိမ်မှာ Haiti လူမျိုးတွေ လာမတည်းဖူးသေးရင် ခင်ဗျား Haiti မှာ နေဖူးတယ်လို့ မသတ်မှတ်ဘူး' လို့ Fountain က ပြောပါတယ်) 'ကျွန်တော် ဆိုလိုတာက ကျွန်တော် သူတို့နဲ့ပတ်သက်သွားပြီ။ ကျွန်တော်ရှောင်ထွက်လို့ မရတော့ဘူး။ အဲဒါဟာ ဖြစ်စဉ်ကြီးတစ်ခုလုံးရဲ့ တော်တော်ကလေးတိကျတဲ့အချိန်ကာလ အပိုင်းအခြားနဲ့ ကျွန်တော်သိဖို့လိုတဲ့ တိကျသေချာတဲ့အရာတွေ ကျွန်တော်မှာရှိပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော်က တကယ်သိစရာမလိုတဲ့ တခြားဟာတွေလည်းရှိပါတယ်။ Save the Children အဖွဲ့မှာ အလုပ်လုပ်တဲ့လူတစ်ယောက်ကို ကျွန်တော်တွေ့ပါတယ်။ သူက ဘတ်စ်ကားနဲ့သွားရင် ဆယ့်နှစ်နာရီလောက်ကြာအောင်သွားရတဲ့ 'အလယ်ပိုင်းကုန်းမြင့်' မှာ နေပါတယ်။ ကျွန်တော့်အနေနဲ့ အဲဒီကိုသွားစရာအကြောင်း မရှိပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီကိုကျွန်တော်သွားခဲ့ပါတယ်။ ဘတ်စ်ကားက တော်တော်ကြမ်းပြီး ဖုန်တွေပါးစပ်ထဲဝင်ပါတယ်။ ကြမ်းတမ်းတဲ့ ခရီးတစ်ခုပါ။ ဒါပေမဲ့ အဲဒါဟာ ဂုဏ်ယူစရာကောင်းတဲ့ခရီးတစ်ခုပါ။ ဒီခရီးဟာ ကျွန်တော် ရေးနေတဲ့စာအုပ်နဲ့ ဘာမှမပတ်သက်ပေမဲ့ ရခဲ့တဲ့ဗဟုသုတတွေက အလဟဿဖြစ်မသွားပါဘူး' လို့ သူက ပြောပါတယ်။

'ချီဂွေဗာရာနှင့် တဒဂ်တွေ့ဆုံခြင်း' စာအုပ်ထဲမှာ ဝတ္ထုတိုလေးပုဒ်ဟာ Haiti

mgyoe.com

အကြောင်းဖြစ်ပြီး အဲဒီဝတ္ထုတိုပေါင်းချုပ်ထဲမှာ အဲဒီလေးပုဒ်က အားအကောင်းဆုံးပါ။ အဲဒီဝတ္ထုတွေက Haiti မှာလို ခံစားရပါတယ်။ ဒီဝတ္ထုတွေက Haiti နိုင်ငံထဲကနေပြီး အပြင်ကိုကြည့်ရေးထားသလို ခံစားရတယ်။ အပြင်က Haiti နိုင်ငံထဲကိုကြည့်ရေးထားသလို မခံစားရဘူး။ ‘အဲဒီဝတ္ထုကိုရေးလို့ပြီးသွားတဲ့အခါ ဘာရယ်လို့တော့မသိဘူး အဲဒီနေရာမှာ နောက်ထပ် ကျွန်တော့်အတွက်ရှိသေးတယ်လို့ ခံစားရတယ်။ ဒါကြောင့် ကျွန်တော်အဲဒီကို တောက်လျှောက်သွားနေခဲ့တယ်။ အဲဒီနေရာမှာ ကျွန်တော့်အတွက် တစ်ခုခုကတော့ အမြဲ ရှိနေတာပဲ။ ကျွန်တော် အဲဒီကိုဘယ်နှခေါက်ရောက်ပြီးပြီထင်လဲ။ အနည်းဆုံးအခေါက် သုံးဆယ်လောက်ရှိနေပြီ’ လို့ Fountain က ပြန်ပြောပါတယ်။

အရွယ်နဲ့မလိုက်အောင်တော်တဲ့ Picasso လို့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေက အဲဒီလိုအကန့်အသတ် မရှိတဲ့ စူးစမ်းလေ့လာမှုမျိုးတွေကိုလုပ်ဖို့ခဲယဉ်းတယ်လို့ Galenson က ဝေဖန်ပါတယ်။ သူတို့က သူတို့ရဲ့အမြင်ကို အဓိကထားတယ်။ တစ်နည်းအားဖြင့်ပြောရရင် သူတို့ဘယ်ကို သွားချင်တာလဲဆိုတဲ့ ရှင်းရှင်းလင်းလင်းရှိတဲ့ အယူအဆတစ်ခုနဲ့ သူတို့ကစပြီး အဲဒီအတိုင်း လက်တွေ့ဆက်လုပ်တယ်လို့ Galenson က ပြောပါတယ်။ ‘သုတေသန’ ဆိုတဲ့စကားလုံးကို ပေးထားတဲ့အရေးပါမှုကို ကျွန်တော်နားကိုမလည်ဘူးဗျာ’ လို့ ပန်းချီဆရာ Marius de Zayas နဲ့ လုပ်တဲ့အင်တာဗျူးတစ်ခုမှာ Picasso က ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။ ‘ကျွန်တော့်အမြင်က တော့ ပန်းချီမှာရှာဖွေတယ်ဆိုတာ ဘာမှအဓိပ္ပာယ်မရှိဘူး။ ရှာဖွေတယ်ဆိုတာက ပစ္စည်း တစ်ခုကိုပဲ။ ကျွန်တော့်ရဲ့အနုပညာထဲမှာ ကျွန်တော်သုံးထားတဲ့ ‘ပုံစံ’ တွေ ‘ဟန်’ တွေကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကြီးတစ်ခုလိုလို ပန်းချီပညာရဲ့ မသိရသေးတဲ့ ‘စံ’ တစ်ခုဆီကိုသွားနေ တဲ့ခြေလှမ်းတွေလိုလို ယူဆလို့ဘယ်ဖြစ်မလဲ။ စမ်းသပ်ကြည့်တဲ့အလုပ်မျိုးကို ကျွန်တော် ဘယ်တော့မှမလုပ်ဘူး’ လို့ Picasso က ဆက်ပြောခဲ့ပါတယ်။

ဒါပေမဲ့ အသက်ကြီးမှ ထူးချွန်ထက်မြက်လာသူတွေကတော့ တခြားနည်းနဲ့ အလုပ် လုပ်တတ်ကြပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ချဉ်းကပ်ပုံက စမ်းသပ်ကြည့်တဲ့သဘောဆောင်ပါတယ်။ ‘သူတို့ရဲ့ရည်မှန်းချက်တွေက မတိကျဘူး။ ဒါကြောင့် သူတို့ရဲ့လုပ်နည်းလုပ်ဟန်က သွေးတိုး စမ်းပြီးမှတစ်လှမ်းချင်းတိုက်တဲ့ပုံစံပဲ’ လို့ ‘သက်ကြီးပညာရှင်များနှင့် နုပျိုသောထူးချွန်ထက် မြက်သည့်ပါရမီရှင်များ’ စာတမ်းထဲမှာ Galenson က ရေးခဲ့ပါတယ်။ သူက ဆက်ပြောပါ သေးတယ်။

“သူတို့ရဲ့ရည်မှန်းချက်တွေမပြတ်သားဘူးဆိုတာက ဒီပန်းချီဆရာတွေဟာ သူတို့ အောင်မြင်သွားပြီလို့ ယူဆလေ့မရှိတာကြောင့် တစ်ခုတည်းသောရည်ရွယ်ချက်ရဲ့ နောက်ကိုလိုက်တဲ့အလုပ်ကပဲသူတို့အလုပ်အပေါ်မှာ မကြာခဏကြီးစိုးနေတယ်ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ်ပါပဲ။ ဒီပန်းချီဆရာတွေဟာ အကြောင်းအရာတစ်မျိုးတည်းကိုပဲ အကြိမ်

ပေါင်းများစွာပြန်ဆွဲပြီး စမ်းကြည့်ပြုပြင်နည်းနဲ့ သူ့ရဲ့ထောင့်အမြင်ကို တဖြည်းဖြည်း ပြောင်းသွားပါတယ်။ လက်ရာတစ်ခုက နောက်လက်ရာတစ်ခုကို ဦးတည်သွားတာဖြစ်ပြီး ယေဘုယျအားဖြင့် ဘယ်လက်ရာကမှ တခြားလက်ရာတွေထက် အခွင့်အရေးပိုမရ ပါဘူး။ အဲဒါကြောင့် စမ်းသပ်လေ့လာဆဲ ပန်းချီဆရာတွေဟာ ပန်းချီကားတစ်ချပ် အတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်တဲ့ပုံကြမ်းတွေ၊ အစီအစဉ်တွေကို သတ်သတ်မှတ်မှတ် လုပ်လေ့မရှိပါဘူး။ သူတို့က ပန်းချီကားတစ်ချပ်ထုတ်လုပ်တာကို ရှာဖွေတဲ့လုပ်ငန်းစဉ် တစ်ခုအဖြစ် သဘောထားတယ်။ အဲဒါဖြစ်စဉ်ထဲမှာ အဲဒီပန်းချီကားကို ဆွဲရင်းနဲ့ ပုံရိပ်ကို ရှာဖွေဖို့ သူတို့က ရည်ရွယ်ပါတယ်။ ပန်းချီကားတွေကို ပြီးအောင် ဆွဲတာထက် သင်ယူလေ့လာမှု လုပ်ရတာက ပိုအရေးကြီးတယ်လို့ အစဉ်အလာတစ်ခုအနေနဲ့ သူတို့ ကယုံကြည်နေကြတယ်။ စမ်းသပ်လေ့လာဆဲ ပန်းချီဆရာတွေဟာ လုပ်ရင်းကိုင်ရင်းနဲ့ပဲ သူတို့ရဲ့ ကျွမ်းကျင်မှုတွေကို တည်ဆောက်တယ်။ အချိန်တွေကြာလာတာနဲ့အမျှ သူတို့ရဲ့ အလုပ်ဟာ တဖြည်းဖြည်းတိုးတက်လာပါတယ်။ ဒီပန်းချီဆရာတွေဟာ အသေးစိတ် စေ့စပ်သေချာသူတွေဖြစ်ကြပြီး သူတို့ရဲ့ ရည်မှန်းချက်ကို ရောက်အောင် ဘာလို့မလုပ် နိုင်သေးတာလဲ ဆိုပြီး အားမလိုအားမရ ဖြစ်နေတတ်ကြတာ မွေတာပါပဲ။

Picasso က တွေ့ပဲ့တွေ့ချင်ပြီး မရှာချင်ပေမယ့် Cezanne ကတော့ 'ကျုပ်က ပန်းချီထဲက ရှာဖွေချင်တာဗျ' လို့ ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ပြောပါတယ်။

စမ်းသပ်လေ့လာနေတဲ့ ဆန်းသစ်တီထွင်သူတစ်ယောက်ဟာ Haiti ကို အခေါက် သုံးဆယ်လောက် သွားခဲ့ပါတယ်။ အဲဒါဟာ အဲဒီလိုစိတ်ဓာတ်မျိုးက သူ့ဘာလုပ်ချင်တယ် ဆိုတာကို တွက်ထုတ်ပုံထုတ်နည်းပါပဲ။ ဝေဖန်ရေးဆရာ Gustave Geffroy ရဲ့ ပုံတူ ပန်းချီကားကို ဆွဲခဲ့တုန်းက သူ့ကို Cezanne က ပုံအဆွဲခံဖို့ အကြိမ်ပေါင်းရှစ်ဆယ် ထိုင်ခိုင်း ခဲ့တာဟာ သုံးလကြာသွားပါတယ်။ အဲဒီလောက်ဆွဲပြီးတော့မှ အဲဒီအစီအစဉ်ပျက်သွားပြီလို့ ပန်းချီဆရာက ကြေညာခဲ့ပါတယ်။ (ထွက်လာတဲ့ရလဒ်ဟာ Musee d'Orsay ပြပွဲမှာ အပြောင် မြောက်ဆုံးလက်ရာတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့တာပါ)။ သူ့ရဲ့ပုံတွေကို ရောင်းပေးတဲ့ Ambrose Vollard ရဲ့ပုံကို ဆွဲတုန်းကလည်း Cezanne က Vollard ကို မနက်ခင်းရှစ်နာရီမှာ ရောက် အောင်လာခိုင်းပြီး ခနော်ခနဲ့ခုံမြင့်ကလေးပေါ်မှာ ဆယ်တစ်နာရီခွဲလောက်အထိ နေရာ မရွှေ့ဘဲ ထိုင်ခိုင်းခဲ့တာဟာ အကြိမ်တစ်ရာငါးဆယ်ရှိခဲ့ပါတယ်။ ပြီးလည်းပြီးရော အဲဒီပုံတူ ပန်းချီကားကို သူကစွန့်ပစ်လိုက်တယ်။ သူက ရှုခင်းတစ်ခုကို ဆွဲပြီးရင် အဲဒီရှုခင်းကို နောက်တစ်ခါထပ်ဆွဲတယ်။ ပြီးရင် အဲဒါကိုပဲ နောက်တစ်ခါပြန်ဆွဲပြန်ရော။ အားမလို အားမရဖြစ်ပြီး စိတ်မထိန်းနိုင်လို့ ပန်းချီဆွဲတဲ့ပိတ်ကားကို အပိုင်းပိုင်းဖြစ်အောင် ဆုတ်ဖြုတ် ပစ်တတ်တဲ့နေရာမှာ သူဟာ နာမည်ကြီးပါတယ်။

Mark Twain ဟာလည်း ဒီလိုပုံစံပါပဲ။ Twain ရဲ့စမ်းကြည့်ပြုပြင်နည်းနဲ့ပတ်သက်ပြီး စာပေဝေဖန်ရေးဆရာ Franklin Rogers ကို ကိုးကားပြီး Galenson က ပြောပါတယ်။ 'သူ့ရဲ့လုပ်နေကျလုပ်နည်းလုပ်ဟန်က ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုအစီအစဉ်တစ်ခုခုနဲ့ ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်ကို အစပျိုးပုံရပါတယ်။ ပုံမှန်အားဖြင့်လည်း အဲဒီအစီအစဉ်မှာ ချို့ယွင်းချက်ရှိတယ်ဆိုတာ မကြာခဏတွေ့လာတာပါပဲ။ အဲဒီအခါ အဲဒီအခက်အခဲကိုကျော်လွှားနိုင်မယ့် ဇာတ်ကွက်အသစ်တစ်ခုကိုရအောင် သူ့အပြင်းအထန်ကြိုးစားမယ်။ သူရေးထားပြီးသားကို ပြန်ရေးမယ်။ နောက်ထပ်ချို့ယွင်းချက်တစ်ခုခုကို ထပ်မတွေ့သေးမချင်း ရှေ့ဆက်သွားမယ်။ ချို့ယွင်းချက်တစ်ခုခုထပ်တွေ့လာရင် စောစောက သူ့ရဲ့လုပ်ငန်းစဉ်ကြီးကို နောက်တစ်ခါ ထပ်လုပ်ဖို့ အဲဒီချို့ယွင်းချက်က ဖိအားပေးဦးမှာပဲ' လို့ သူကပြောပါတယ်။ Twain ဟာ သူ့ရဲ့ Huckleberry Finn ကိုရေးတုန်းက အချိန်ဆွဲလိုက်၊ စိတ်ပျက်လိုက်၊ ပြန်ပြင်လိုက်၊ လက်လျှော့လိုက်တွေ အကြိမ်ပေါင်းများစွာလုပ်နေခဲ့လို့ အဲဒီစာအုပ်အပြီးသတ်ဖို့အတွက် ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုနီးပါး အချိန်တွေကုန်သွားခဲ့ပါတယ်။ Cezannes ဆိုတဲ့ လူထူးလူဆန်းတစ်ယောက်အသက်ကြီးမှ ထူးချွန်ထက်မြက်လာရတာဟာ ထူးခြားတဲ့အရည်အချင်းတစ်ခုခုချို့တဲ့နေလို့မဟုတ်သလို စျာန်မဝင်လို့ ရည်ရွယ်ချက်ကင်းမဲ့လို့ဆိုတာတွေတစ်ခုကြောင့်မှ မဟုတ်ပါဘူး။ စမ်းကြည့်ပြုပြင်တဲ့လုပ်ငန်းစဉ်အတိုင်းသွားတဲ့ ဖန်တီးမှုမျိုးဟာ အပြည့်အဝအကောင်အထည်ပေါ်ဖို့ဆိုရင် အချိန်တွေအကြာကြီးယူမှာ သေချာနေလို့ပါပဲ။

'တဒဂ်တွေ့ဆုံခြင်း' စာအုပ်ထဲက အကောင်းဆုံးဇာတ်လမ်းတစ်ပုဒ်က 'ကော်ဒီလာရာအလယ်ပိုင်းမှာ မျိုးတုံးပျောက်ကွယ်လုနီးဖြစ်နေသောငှက်များ' ပဲဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီဇာတ်လမ်းက ကိုလံဘီယာက FARC ဆိုတဲ့ သူပုန်ပြောက်ကျားအဖွဲ့က ဓားစာခံအဖြစ် ဖမ်းဆီးသွားတဲ့ သက္ကဏဗေဒပညာရှင် (ငှက်တွေအကြောင်း လေ့လာတဲ့ပညာရှင်) တစ်ယောက်အကြောင်းပါပဲ။ Fountain ရဲ့ လက်ရာအများစုလိုပဲ ဒီဇာတ်လမ်းကဖတ်ရတာ တော်တော်ချောပြီးပြေပြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီဇာတ်လမ်းကိုဖန်တီးရတဲ့နေရာမှာတော့ လွယ်ကူချောမွေ့ခဲ့တာ မဟုတ်ပါဘူး။ 'အဲဒီဇာတ်လမ်းကို သရုပ်သကန်အမျိုးမျိုးနဲ့ ကျွန်တော်ရေးခဲ့တဲ့ စာမျက်နှာပေါင်းဟာ ငါးရာကျော်ချင်ကျော်မယ်လို့ ကျွန်တော်ဆိုလိုတာပါ' လို့ Fountain က ပြောပါတယ်။ အခုလောလောဆယ်လည်း လုံးချင်းဝတ္ထုတစ်ပုဒ်ကို Fountain ရေးနေပါတယ်။ အဲဒီစာအုပ်ဟာ ဒီနှစ်ထဲမှာထွက်လာမှာပါ။ အခု အဲဒါလည်းနောက်ကျနေပါပြီ။

(၄)

တီထွင်ဖန်တီးမှုစွမ်းရည်ကို 'ထင်မြင်ယူဆချက်အခြေပြု' နဲ့ 'လက်တွေ့စမ်းသပ်မှု

အခြေပြု' ဆိုတဲ့ ပုံစံနှစ်မျိုးခွဲလို့ရတယ်ဆိုတဲ့ Galenson ရဲ့အယူအဆထဲမှာ အရေးကြီးတဲ့ အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်မှုတွေ တော်တော်များရှိပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် တစ်ခါတလေမှာ ကျွန်တော်တို့က အသက်ကြီးမှထူးချွန်ထက်မြက်လာသူတွေကို အချိန်နောက်ကျပြီးမှ စလုပ် တဲ့လူတွေပဲလို့ထင်မိကြတယ်။ သူတို့ တစ်ခုခုမှာတော်နေတယ်ဆိုတာကို အသက်ငါးဆယ် မရောက်ခင်သူတို့မသိခဲ့ကြဘူး။ အဲဒီတော့ သူတို့ဟာ ဘဝကိုနောက်ကျပြီးမှပဲအောင်မြင်ကြ တော့တာပေါ့။ ဒါပေမဲ့ အဲဒါဟာ လုံးဝမမှန်ပါဘူး။ Cezanne ဟာ Picasso လောက်နီးပါးပဲ အစောကြီးထဲက ပန်းချီဆွဲနေခဲ့တာပါ။ တစ်ခါတလေ ကျွန်တော်တို့ထင်မိကြတာက သူတို့ ဟာအချိန်တွေနောက်ကျမှရှာလို့တွေ့ရတဲ့ အနုပညာရှင်တွေပါလားပေါ့။ ကမ္ဘာကြီးက သူတို့ ရဲ့ထူးချွန်ထက်မြက်တဲ့ပါရမီတွေကို အကဲဖြတ်တာနောက်ကျခဲ့တယ်ပေါ့။ ဒီတွေးပုံတွေး နည်းနှစ်နည်းစလုံးမှာ ချကြတဲ့ကောက်ချက်က အရွယ်နဲ့မလိုက်အောင်တော်တဲ့ လူငယ်နဲ့ အသက်ကြီးမှ ထူးချွန်ထက်မြက်လာတဲ့သူဟာ အခြေခံအားဖြင့်အတူတူပဲ။ နောက်ကျပြီးမှ အောင်မြင်ရတာက အဲဒီထူးချွန်ထက်မြက်တဲ့ပါရမီရှင်ဟာ ဈေးကွက်ထဲကိုမဝင်ရောက်နိုင် တဲ့အခြေအနေကိုရောက်နေရုံသက်သက်ကြောင့်ဆိုတာပါပဲ။ Galenson ရဲ့ ထင်မြင်ယူဆ ချက်ကတော့ အသက်ကြီးမှ ထူးချွန်ထက်မြက်လာတဲ့လူတွေဟာ အဲဒီအသက်ကြီးတဲ့အချိန် ကိုရောက်မလာခင် သူတို့ရဲ့အလုပ်မှာ အောင်မြင်လောက်အောင် မတော်ခဲ့လို့ဆိုတာပါပဲ။

'Cezanne ရဲ့ အဇ္ဈတ္တအမြင်ရှိတဲ့ ဒီအရည်အချင်းတွေအားလုံးကို အဆက်မပြတ် ပိတ်ပင်တားဆီးနေတာကတော့ သူ့ရဲ့စိတ်လှုပ်ရှားစရာအပေါ်ယံသရုပ်သကန်ကို အစစ် အမှန်ဖြစ်လာအောင်လုပ်ပေးမယ့်စွမ်းအား သူ့မှာ အလုံအလောက်မရှိတာပါပဲ' လို့ အင်္ဂလိပ် အနုပညာဝေဖန်ရေးဆရာကြီး Roger Fry က ရေးခဲ့ပါတယ်။ 'ရှားပါးတဲ့ပါရမီတွေ သူ့မှာ အများကြီးရှိပေမဲ့ လူတော်တော်များများမှာရှိတတ်တဲ့ သရုပ်ဖော်တဲ့အရည်အချင်း သူ့မှာ မရှိဘဲဖြစ်နေတယ်။ သရုပ်ဖော်ပုံတွေအတွက် ကြော်ငြာပန်းချီသင်တဲ့ကျောင်းမှာ ပုံဆွဲဆရာ မှန်သမျှ သင်ယူရတဲ့အရည်အချင်းမျိုး သူ့မှာမရှိတာပါ။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီလိုအမြင်မျိုးကို Cezanne ရဲ့ အမြင်ပဲလို့နားလည်ဖို့အတွက် အဲဒီအရည်အချင်းဟာ အဆင့်မြင့်မြင့်ဖြစ်နေဖို့ လိုပါတယ်' လို့ Fry ကဆက်ပြောပါတယ်။ တစ်နည်းအားဖြင့်ပြောရရင်တော့ Cezanne ငယ်ငယ်က ပုံဆွဲတတ်ခဲ့ပါဘူး။ Cezanne အသက် ၃၁ နှစ်မှာ ဆွဲခဲ့တဲ့ 'ထမင်းစားပွဲ' ဆိုတဲ့ ပန်းချီကားနဲ့ပတ်သက်ပြီး 'Cezanne ဒီပုံကိုဆွဲတာ တော်တော်ညံ့တယ်ဆိုတာကို ငြင်းလို့မရတော့ပါဘူး။ ပိုပြီးအဆင်ပြေပြေနဲ့ ကိုယ်နဲ့တစ်သားတည်းပါလာတဲ့ ပင်ကိုယ် အရည်အသွေးတွေဆိုရင် အစောကြီးကတည်းက အတွဲညီညီထွက်ပေါ်လာခဲ့ပြီး ဖြစ်မှာပါ။ ဒါပေမဲ့ ဒီလိုထူးကဲရှုပ်ထွေးပြီး တစ်ခုနဲ့တစ်ခု ဝိရောဓိဖြစ်နေတဲ့ Cezanne ရဲ့ ပင်ကိုအရည် အသွေးလိုဟာတွေကတော့ ပေါင်းစပ်ပြီးတစ်သားဖြစ်သွားအောင်လုပ်ဖို့ အချိန်အကြာကြီး

လိုအပ်ပါတယ်' လို့ Fry က ထပ်ပြောပါသေးတယ်။ Cezanne ကြိုးစားနေတဲ့ဟာက သိပ်ကို အဖမ်းရခက်ပြီး ဘာရယ်လို့အတိအကျမပြောနိုင်တဲ့အတွက် ဆယ်စုနှစ်နဲ့ချိပြီးကြာအောင် လေ့ကျင့်လို့မပြီးခင် အဲဒီအရာကို သူမနိုင်နင်းခဲ့ပါဘူး။

ဒါဟာ စာပေလောကက အသိအမှတ်ပြုခံရအောင် အကြာကြီးကြိုးစားခဲ့ရတဲ့ Fountain အတွက် စိတ်ပျက်စရာကောင်းတဲ့သင်ခန်းစာတစ်ခုပါပဲ။ ကြီးကျယ်မြင့်မြတ်တဲ့ အောင်မြင်မှုဆိုကိုသွားရာလမ်းမှာ အသက်ကြီးမှထူးချွန်ထက်မြက်တဲ့လူတစ်ယောက်ဟာ အရှုံးသမားတစ်ယောက်နဲ့ သွားတူနေပါလိမ့်မယ်။ ဆိုလိုတာက အသက်ကြီးမှထူးချွန်ထက် မြက်လာတဲ့သူဟာ ပြန်ပြီးပြင်ရတာတွေ၊ စိတ်ဓာတ်ကျရတာတွေ၊ သွားနေတဲ့လမ်းကြောင်း ပြောင်းပစ်ရတာတွေ၊ ပန်းချီဆွဲတဲ့ပိတ်စကို အပိုင်းပိုင်းဆုတ်ဖြုတ်ရတာတွေကို လပေါင်း နှစ်ပေါင်းများစွာကြာအောင်လုပ်နေပေမဲ့ သူထုတ်လုပ်ဖန်တီးလိုက်တဲ့ဟာတွေက ဘယ်တော့မှ အောင်မြင်မှာမဟုတ်တဲ့ ပန်းချီဆရာက ထုတ်လုပ်လိုက်တဲ့ဟာတွေနဲ့ပဲ တူနေပါလိမ့်မယ်။ အရွယ်နဲ့မလိုက်အောင် တော်တဲ့ပါရမီရှင်တွေကတော့ လွယ်ပါတယ်။ သူတို့ကစပြီဟေ့ ဆိုကတည်းက သူတို့ရဲ့ထူးချွန်ထက်မြက်တဲ့ပါရမီကို လူတွေသိအောင်လုပ်တော့တာပါပဲ။ အသက်ကြီးမှ ထူးချွန်ထက်မြက်လာတဲ့သူတွေအတွက်ကတော့ ခက်ပါတယ်။ သူတို့မှာ စိတ်ရှည်သည်းခံမှုနဲ့ မျက်ကန်းယုံကြည်မှုရှိဖို့ လိုပါတယ်။ (Cezanne အထက်တန်း ကျောင်းတက်နေတုန်းက သူစောစောပိုင်းရေးဆွဲခဲ့တဲ့ ပုံကြမ်းတွေကိုကြည့်ပြီး ပန်းချီမဆွဲဘဲ စာရင်းကိုင်ပဲလုပ်ပါလားလို့ပြောမယ့် အကြံပေးလမ်းညွှန်တစ်ယောက်မရှိခဲ့တာကို ကျွန်တော် တို့က ကျေးဇူးတင်ရမှာပါ။) အသက်ကြီးမှ ထူးချွန်ထက်မြက်လာတဲ့သူတစ်ယောက်ကို တွေ့တဲ့အခါတိုင်း သူတို့ရဲ့အရည်အချင်းတွေကို ဆန္ဒစောပြီးအကဲဖြတ်မိတဲ့အတွက် ကျွန်တော်တို့က ကဖျက်ယဖျက်လုပ်ခဲ့မိတဲ့လူတွေထဲမှာ သူတို့လိုလူ ဘယ်နှယောက်များ ပါသွားမလဲဆိုတာကို ကျွန်တော်တို့မတွေးဘဲ မနေနိုင်ကြပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ ဒီနေရာမျိုးမှာ ကျွန်တော်တို့ဝင်လုပ်ပေးလို့ရတာလည်း ဘာမှမရှိဘူးဆိုတာ ကျွန်တော်တို့လက်ခံရမှာပါ။ မအောင်မြင်တဲ့လူတွေထဲက နောက်ဆုံးမှာ ဘယ်သူအောင်မြင်သွားမယ်ဆိုတာကို ကျွန်တော်တို့က ဘယ်လိုလုပ်ပြီးသိနိုင်မှာလဲ။

Ben Fountain ကို တွေ့ပြီးနောက် မကြာခင်မှာပဲ 'အရာရာလင်းလက်နေပြီ' ဆိုတဲ့ ၂၀၀၂ ခုနှစ်ရဲ့ အရောင်းရဆုံးစာအုပ်ကိုရေးသူ ဝတ္ထုရေးစာရေးဆရာ Jonathan Safran Foer ကို ကျွန်တော်သွားတွေ့ခဲ့ပါတယ်။ Fountain ဟာ ဆံပင်ဖြူဖြူ သေးညက်ညက်၊ ရိုးကုတ်ကုတ်နဲ့ သူ့သူငယ်ချင်းတွေက ခေါ်ကြသလို Augusta, Georgia ကလပ်ကကြေးစား ဂေါက်သီးကစားသမားတစ်ယောက်နဲ့ တူပါတယ်။ Foer ကတော့ အသက်သုံးဆယ်ကျော်ခါ စပဲရီသေးပြီး အရက်သောက်နိုင်တဲ့အရွယ်ကိုတောင် ရောက်ခါစပဲရီပါသေးတယ်။ Foun-

tain က သူ့အပေါ်မှာ နူးနူးညံ့ညံ့ရှိပါတယ်။ ရုန်းခဲကန်ခဲရတဲ့နှစ်တွေကြာလာတာကြောင့် တစ်ခါက သူ့မှာရှိခဲ့တဲ့ အချွန်တွေအတက်တွေအားလုံး ပျောက်ကွယ်ကုန်သလိုပါပဲ။ Foer ကတော့ သူ့စကားပြောပြီး ဈာန်ဝင်နေတဲ့အချိန်မှာ သူ့ကိုသွားထိမယ်ဆိုရင် ထိတဲ့လူ ဓာတ်လိုက်သလိုဖြစ်သွားမယ်လို့တောင် ထင်မြင်ယူဆချင်စရာပါ။

‘တကယ်တော့ ကျွန်တော်က စာရေးတဲ့လုပ်ငန်းထဲကို နောက်ဖေးပေါက်က ဝင်ခဲ့ တာပါ’ လို့ Foer က ပြောပါတယ်။ ‘ကျွန်တော့်ဇနီးကမှ စာရေးဆရာပါ။ သူက ဂျာနယ်တွေ ကြားထဲမှာကြီးလာခဲ့တာ။ မိဘတွေက ‘မီးပိတ်တော့ဟေ့၊ အိပ်ချိန်ရောက်ပြီ’ လို့ ပြောတဲ့ အချိန်မှာတောင် လက်နှိပ်ဓာတ်မီးကလေးနဲ့ခိုးထိုးပြီး စာအုပ်တွေဆက်ဖတ်နေတတ်တာပါ။ ကျွန်တော်ကတော့ စာအုပ်တစ်အုပ်ကို သူများတွေထက် ပိုပြီးကြာအောင်ဖတ်ခဲ့မိတယ်လို့ တောင် ကျွန်တော့်ကိုယ်ကျွန်တော် မထင်မိဘူး။ ကျွန်တော်က သိပ်စိတ်ဝင်စားတာမှ မဟုတ် တာ’။

Foer ဟာ Princeton ကိုသွားပြီး သူ့ရဲ့ပထမဆုံးနှစ်မှာ Joyce Carol Oates နဲ့အတူ တီထွင်ဖန်တီးမှုအရေးအသားသင်တန်းကို တက်ခဲ့ပါတယ်။ ‘အဲဒါဟာ ရုတ်တရက် ပေါ်လာတဲ့စိတ်ကူးမျိုးပါ။ ကျွန်တော့်အနေနဲ့ မတူကွဲပြားတဲ့သင်တန်းမျိုးကိုတက်သင့်တယ် ဆိုတဲ့ အသိကပေါက်ဖွားလာတဲ့ဟာလည်း ဖြစ်ချင်ဖြစ်မှာပေါ့’ လို့ သူက ရှင်းပြပါတယ်။ သူဟာ အရင်ကဝတ္ထုဇာတ်လမ်းမရေးခဲ့ဖူးပါဘူး။ ‘ရိုးရိုးသားသားဝန်ခံရရင် အဲဒီဟာမျိုးကို မစဉ်းစားခဲ့တာ အမှန်ပါပဲ။ ဒါပေမဲ့ စာသင်နှစ်ဝက်ရဲ့တစ်ဝက်လောက်မှာ တစ်နေ့တော့ အတန်းထဲကို ကျွန်တော်အစောကြီး ရောက်သွားပါတယ်။ အဲဒီမှာ သူကပြောတယ်။ ‘အို ရှင့်ကိုစကားပြောဖို့ အခွင့်အရေးရတာကို ကျွန်မဝမ်းသာလိုက်တာ။ ကျွန်မက ရှင့်စာတွေရဲ့ ပရိသတ်တစ်ယောက်ပါ’ တဲ့ အဲဒါဟာ ကျွန်တော့်အတွက်တော့ တကယ့်ကိုမျက်စိဖွင့်ပေး လိုက်တဲ့ဖြစ်ရပ်ပါပဲ။

Oates က သူ့မှာ စာရေးဆရာတွေမှာရှိဖို့လိုတဲ့ အရေးကြီးဆုံးအရည်အချင်းတစ်ခု ရှိတယ်လို့ သူ့ကိုပြောပါတယ်။ အဲဒါက ‘စွမ်းအား’ ပါ။ သူဟာ အဲဒီအတန်းအတွက် တစ်ပတ် ကို စာမျက်နှာဆယ့်ငါးမျက်နှာ ရေးပေးနေတာပါ။ အဲဒါဟာ ဆွေးနွေးပွဲတစ်ခုစီအတွက် ဇာတ်လမ်းတစ်ပုဒ်လုံးပါပဲ။

ဒုတိယနှစ်ကိုရောက်တဲ့အခါမှာလည်း နောက်ထပ်ဖန်တီးမှုအရေးအသား သင်တန်းတစ်ခုကို တက်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီနောက်နေ့ရာသီမှာတော့ သူ ဥရောပကိုသွားခဲ့ ပါတယ်။ ယူကရိန်းက သူ့အဖိုးလာခဲ့တဲ့ရွာကို သူပြန်ပြီးရှာချင်တာပါ။ အဲဒီခရီးပြီးဆုံး သွားတော့ Prague မြို့ကို သူသွားပါတယ်။ အဲဒီမှာ သူဟာ တခြားဘွဲ့ကြိုကျောင်းသားတွေ အားလုံးလုပ်ကြသလိုပဲ Kafka ရဲ့စာတွေကို ဖတ်ပါတယ်။ ပြီးတော့ သူ့ကွန်ပျူတာရဲ့ရှေ့မှာ

ထိုင်ပါတယ်။

‘ကျွန်တော် စာရေးနေပါတယ်။ အဲဒီဟာဖြစ်မလာခင် ကျွန်တော်ဘာရေးနေတယ် ဆိုတာကို ကျွန်တော်မသိခဲ့ပါဘူး။ စာအုပ်တစ်အုပ်ရေးဖို့ဆိုတဲ့ ရည်ရွယ်ချက်မျိုးနဲ့ ကျွန်တော် သွားခဲ့တာ မဟုတ်ပါဘူး’ ဆယ်ပတ်အတွင်းမှာ ကျွန်တော် စာမျက်နှာသုံးရာရေးခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်တော် တကယ်စာရေးခဲ့တာပါ။ ကျွန်တော် အဲဒီဟာကို အဲဒီလိုမျိုးဘယ်တုန်းကမှ မလုပ်ခဲ့ပါဘူး။

အဲဒါဟာ Jonathan Safran Foer လို့ခေါ်တဲ့ လူငယ်တစ်ယောက်အကြောင်းကို ရေးထားတဲ့ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်ပါ။ အဲဒီလူငယ်ကလေးက သူ့အဖိုးလာခဲ့တဲ့ ယူကရိန်းနိုင်ငံက ရွာကလေးတစ်ရွာကို သွားလည်ပါတယ်။ အဲဒီ စာမျက်နှာသုံးရာဆိုတာက ‘အရာရာလင်းလက်နေပြီ’ ဆိုတဲ့ စာအုပ်ရဲ့ပထမမူကြမ်းပါ။ အဲဒီမူကြမ်းဟာ Foer ကို သူ့မျိုးဆက်မှာ အထင်ရှားဆုံးစာပေလက်ရာရှင်တစ်ယောက်ဖြစ်လာအောင် ဖန်တီးပေးလိုက်တဲ့ ထူးခြားပြောင်မြောက်တဲ့ ဝတ္ထုပါပဲ။ အဲဒီတုန်းက သူ့ရဲ့အသက်ဟာ ဆယ်ကိုးနှစ်ပါ။

နှစ်ပေါင်းများစွာအချိန်တွေယူပြီး ကိုယ့်ရဲ့လက်ရည်တက်လာအောင် အပတ်တ ကုတ်လုပ်ရတဲ့ တခြားစာရေးနည်းအကြောင်းကို Foer က စပြီးပြောပါတယ်။ ‘ကျွန်တော် အဲဒီဟာကို မလုပ်နိုင်ခဲ့ဘူး’ လို့ သူကပြောပါတယ်။ လက်တွေ့စမ်းသပ်ကြည့်တဲ့ ဆန်းသစ် တီထွင်သူတစ်ယောက်ဖြစ်လာအောင် ဘယ်လိုအလုပ်ဖြစ်မလဲဆိုတာကို သူနားမလည်ဘူး ဆိုတာ ရှင်းနေပါတယ်။ ‘ခင်ဗျားသင်ယူဖို့ ကြိုးစားနေတဲ့ပညာက နဂိုမူရင်းတစ်ခုဖြစ်မယ် လို့ စဉ်းစားကြည့်စမ်းပါ။ မူရင်းတစ်ခုဖြစ်ဖို့ဆိုတဲ့ပညာကို ခင်ဗျားဘယ်လိုလုပ်ပြီး သင်ယူ လို့ရမှာလဲ’ လို့ သူကပြောပါတယ်။

သူက ယူကရိန်းကိုသွားတဲ့ခရီးကိုစပြီး ပြောပါတယ်။ ‘ကျွန်တော့်မိသားစုလာခဲ့တဲ့ ဂျူးမြို့ကလေးကို ကျွန်တော်သွားပါတယ်။ အဲဒီမြို့ကလေးရဲ့နာမည်က စာအုပ်ထဲမှာကျွန် တော်သုံးထားတဲ့ Trachimbrod ဆိုတဲ့နာမည်ပါပဲ။ အဲဒါဟာ တကယ်ရှိတဲ့နေရာပါ။ ဒါပေမဲ့ ဘာကရယ်စရာကောင်းနေတာလဲ ခင်ဗျားသိပါတယ်။ အဲဒါက ဒီစာအုပ်ထဲကိုဝင်လာတဲ့ တစ်ခုတည်းသောသုတေသနကလေးပါ’ သူက ပထမဝါကျကိုရေးတယ်။ ပြီးရင် အဲဒါကို သူဂုဏ်ယူတယ်။ ပြီးရင် သူဟာ နောက်ထပ်ဘယ်ကိုဆက်သွားမလဲဆိုတာနဲ့ပတ်သက်ပြီး သူ့စိတ်ထဲမှာ ရှေ့တိုးနောက်ငင်ပြေးနေတယ်။ ‘အဲဒီပထမဝါကျကို ဘာဆက်လုပ်မလဲဆိုတာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်ပြန်ဆွေးနွေးငြင်းခုံရင်း ပထမတစ်ပတ်ကုန်သွားတယ်။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချပြီး သွားတဲ့အခါမှာတော့ ဖန်တီးမှုလုပ်ဖို့လွတ်လပ်သွားပြီလို့ ကျွန်တော်ခံစားရတယ်။ အဲဒီ နောက်ပိုင်းကိုရောက်ပြီဆိုတာနဲ့ ပေါက်ကွဲကုန်တာပါပဲ’

‘အရာရာလင်းလက်နေပြီ’ ကို သင်ဖတ်တယ်ဆိုရင် ‘ချီဂွေဗာရာနှင့် တဒဂ်တွေ့ဆုံ’

ခြင်း' ကိုဖတ်တုန်းက ရတဲ့ခံစားမှုမျိုးနဲ့ပဲ အဆုံးသတ်သွားလိမ့်မယ်။ စာပေလက်ရာတစ်ခုက သူ့ရဲ့ကိုယ်ပိုင်ကမ္ဘာလေးထဲကို ဆွဲခေါ်သွားတာကိုခံရတဲ့အတွေ့အကြုံမျိုးကို သင်ခံစားရမှာ ပါပဲ။ အဲဒီနှစ်ခုစလုံးက အနုပညာလက်ရာတွေပါ။ အနုပညာရှင်တွေအနေနဲ့တော့ Fountain နဲ့ Foer သိပ်မတူကြဘူးဆိုတာ မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။ Fountain က Haiti ကို အခေါက် သုံးဆယ်သွားခဲ့ပါတယ်။ Foer က Trachimbord ကို တစ်ခေါက်ပဲသွားခဲ့တယ်။ 'အဲဒါဘာမှ မဟုတ်ပါဘူးလို့ ကျွန်တော်ကပြောတာပါ။ အဲဒီမှာ ကျွန်တော့်အတွက် ဘာအတွေ့အကြုံမှ မရှိဘူး။ အဲဒါက ကျွန်တော့်ရဲ့စာအုပ်အတွက် စပြီးအားယူတဲ့ခြေကုပ်သက်သက်ပါပဲ။ အဲဒီ စာအုပ်က ရေပြည့်အောင်ဖြည့်ပေးရမယ့် ရေကူးကန်အလွတ်ကြီးနဲ့တူတာပါ' လို့ Foer က ပြောပါတယ်။ သူ့ရဲ့ဝတ္ထုအတွက် ဈာန်ဝင်လာအောင်လုပ်ရတဲ့အချိန်က အကုန်လုံး ပေါင်းလိုက်မှ သုံးရက်တည်းပါ။

(၅)

ဥပဒေအလုပ်ကိုစွန့်ပြီး စာရေးဆရာလုပ်ဖို့ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို Ben Fountain တစ် ယောက်တည်းချခဲ့တာတော့ မဟုတ်ပါဘူး။ သူ့မှာ အိမ်ထောင်ရှိပါတယ်။ မိသားစုရှိပါတယ်။ သူနဲ့သူ့ဇနီး Sharon က နှစ်ယောက်စလုံး Duke ဥပဒေကျောင်းမှာရှိနေတုန်း တွေ့ခဲ့ကြတာ ပါ။ သူ Akin Gump မှာ အိမ်ခြံမြေလုပ်ငန်းကိုလုပ်နေတဲ့အချိန်မှာ Sharon က Thompson & Knight ကုမ္ပဏီမှာ အခွန်နဲ့ပတ်သက်တဲ့အလုပ်တွေကို လုပ်နေခဲ့တာပါ။ တကယ် တော့ သူတို့ဟာ Dallas မြို့လယ်ခေါင်က အဆောက်အအုံတစ်ခုတည်းမှာ အလုပ်လုပ်နေ ခဲ့ကြတာပါ။ ၁၉၈၅ ခုနှစ်မှာ သူတို့လက်ထပ်လိုက်ကြပြီး ၁၉၈၇ ခုနှစ် ဧပြီလမှာ သား တစ်ယောက်မွေးခဲ့ပါတယ်။ သူ့ဇနီးဟာ လုပ်ငန်းခွင်ကိုပြန်မလာခင် မီးဖွားခွင့် လေးလ ခံစားခဲ့ပါတယ်။

'ကျွန်မတို့ရဲ့သားကလေးကို မြို့ထဲက နေ့ကလေးထိန်းကျောင်းမှာ ထားပါတယ်။ ကျွန်မတို့ကားနဲ့အတူသွားကြတယ်။ ပြီးရင်တစ်ယောက်က သားကိုကျောင်းကို လိုက်ပို့တယ်။ တစ်ယောက်က အလုပ်ကိုသွားတယ်။ သူ့ကို ကျွန်မတို့တစ်ယောက်ယောက်ကပဲ ပြန်ခေါ်လာ တယ်။ ညရှစ်နာရီလောက်ကျတော့ ကျွန်မတို့သူ့ကိုရေချိုးပေးတယ်။ ပြီးရင် ကျွန်မတို့ညစာ မစားသေးဘဲ တစ်ယောက်ကိုတစ်ယောက်ကြည့်ရင်း 'ဒါ အစပဲရှိသေးတယ်နော်' လို့ ပြောခဲ့ ကြတယ်' လို့ သူကပြန်ပြောပြရင်း မျက်နှာကိုရွဲ့ပြပါတယ်။ 'အဲဒီအတိုင်းသွားနေတာ တစ်လနှစ်လလောက် ကြာချင်ကြာသွားမှာပါ။ 'ဒါမျိုးကို လူတွေဘယ်လိုလုပ်ကြတယ်ဆိုတာ ကိုယ်မသိဘူး' လို့ Ben က ပြောပါတယ်။ ဒီပုံစံအတိုင်း ရှေ့ဆက်သွားရင် ကျွန်မတို့အားလုံး စိတ်မချမ်းသာစရာဖြစ်လာမယ်ဆိုတာကို ကျွန်မတို့နှစ်ယောက်စလုံး သဘောတူကြပါတယ်။